

דברי הכנסת

הישיבה השישים-ושש של הכנסת הארבע-עשרה

יום שני, י"ט בשבט התשנ"ז (27 בינואר 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת למשלחת בית-הנבחרים הבלגי

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

המשא-ומתן לשלום עם סוריה

הודעת יושב-ראש הכנסת

שאלות ותשובות

חיבור יישובי הפריפריה לרשת הכבלים

ההודעה המוקלטת של "בזק" בדבר הוספת ספרה למספר הטלפון

כביש חוצה-ישראל

עמדת השב"כ כלפי מינויו של מר טמיר ליועץ בלשכת ראש הממשלה

חריגות בשכר לבכירים בנציבות שירות המדינה

תוכנית "ישראל 2000"

המשך פעילות הרשות הפלשתינית ב"אוריינט האוס"

פיטוריו של ראש לשכת ראש הממשלה

העסקת עובדת זרה בבית ראש הממשלה

חקירות השב"כ

מעבר בטוח ליהודים בין עזה לחברון

הצעות לסדר-היום

תהליך קבלת ההחלטות בפרשת מינויו של היועץ המשפטי לממשלה

הצעה לסדר-היום

יחס המשטרה בירושלים כלפי חרדים

הצעה לסדר-היום

הצורך בערוץ טלוויזיה ברוסית

הצעות לסדר-היום הצעת נציב שירות המדינה להכיר בהשכלה תורנית כהשכלה אקדמית

לצורך מכרזים בשירות המדינה

הצעות לסדר-היום

זיהום אוויר בתל-אביב

דברי יושב-ראש הכנסת

היום יום שני, י"ט בשבט התשנ"ז, 27 בינואר 1997, ישיבת הכנסת פתוחה.

להלן רשימת הרוגי תאונות הדרכים במשך השבוע האחרון:

אליזבט בולאק; זונג ליויה – עובד זר; עמנואל וילדאואר – בן 48; אורה אבן-צור – כבת 49; איוואן סולבטרה – עובד זר; חיה אורנשטיין – בת 73, מכפר-ורדים; דוד רחמים – מקריית-מלאכי.

ושוב, אני חוזר ואומר, צריך לשים לב להרכב הרשימה. הרבה עובדים זרים ועוד קבוצות שאפשר למיין אותן, ואולי באמצעות המיין נוכל להקטין את מספר הנספים. נדמה לי שאנחנו לא שמים לב לעובדה, שמספר ההרוגים מקרב הפועלים הזרים גבוה ונמצא בסימן עלייה.

דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת למשלחת בית-הנבחרים הבלגי

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, ביציע נמצאת משלחת של בית-הנבחרים הבלגי, בראשות מר ואן-דר מאלן, סגן יושב-ראש הפרלמנט, בלוויית שבעה חברי פרלמנט בלגים.

לישראל ולבלגיה יחסים טובים במיוחד. ובמיוחד טובים היחסים שבין הכנסת לבין בית-הנבחרים הבלגי.

זו משלחת שנייה של בית-הנבחרים של בלגיה שמבקרת בארץ והיא אורחת של הכנסת. גם בפעם הקודמת, בהיותי יושב-ראש האגודה הפרלמנטרית לידידות בלגיה-ישראל, או ישראל-בלגיה, גם אז אירחתי את המשלחת.

בלגיה ממוקמת במרכז מערב-אירופה. היא מדינה מרכזית. בריסל נחשבת לבירת האיחוד האירופי, והיא מדינה בעלת השפעה באיחוד האירופי, ומעבר לאיחוד האירופי, במדינות שרוצות להצטרף לאיחוד האירופי ולנאט"ו. מובן שהיא לוקחת חלק בכל מה שקורה במזרח התיכון ועוקבת מקרוב אחר מה שנעשה באזור. בימים אלה מבקר בארץ שר החוץ של בלגיה וסגן השר לשיתוף פעולה כלכלי. משלחת של הכנסת תחזיר ביקור לבית-הנבחרים הבלגי בעתיד הקרוב.

בראש האגודה לידידות ישראל-בלגיה עומד חבר הכנסת רפי אלול, שהוא גם מארח בכמה מפגשים את חברי בית-הנבחרים הבלגי.

כמו כן, נמצאים ביציע חברי נשיאות ארגון השופטים הבין-לאומי, נציגים מספרד, צרפת, גרמניה, אוסטרליה ואיטליה; ברכות לחברי השופט מיכה לינדנשטראוס, המארח אותם.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

הודעה למזכיר הכנסת, בבקשה.

מזכיר הכנסת א' האן:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת –

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 13) (עובד עצמאי ודמי אבטלה לחייל מובטל), התשנ"ז–1997; הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון מס' 14) (תיקון דמי פגיעה), התשנ"ז–1997; נוסח מתוקן של הצעת חוק התגמולים לפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 13) (ניכוי דמי חבר לטובת ארגון יציג), התשנ"ז–1997.

לדיון מוקדם: הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות [נוסח חדש] (מינוי יושב-ראש מועצה או ועדה ממונה), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אדיסו מאסלה; הצעת חוק לתיקון פקודת ים כינרת (ביטול), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת יונה יהב; הצעת חוק לימוד חובה (תיקון – החזרת יתרות כספיות להורי תלמידים), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת חיים דיין; הצעת חוק עבודת נוער (תיקון – השתתפות בהופעה אמנותית לילדים מחוץ-לארץ), התשנ"ז–1997, מאת חברת הכנסת ענת מאור; הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (תקציר דוח רואה החשבון), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת חיים אורון; הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון – סגירת מרפסות קיימות בקומת קרקע או קירויין) התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת רחבעם זאבי; הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון – מועדי בחינות), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק יישוב סכסוכי עבודה (הצבעה במקום עבודה), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק הגנת הדייר [נוסח משולב] (תיקון – הפסק ההגנה), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק הליקבידטורים מאסון צ'רנוביל, התשנ"ז–1997, מאת חברי הכנסת סופה לנדבר ויוסי כץ; הצעת חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב] (תיקון – פטור מתשלום דמי ביטוח), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת צבי ויינברג; הצעת חוק רשות השידור (תיקון), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת דוד צוקר; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (השוואת הסדרי חנייה), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (הגנה – רכב ביטחון), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת שאול יהלום; הצעת חוק לתיקון פקודת הרוקחות [נוסח חדש] (איסור קבלת תמריץ), התשנ"ז–1997, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק שכר חברי הכנסת (תיקון – ועדה ציבורית), התשנ"ז–1997, מאת חברי הכנסת א' גולדשמידט, רע' כהן וב' אלון; הצעת חוק העמותות (תיקון – איסור חלוקת רווחי מימון), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת רפאל אלול; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (רשיון נהיגה בטרקטורון), התשנ"ז–1997, מאת חבר הכנסת אברהם

יחזקאל; הצעת חוק בנק ישראל (תיקון – תקופת צינון), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת אלי גולדשמידט; הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון – שכר בעלי תפקיד), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת רומן ברונפמן; הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (נישום השווה במוסד מיוחד), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק העתיקות (תיקון – הרחבת סמכות ועדת שרים), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת משה גפני; הצעת חוק העונשין (תיקון – המטה בשל התעללות) התשנ"ז-1997, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון – הצבעה אלקטרונית), התשנ"ז-1997, מאת חבר הכנסת יונה יהב. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה למזכיר הכנסת.

השרים התורנים הם השר יצחק לוי, שאיננו כאן, והשר נתן שרנסקי, שנמצא במוסקבה.

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לסעיף הבא. שרת התקשורת תשיב על שאלות, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

— — — אדוני היושב-ראש

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לסדר הדיון.

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הבוקר התקיים דיון בוועדת הכנסת באשר לסדר-היום בנושא שהוא נושא חדשני, או סדר דיון חדשני, כאשר על-פי חתימות של 40 חברי כנסת מתקיים כאן דיון בהשתתפות ראש הממשלה, בפעם הראשונה.

אני רוצה לציין, שהיתה תמימות דעים בין הקואליציה לבין האופוזיציה, שמפאת חשיבותה ושמירת כבודה של הכנסת יש לקיים את הדיון הזה. ומצד שני, יש להתחשב בכך שראש הממשלה מגיע לדיון, מגיע מתוך סדר-יום עמוס, ואנחנו רשאים, ואולי חייבים, להתחשב בסדר-היום שלו.

ישבנו ותכננו בקפידה את הדיון הזה, על דעת כל הסיעות, ואני נטלתי על עצמי שליחות לבקש את השתתפותו הפעילה של ראש הממשלה בכל מהלך הדיון, מתוך הבטחה וקביעת סדר הדיון, שבשעה 16:40 העניין הזה יסתיים. הוא יתחיל בשעה 16:00 ויסתיים ב-16:40.

ראיתי שראש הממשלה היה כאן, הוא הגיע – – –

היו"ר ד' תיכון:

מה, 40 דקות?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

כך קבענו. קבענו סדרי דיון מיוחדים: המציע – חמש דקות, כל סיעה הסתפקה בשלוש דקות, וראש הממשלה אמור לסכם את הדיון. לא רצינו שזה יהיה שוב דיון שנמשך שעות על שעות, ולא מבחינים בינו לבין שאר הדיונים של אי-אמון, הודעות סיעות, דיון מדיני, ועוד כל מיני סוגים של דיונים שיש כאן.

היו"ר ד' תיכון:

אז למי הודעתם?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

הודענו באמצעות מזכיר הכנסת גם לך.

היו"ר ד' תיכון:

לי?

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני ביקשתי. הוא השתתף בישיבה, ואני ביקשתי שאתה תנהל את הישיבה, שיקפידו על לוח הזמנים, שהדיון יהיה קומפקטי.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע. אני שומע על כך לראשונה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש לא לעורר התרגשות מיותרת.

אני רוצה לציין, שראש הממשלה התייצב כפי שהכנסת ביקשה. ועכשיו מתחילים באיזה סדר-יום שבינו לבין הקביעות האלה אין דבר וחצי דבר. אם רוצים לדחות את הדיון, בבקשה.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא. ראשית, אני לא ידעתי. אני יכול רק לומר, שקראתי את סדר-היום להיום בפני נשיאות הכנסת ואיש לא הסב את תשומת לבי, על אף העובדה שנכחו שם חברים מוועדת הכנסת. ואם אני לא יודע, אז אני בוודאי לא טועה, כי לא מביאים לתשומת לבי.

אני מוכן לכבד את המלצת ועדת הכנסת, אבל בתנאי שאתה תאמר לי שראש הממשלה נמצא.

רענן כהן (העבודה):

הוא נמצא.

שרת התקשורת ל' לבנת:

ראש הממשלה נמצא.

היו"ר ד' תיכון:

אם הוא נמצא, בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. אני רק אומר שלפחות צריך להביא את זה לתשומת לבי.

המשא-ומתן לשלום עם סוריה

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לסעיף השני במחלוקת – המשא-ומתן לשלום עם סוריה, הצעת 40 חברי כנסת, 20 בנובמבר 1996. הדיון מתחיל. יפתח את הדיון חבר הכנסת חגי מירום. חמש דקות, בבקשה. מובן שאנחנו משתמשים במכשיר הזה לראשונה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, כבוד ראש הממשלה, אדוני שר הבריאות, גברתי שרת התקשורת, אדוני שר החקלאות, סעיף 52 לחוק-יסוד: הממשלה קובע לאמור: "הכנסת רשאית, לפי דרישה של לפחות ארבעים מחברי, לקיים דיון בהשתתפות ראש הממשלה בנושא שהוחלט עליו; דרישה כאמור יכול שתוגש לא יותר מאחת לחודש".

אדוני ראש הממשלה, אני מבקש ממך להניח שהשימוש בסעיף הזה נעשה בתום לב, כשימוש במכשיר פרלמנטרי שקבענו אותו כשחוקקנו את חוק-יסוד: הממשלה החדש. בקונטקסט הזה אני מבקש ממך להתייחס אליו. אספנו יותר מ-40 חתימות, בעיקר של סיעות האופוזיציה, כדי לנהל דיון בנושא שהוא רציני ביותר, אדוני ראש הממשלה. ואני מוכרח לומר בפתח דברי, שאני אהיה מרוכז בנושא הספציפי הזה ולא בשום נושא אחר שעומד עכשיו ברומה של המדינה, ברומו של עולם.

ביקשנו את זה כדי לקיים דיון רציני בנושא של יחסי ישראל-סוריה, אפיקים לשלום ועתיד השלום עם הסורים, ולו אני אקדיש את דברי.

אדוני ראש הממשלה, לאחרונה אנחנו מתבשרים שסוריה מביעה יותר ויותר, גם באמצעות מנהיגיה, גם באמצעות כלי התקשורת בסוריה, שאנחנו יודעים שהם כלי תקשורת מאוד מוכוונים על-ידי השלטון בסוריה – אנחנו רואים שיש הבעה רצינית לחדש את המשא-ומתן עם ישראל.

זה כבר שלושת-רבעי שנה שאין משא-ומתן בין סוריה לבין ישראל. ובמערכת היחסים בין מדינות במזרח התיכון, אין משא-ומתן פירושו סכנה ליציבות במזרח התיכון. אין הדבר אומר שמישהו צריך להיבהל ממצבים שבהם שכנותינו מאיימות, אבל ודאי שצריך לנסות לעשות כל מעשה וכל מהלך שאפשר כדי להביא שלום באזור. והרי היתה התחלה עם סוריה בתהליך השלום. מה שאנחנו מבקשים לבדוק ולבחון בדיון הזה, אדוני ראש הממשלה, זה לאן אנחנו הולכים עם התהליך הזה עם הסורים.

אדוני ראש הממשלה, לפי ההתרשמות שלי, וכך גם כותבים פרשנים, ככל הנראה יתחיל תהליך של ממש עם כניסתה לתפקיד של מזכירת המדינה האמריקנית החדשה, הגברת מדלן אולברייט. אבל גם מזכירת מדינה חדשה, שבוודאי תיסע למזרח התיכון ותבקר במדינות המזרח התיכון – בישראל, בסוריה, במצרים, בירדן – אני מניח שגם כניסתה לא יכולה להוות מאיץ מהלך התחלה, אלא הדברים נתונים בידיך כראש ממשלה מצד אחד, ובידיו של הנשיא אסד מן הצד השני.

המסרים הסוריים כפי שנמסרו עד היום היו כפולים ומכופלים. מי שהאזין היטב לטוב לדבריו של הנשיא אסד שם לב שהוא נמנע עד כה מלהשמיע איומים כלפי ישראל, איומים של עימות, איומים של מפגש צבאות וכן הלאה וכן הלאה. לעומת זאת – – –

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

אז איך המכון האסטרטגי קובע שיש – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני מבקש לא להפריע, חבר הכנסת בויים.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

האם זה לא איום?

חגי מירום (העבודה):

אני אגיע לזה.

לעומת זאת, אדוני ראש הממשלה, באים מסרים מפארוק אל-שרע, שהוא שר החוץ בסוריה, מווליד מועלם, שהוא שגריר סוריה בארצות-הברית, והם משמיעים כל העת אימים, שלפיהם פניה של סוריה או לשלום או לעימות.

אבל באוגוסט האחרון, אדוני ראש הממשלה, הבחינו מי שמופקדים על כך אצלנו, במודיעין הישראלי, שהיו תזוזות של צבא והיו מהלכים של איום. ואז החל בעצם תהליך של הנעה: מצד אחד, של התחמשות ושל נקיטת צעדים צבאיים על מנת למנוע כל פגיעה בישראל; ומצד שני, החל משהו, או מתחיל משהו, או מתחולל משהו, כך אני מניח, כך אני רוצה לקוות, בחיפוש דרך לשלום עם הסורים.

בינתיים נמשכות פעילויות "חיזבאללה" בלבנון. אנחנו רואים שיש קשר בין הפעילויות של ה"חיזבאללה" ובין היכולת של סוריה לרסן אותן. למשל, כאשר נשיא ארצות-הברית עמד להיבחר היתה רגיעה לאיזו תקופה, מה שמראה שהסורים יכולים, כנראה, לשלוט.

אדוני ראש הממשלה, הנוסחה הדרושה לפתיחת המשא-ומתן היא שטחים תמורת שלום. הסורים מכנים זאת "אדמה תמורת שלום". אנחנו פחות אוהבים את המושג "אדמה", הבה נקרא לזה "שטחים תמורת שלום". אם נלך עם נוסחה כזאת, אין לי כל ספק שייפתח התהליך. נוסחאות כגון NON STARTER "משא-ומתן ללא תנאים מוקדמים" או נוסחאות כגון "שלום תמורת שלום" הן

ולסיום דברי אני רוצה לשאול אותך – הגיעה אלי ידיעה שלפיה הפקידה ישראל נייר בידי וורן כריסטופר, שר החוץ האמריקני, ובו הבעת נכונות והתחייבויות לפתיחת משא-ומתן עם סוריה, או חיפוש נוסחה לפתיחת משא-ומתן עם סוריה. אני שואל אותך, אדוני ראש הממשלה: האם ממשלת ישראל הניחה נייר כזה על שולחן ה"סטייט דפרטמנט"? מה הן העמדות שהוצגו על-ידי ישראל בנייר הזה? האם יש נכונות להמשיך מהמקום שאליו הגיעו צוותי המשא-ומתן לשלום בממשלה הקודמת, או שמא אין נכונות כזאת?

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

חגי מירום (העבודה):

חשוב מאוד שהציבור הישראלי ידע היכן הנשא הכבד הזה עומד. ואני רוצה להגיד כאן: דוברי ראש הממשלה אמרו היום שראש הממשלה מרבה – – –

היו"ר ד' תיכון:

לסיים, לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

יש עוד אנשים.

חגי מירום (העבודה):

אתה תסכים עם ההערה הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

זה לא עניין של הערה, זה עניין של זמן.

חגי מירום (העבודה):

חבר הכנסת איתן, חכה שנייה. בכל זאת אתה מדבר פה על פותח הדין, על מי שיזם אותו והניע את הגלגלים האלה על-פי הסעיף.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

לא יהיו דיונים נוספים כאלה – – –

חגי מירום (העבודה):

אני רק רוצה להגיד כאן, שהיום אמרו דוברי משרד ראש הממשלה, שראש הממשלה נוהג לבטא את עצמו בעניינים שקשורים לסוריה מעת לעת בכל מיני כלי תקשורת. רציתי להגיד, ראש הממשלה, שנעריך זאת מאוד אם הדברים ייאמרו גם כאן, מעל דוכן הכנסת, כדי שהכנסת, שהיא למעשה נציגו של הריבון, תדע היכן עומד העניין. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. הדין הוא דין סיעתי, שלוש דקות לכל סיעה. חבר הכנסת שחל – שלוש דקות.

במשכן נוכחים 86 חברי כנסת.

חיים אורון (מרצ):

עוד אחד עם היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

הבטחתי לציין את מספר חברי הכנסת. אם תביא בחשבון שמרבית השרים לא נוכחים, וכן סגני השרים, תראה שמלבד אלה שבחוץ-לארץ כמעט כולם נוכחים.

בבקשה. שלוש דקות, רבותי. נא להקפיד.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשיטה החדשה שלנו אין לחבר הבית הזה, שאיננו חבר ועדת החוץ והביטחון, הרבה הזדמנויות לדבר אל ראש הממשלה ולהעלות בפניו הרהורים ומחשבות. ואולי טוב עשה חבר הכנסת חגי מירום כשיזם את הדין הזה, כי אנחנו עוסקים בנושא בעל חשיבות מכרעת.

אני רוצה, בזמן הקצר שיש לי, לומר לראש הממשלה כמה דברים, לפחות מבחינת הנחות היסוד שליוו את הממשלה הקודמת בכל מערכת היחסים שלנו בעולם הערבי. אני יכול לומר שהיו שלוש קביעות: האחת, שצריך לשמור על השלום עם מצרים ולהשתדל לחמם אותו ככל האפשר, על כל השינויים שיש במערכת היחסים בינינו לבין המצרים. הנקודה השנייה, שלא ייכון שלום בלי להסדיר את הבעיה הפלשתינית; זה לב לבו של הסכסוך הערבי-הישראלי. הנקודה השלישית, והסכימו עליה גורמי מודיעין ורבים מחברי הממשלה, היא שבלי שלום עם סוריה לא תהיה יציבות במזרח התיכון.

הבוקר הגישה ועדה של הקונגרס נייר עבודה, ובו הם מנבאים, אדוני ראש הממשלה, סכנה של מלחמה שתפרוץ נגד ישראל על-ידי ציר של כמה מדינות, ביניהן סוריה, עירק, אירן ופקיסטן. הסכנה הזאת קיימת והיא איננה, כשלעצמה, נושא שאנחנו יכולים להתעלם ממנו גם אם יש סימנים של רגיעה בתקופה זו או אחרת. ואני רוצה לומר שני דברים, לפחות, מידיעה אישית: האחד – היתה הסכמה בממשלה הקודמת לדבר על נסיגה מן הגולן, וראש הממשלה המנוח יצחק רבין קבע לה את המתכונת: כעומק השלום עומק הנסיגה. אבל אם לדבר בגילוי לב, אינני מאמין שאפשר לדבר עם סוריה על שלום שיהיה שונה במהותו מהשלום שנחתם בין מנחם בגין, זיכרוננו לברכה, לבין הנשיא סאדאת, על אותם עקרונות.

מה לא היה מקובל? ואני אומר זאת בוודאות: מעולם לא היתה הסכמה בתוך הממשלה של יצחק רבין – ואני יודע זאת אישית – לדבר על ירידה מן הגולן או לדבר על גבולות ה-4 ביוני 1967. אני אומר מעולם, מפני שהיו כל מיני ידיעות – חלקן הוכחש לאחר מכן על-ידי דוברי ממשלה שונים – כאילו ניתנה התחייבות על-ידי הממשלה הקודמת. מה שלי היה ידוע, שהיו דיבורים קודם כול על ההיערכות, על ההסדרים הביטחוניים הדרושים כדי לדבר על משא-ומתן שבמרכזו תעמוד השאלה של שטחים תמורת שלום.

אנחנו נמצאים באופוזיציה, אדוני ראש הממשלה, ואנחנו איננו יכולים אלא לומר לך דברים שהם בבחינת תפיסת העולם שאנחנו דוגלים בה. לדעתי, לישראל יש היום סיכוי להגיע להסדר שלום עם רוב מדינות ערב – – –

ראש הממשלה ב' נתניהו:

מר שחל, אתה מדבר על סמך דברים שדיברת עם ראש הממשלה הקודם בקשר – – –

משה שחל (העבודה):

בקשר למה?

ראש הממשלה ב' נתניהו:

— — —

חגי מירום (העבודה):

השאלה במקומה.

משה שחל (העבודה):

על ה-4 ביוני?

חגי מירום (העבודה):

על ה-4 ביוני אין שאלה.

משה שחל (העבודה):

אני יכול לומר לך, לפחות משיחות שהיו לי עם יצחק רבין, זיכרונו לברכה, שבשאלה הזאת הוא חזר בפני יותר מפעם אחת כי הדבר הזה לא בא בחשבון. אני אומר מידיעה, אם זיכרוני לא מטעה אותי – חודשיים, לפחות, חודשיים וחצי לפני הירצחו. זה היה כדבר מובן מאליו. דובר על דברים נוספים, בחלק מהם אפילו היתה לי איזו שליחות, אבל זה לא המקום ולא המסגרת לדבר עליהם כאן.

אני מסיים את דברי ואומר כך: לדעתי, היכולת היום להגיע לשלום לא נובעת מכך שהצדדים התעדנו. אינני מאמין בזה שהנה חל שינוי והעולם הערבי הפך פתאום להיות אוהב וידיד; לא. אלא שהמציאות היא כזאת, שישראל נמצאת במלוא עוצמתה ויכולתה, ומסקנות שיש בקרב מנהיגים בעולם הערבי הביאו אותם לכך שעדיף להגיע להסדר מאשר להמשיך בתהליך המלחמה. הממשלה יכולה לנצל מצב זה כדי להגיע להסדר הסכסוך הערבי-הישראלי – אם לא כולו, לפחות ברובו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת יהודה לנקרי – שלוש דקות. אחריו – חבר הכנסת יצחק וקנין. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת אברהם שטרן.

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני ראש הממשלה, אדוני היושב-ראש, מכובדי השרים, כנסת נכבדה, לאחר ההסכם על הפריסה מחדש בחברון ועל רקע התרבות העדויות והאיתותים מצד הסורים לחידוש המשא-ומתן ראוי כאן ועכשיו לברך את ממשלת ישראל, לרבות ראש הממשלה ושר החוץ, על המאמצים הניכרים הנראים לעין שהם עושים בשבועות האחרונים על מנת להוריד את המתח בינינו לבין הסורים ולהמחיש לסוריה כי פני ממשלת נתניהו לשלום וכי אין לה שום מגמות לא לבודד אותה ועוד פחות מכך לתקוף אותה, חלילה.

אני מאמין, שבין התכתיב הסורי, הגורס חזרה למשא-ומתן על יסוד אותם הסכמים בלתי כתובים עם הממשלה הקודמת, ובין הגישה של ממשלתנו הגורסת "בלי תנאים מוקדמים", ניתן בהחלט למצוא את נוסחת הפישור או נוסחת הגישור, שאגב קיימת מאז ימי ועידת מדריד.

ההחלטות של האו"ם, 242 ו-338, בפירוש הכפול – של הישראלים מחד גיסא ושל הערבים מאידך גיסא – יכולות לאפשר לשני הצדדים לשוב למשא-ומתן ולקדם אותו.

עם זאת ראוי, רבותי, כי תישאל השאלה, האם פני אסד אכן לשלום? הלוא הממשלה הקודמת, ממשלת רבין, זיכרונו לברכה, ופרס, ייבדל לחיים טובים, הציבה בפניו את כל התמריצים האפשריים במהלך המשא-ומתן אתה. דובר על עומק השלום כעומק הנסיגה. דובר על הכרה ישראלית בריבונות סורית על הגולן. נגעו כבר נגיעה כמעט ממשית בקווי ה-4 ביוני. וכל זה לא הספיק מבחינת התמריצים ששילמה הממשלה הקודמת לנשיא אסד.

רבותי, יש בעיה עם הנשיא אסד. הוא אדם רווי עכבות ביחסו לישראל ובפרספקטיבה של נורמליזציה מלאה עם ישראל. הן האחיזה שלו בלבנון, הן ההתנהגות הכפולה במשא-ומתן בשיאו של תהליך אוסלו עם ממשלת רבין, הפעלת ה"חיזבאללה" שנמשכת והנטייה לשאת ולתת – כל אלה הופכים את אסד לפרטנר מאוד מורכב ומאוד מעוכב ככל שמדברים על יכולת מקובלותה של ישראל בבוא עידן השלום על-ידי סוריה.

זכורה לי התבטאות של סגן ראש ממשלת סוריה, שבשיאו של תהליך אוסלו עוד אמר: כשם שמדינת ישראל אינה יכולה להיכלל כמדינה בתוך האיחוד האירופי, שכן היא אינה אירופית, כך אפילו בעידן של שלום מלא לא תוכל מדינת ישראל להיחשב למדינה מן האזור הזה. רבותי, יש כאן יותר מסממן של דחייה של ישראל, של חוסר רצון לקבל אותה כמדינה בעלת זכויות וחובות בתוך האזור הזה כפרטנר לדו-קיום.

על כן, אני מציע, אדוני ראש הממשלה, עם כל המאמצים – ואני מניח ובטוח שאתה תשקיע אותם – למצוא את נוסחת הגישור לשוב למשא-ומתן עם סוריה, יש מקום לוודא מלכתחילה שאכן הסורים השלימו ורוצים לעשות אתנו שלום מלא, נורמליזציה מלאה, ולא רק תהליך של שלום שנועד לגרירת רגליים ולבידודה של ישראל והוקעתה בקרב האומות.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת יצחק וקנין – איננו. חבר הכנסת אברהם שטרן, בבקשה, שלוש דקות.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

מי אחריו?

היו"ר ד' תיכון:

אחריו – חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

אברהם שטרן (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראש הממשלה, שרי הממשלה, כבר לאחר אישור הסכם חברון בכנסת סברתי, ואני סובר, שיש להתקדם, להמשיך במומנטום של תהליך השלום, להגיע להסדרי הקבע עם הפלשתינים ולהתקדם לשלום כולל במזרח התיכון, שיכלול גם את סוריה. עם זאת, כמו ביתר ההסכמים – לא בכל מחיר; לא מתוך חולשה, אלא מתוך זקיפות קומה; לא מתוך תנאים מוקדמים, לא מתוך הכתבה, לא תוך היענות לשיגיונות החוזרים ונשנים של שליט סוריה חאפז אסד.

אנחנו באים מתוך עמדת כוח. רמת-הגולן נמצאת בידינו מאז מלחמת ששת הימים, ועלינו לעשות הכול שכך היא אכן תישאר. סוריה ממשיכה כמעט מדי יום ביומו להפעיל את ארגוני הטרור בדרום-לבנון ולא מוכיחה כהוא זה שפניה לשלום. אומנם ברמה, ברמת-הגולן, נמשך השקט, אבל אין זאת אלא מתוך מאזן של אימה, מאזן של הרתעה, על בירת סוריה דמשק. הסורים מבינים היטב את המצב האסטרטגי-טופוגרפי שאנחנו נמצאים בו כיום, והראיה – שהם רוצים להפוך אותו על פניו. לא אנחנו למעלה והם למטה, אלא הפוך, הם למעלה ואנחנו למטה.

מי שעובר היום ברמת-הגולן ורואה את יישובי עמק-הירדן, האון, תל-קציר, עין-גב, שהיו כמטחוי קשת, תחת לועי התותחים הסוריים, יבין את המשמעות הקיומית למדינת ישראל של המשך ההחזקה ברמת-הגולן, לבל תחזור האפשרות של שעטת טנקים לעבר יישובי עמק-הירדן, טבריה, עפולה, חיפה ולתוככי הארץ. יש כאן מצב מיוחד מבחינה ביטחונית, שלא קיים אולי בגבולות האחרים. יש לשמור מכל משמר על הנכס הזה למען ביטחון מדינת ישראל כולה, ולא רק אזור הצפון.

רמת-הגולן משגשגת; יישובים קהילתיים, עיר ואם ברמת-הגולן – קצרין, מרכזים קהילתיים, בתי-ספר שדה, תעשייה משגשגת, חקלאות פורחת. לאחר שארובות השמים נפתחו, בתוך כמה שבועות יראו מראות של ירק ברמה, כשפשוט כואב הלב לחשוב על אפשרות של החזרת הרמה לאויב הסורי.

יש לעשות הכול, להמשיך להשקיע ולפתח, לבל יחזור תקדים חבל-ימית, של מחיקת חבל ארץ משגשג מעל פני האדמה. יש לעשות הכול לשמור על חוק רמת-הגולן של הכנסת, לשמור על מצען של מפלגות הקואליציה – –

היו"ר ד' תיכון:

לסיים.

אברהם שטרן (מפד"ל):

– – ולהשאיר בצורה זו או אחרת את רמת-הגולן בידינו ואת היישובים תחת הריבונות הישראלית.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

בלי שלום – – –

אברהם שטרן (מפד"ל):

הוכח, ללא תנאים מוקדמים, כי ליד שולחן המשא-ומתן – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אברהם שטחן (מפד"ל):

ידידי דראושה, ליד שולחן המשא-ומתן הכול לגיטימי.

נואף מסאלחה (העבודה):

נכון.

אברהם שטחן (מפד"ל):

אני הצגתי על-פי תפיסתי ותפיסת מפלגתי את עמדתנו. יציגו הסורים, ואם אתה רואה עצמך כבא-
כוחם, את תפיסתם.

נואף מסאלחה (העבודה):

לא.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני לא בא-כוחם. לא הדריכו אותי.

אברהם שטחן (מפד"ל):

אמרתי: אם. אבל מלכתחילה יש לראות ברמת-הגולן חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שטרן.

אברהם שטחן (מפד"ל):

אני מסיים.

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, אני מצטער.

אברהם שטחן (מפד"ל):

משפט אחרון. כמו שמצאנו דרך או מחפשים דרך גם ביש"ע להשאיר את מרבית השטח, שלא יעקר שום יישוב, ומרבית ההתיישבות תישאר תחת ריבונות ישראל – יש לנהוג כך בוודאי ובוודאי ברמת-הגולן. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברת הכנסת נעמי חזן, אחריה – חבר הכנסת רומן ברונפמן, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת עזמי בשארה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זכותו המלאה של ראש הממשלה לגשת ללא תנאים מוקדמים למשא-ומתן עם סוריה, ואיש לא חולק על הזכות הזאת. אבל, אדוני ראש הממשלה, המשא-ומתן עם סוריה לא מתחיל מחר ולא היום. הוא החל לפני חודשים רבים, כפי שאתה יודע היטב.

לדאבוני הרב, עם כניסתך לתפקיד התחלת במהלך שבדיעבד נתגלה כמהלך אומלל, כאשר העלית את הרעיון של לבנון תחילה, רעיון שגרם לגיחוך ולמעשה לעצירה של מגעים לתקופה ארוכה. אתה גם זכית, אדוני ראש הממשלה, למתנת פרידה ממזכיר המדינה וורן כריסטופר, ששחרר אותך מההתחייבויות של הממשלה הקודמת. אבל, אדוני ראש הממשלה, מזכיר המדינה היוצא שחרר אותך מההתחייבות של הממשלה הקודמת, אבל לא מהמחויבות – – –

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

עם סוריה – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני מבקש לא להפריע.

נעמי חזן (מרצ):

אבל לא מהמחויבות של הממשלה הקודמת.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

למה לא?

היו"ר ד' תיכון:

מפני שאנחנו עומדים בלוח זמנים מדויק.

נעמי חזן (מרצ):

לא מהמחויבות של הממשלה הקודמת, שהיא מחויבות להשיג שלום כולל באזורנו, כאשר הציר האסטרטגי המרכזי הוא הציר הסורי.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

בכל מחיר?

חיים אורון (מרצ):

חבר הכנסת בויס, תקשיב לה.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ב"ם.

נעמי חזן (מרצ):

הציר האסטרטגי המרכזי של שלום כולל הוא השלום עם סוריה, וזו מחויבות של כל ממשלות ישראל. אנחנו מקווים שתעמוד במחויבות הזאת.

ראש הממשלה יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, התווה את הנוסחה הנכונה: עומק הנסיגה יהיה כעומק השלום.

אבל, אדוני ראש הממשלה, חברי הכנסת, צריך לקום ולהגיד באומץ בפני אזרחי מדינת ישראל, ששלום מלא עם סוריה יבוא יחד עם נסיגה מלאה מרמת-הגולן, ולא יהיה שלום מלא עם סוריה אם לא תהיה נסיגה מלאה מרמת-הגולן. את הנוסחה הזאת התווה מנחם בגין במשא-ומתן לשלום עם מצרים.

השאלה העומדת היום על הפרק היא סידורי ביטחון חיוניים, החלטה על גבולות חיוניים, וגם נושא המים. אבל המשא-ומתן לשלום עם סוריה איננו משא-ומתן מסובך. מדובר בשאלה של רצון פוליטי, ואתה, אדוני ראש הממשלה, צריך להצהיר באומץ: אני רוצה שלום, והשלום יבוא עם נסיגה מלאה מרמת-הגולן. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת רומן ברונפמן איננו באולם. חבר הכנסת עזמי בשארה, ואחריו – חבר הכנסת משה גפני. בבקשה.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני ראש הממשלה, חברי הכנסת, מהדוכן הזה אמר לפחות שלוש או ארבע פעמים יצחק רבין המנוח כ': זו רמאות עצמית לחשוב שסוריה תסתפק בפחות ממה שמצרים קיבלה בתהליך השלום. אני רק רוצה להזכיר, שמה שמצרים קיבלה בתהליך השלום עם ישראל בקמפ-דייוויד ואחריו הוא לא שטחים תמורת שלום. היא לא קיבלה שטחים תמורת שלום, היא קיבלה את השטחים תמורת השלום. לא היה שום תהליך של קבלת שטחים בצורה הדרגתית. מצרים עמדה אפילו על טאבה הקטנה. נושא הריבונות על הטריטוריה הוא נושא שאי-אפשר לחלק אותו לחלקים. לדעתי, הפרק הראשון בספרו של רוסו הוא על הריבונות. אפשר לחלק שלטון, אבל אי-אפשר לחלק ריבונות. ריבונותה של סוריה על הקרקע ברמת-הגולן בלתי ניתנת לחלוקה.

ולכן, כאשר הסורים מדברים על כל השטחים תמורת כל השלום, מדובר כאן בריבונותה של מדינה, ומדובר על כל סנטימטר. על זה אין כל ויכוח, ולכן, זו גם טעות יסודית לחשוב שאת המודל שמימשו עם הפלסטינים אפשר לממש עם סוריה; ואני חושב שיש חלקים בשלטון בישראל שמתפתים לא לממש את המודל של מצרים לגבי סוריה, אלא את המודל הפלסטיני.

יש כאן שתי בעיות: ראשית, לפלסטינים עדיין אין ריבונות בכלל. הפלסטינים התחילו לקבל משהו, אבל הם עדיין לא מדינה ריבונית. הם התחילו לקבל שטח, אין להם מדינה ריבונית, כי הם לא יכולים לטעון לריבונות על השטח שהיה להם לפני 1967. הסורים יכולים לטעון לריבונות על השטח לפני 1967, ואין פה מה לדבר כלל על המודל הפלסטיני.

הדבר השני החשוב הוא לא דבר עקרוני אלא עניין פוליטי. ההנהגה הסורית לא ממהרת כמו ההנהגה הפלסטינית. אני רוצה שיהיה ברור כאן; לפעמים זה גורם לבלבולים בבית הזה. ההנהגה הפלסטינית ממהרת לאחר שהובסה. במלחמת המפרץ היא מיהרה, רצתה לקבל משהו, ולא חשוב מה – עזה תחילה או יריחו תחילה. הסורים לא ממהרים, יש להם כל הזמן שבעולם, אבל מי שרוצה שלום אתם יצטרך להחזיר את כל הגולן. אפשר לא להחזיר את הגולן, אבל גם אפשר להגיד: אני לא רוצה שלום עם סוריה. לא רוצים שלום עם סוריה, זאת אומרת: המצב הקיים לתקופת זמן. מובן שהמצב הקיים יכול להימשך, אבל מי שלחוץ בלבנון, זו לא סוריה אלא ישראל.

גם מצב היחסים הנוכחי בין סוריה לעירק לא ימשך לעד. תמיד קיימות אפשרויות לשיתוף פעולה. אסטרטגי בין סוריה לעירק, אולי בעוד 20 שנה.

נאף מסאלחה (העבודה):

גם עם אירן.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

עם אירן ממילא יש, אלא שאין רצף טריטוריאלי בין סוריה לאירן. אבל יש עכשיו שיתוף פעולה סורי-אירני בלבנון. אני מדבר על עירק מול המצור הטורקי-הישראלי.

על כל הדברים האלה אי-אפשר לשלוט אם אין שלום עם סוריה. מי שרוצה שלום עם סוריה, המחיר שלו הוא החזרת כל הגולן. או אפשר להגיד: אני לא רוצה שלום עם סוריה. אבל להגיד: אני יכול להשיג שלום עם סוריה תמורת החזרת חלק מרמת-הגולן – אני חושב שצריך להוציא את זה מהראש, כי זה דבר בלתי מציאותי לגמרי. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת משה גפני, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יהודה הראל. רבותי, כל מי שלא נמצא באולם מפסיד את תורו. בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד ראש הממשלה, כנסת נכבדה, הימים שאנו מצויים בהם הם ימים קשים מכל בחינה מדינית אפשרית. יש בתוכנו אנשים שרואים את הימים הללו כימים של נסיגה, של סיכון; ימים מאוד לא חגיגיים. יש כאלו שרואים בימים הללו ימי חג, שמחה והתרוממות רוח. התפרסנו מחדש בחברון ואנחנו הולכים לפעילות הנוספות, דהיינו לנסיגות הבאות, ורואים בזה התרוממות רוח.

אנחנו מתקרבים להסכם מדיני עם סוריה. רבותי חברי הכנסת, אדוני ראש הממשלה, אני שייך לאלו בעם, ואולי אני מייצג אותם בזה שאני לא רואה בימים הללו ימים של התרוממות רוח, אני לא רואה בימים הללו ימים של חגיגה. אבל מצד שני אני גם לא רואה בימים הללו ימים של נסיגה לאחור, ימים שצריך להתאבל עליהם. לא כך ולא כך. אני רואה במצב שבו אנו נתונים הכרח לא יגונה, מצב שבו אנו נאלצים לעשות דברים שאנחנו מחויבים לעשות מתוך ראייה ריאלית מפוכחת של מצבנו הבין-לאומי, של מצבנו במזרח התיכון ושל מצבנו כאן בארץ.

העם היהודי ידע מאז ומעולם להיות עם חכם ונבון ללא התלהמות יתרה, ולא ליצור לו ימי אבל מדומים. נכון שכשעזבנו חלקית את חברון היו אלה ימים עצובים לכל יהודי. אבל, מצד שני, אלה ימים שבהם אנחנו יודעים שזהו הכרח, שאנחנו מצויים לעשות זאת.

אם אסד ימשיך לדבוק בעמדתו הקיצונית, שלא לנהל משא-ומתן אלא אם נאמר לו קודם לכן בדיוק מה אנחנו הולכים לתת לו ומה אנחנו לא הולכים לתת לו, לא ייתכן בשום פנים ואופן שיתנהל משא-ומתן שבו ישראל תגלה מראש את כל קלפיה. לא עולה על הדעת דבר כזה.

אני מקווה, אדוני היושב-ראש, שאכן יהיה משא-ומתן עם סוריה, ושהמשא-ומתן יהיה כיוון שנשיא סוריה יסכים לבוא לשולחן המשא-ומתן.

אדוני היושב-ראש, אני מסיים בזה. אדוני ראש הממשלה, אני מציע לנהוג גם בעניין של סוריה באופן ריאלי, מפוכח, כאשר מניעת שפיכות דמים היא נר לרגליו של כל יהודי; האחריות מוטלת עליך. במיוחד, אדוני ראש הממשלה, שלא לגלות מראש את כל הקלפים, כיוון שגם בזה כרוך סיכון ביטחוני. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת יהודה הראל. אחריו – חבר הכנסת עבד-אללה דראושה.

משה פלד (הליכוד-גשר-צומת):

יהודה, אל תתבייש מאף אחד.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

כבוד יושב-ראש הכנסת, אדוני ראש הממשלה, חברי הכנסת, במסגרת של שלוש דקות יש יתרון שאפשר להגיד דברים קצרים וברורים, וכך אעשה, ואתכוון לכל מלה שנאמרת.

הדרך השלישית הצטרפה לממשלה על סמך קווי היסוד שבהם כתוב: "ריבונות ישראל בגולן תהיה יסוד לכל הסכם שלום עם סוריה". עמידה על קווי יסוד אלה היא תנאי להשתתפותנו בממשלה.

הדרך השלישית אינה מתנגדת לשיחות שלום עם סוריה על בסיס הנאמר בקווי היסוד של הממשלה. ההתיישבות הישראלית קיימת בגולן כבר 30 שנה. הגולן סופח לישראל לפני 20 שנה. מתוך כך רשאית ישראל לעמוד במשא-ומתן על המשך ריבונותה בכל הגולן, כפי שסוריה רשאית לתבוע את כל הגולן, עד החוף המזרחי של הכינרת.

אסור לישראל להיכנס למשא-ומתן לשלום תוך כדי איומי מלחמה סוריים, גם כשהם מוגברים על-ידי גורמים באופוזיציה וגם כשמנסים להפחיד אותנו, ובייחוד כשמוסרים לנו אינפורמציה נכונה, שקרוב הסכם בין סוריה, אירן ועירק. אולי גם אתן יציעו שנקיים יחסי ידידות. כניעה לאיומי מלחמה תחסל את יכולת ההרתעה הישראלית ותמנע השגת שלום או לפחות המשך הפסקת האש.

חברי הכנסת, ב-1970 פלשה סוריה לירדן למרות ההכרה ההדדית, ההסכמים והחברות המשותפת בליגה הערבית. כך היא נוהגת כלפי לבנון וכך היא מפעילה טרור נגד טורקיה. שליטה ישראלית בגולן הוכיחה עצמה כאמצעי היעיל ביותר למניעת תוקפנות סורית, למניעת מלחמה.

נאף מסאלחה (העבודה):

זה לא מנע ב-1973.

יהודה הראל (הדרך השלישית):

אנו מאמינים, שרוב גדול של העם מסרב לוותר על הגולן, וכמו בעבר כך בעתיד, שום ממשלה לא תוכל לנסות לעקור את יישובי הגולן ולהסגיר לסוריה את רמת-הגולן ולהישאר ממשלה.

בקרב תביא סיעת הדרך השלישית לכנסת את חוק ירושלים והגולן, שעל-פיו לא ניתן יהיה לסגת מירושלים או מהגולן או מחולות חלוצה בנגב על-ידי רוב מקרי או תרגיל קואליציוני.

אני רוצה להגיש הצעת סיכום ברוח דברים אלה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עם כל הכבוד, ירושלים קודמת לכול. היא לא שווה לשום דבר. בזכות ארץ-ישראל אתה יכול לשמור על הגולן, לא בזכות ירושלים.

היו"ר ד' תיכון:

רשות הדיבור לחבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת בנימין אלון.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

כבוד ראש הממשלה, לפני כשנתיים עמדתי בראש משלחת שביקרה בסוריה. פגשנו את הנשיא אסד פגישה ארוכה, יותר משלוש שעות. אולי אני וידידי, חבר הכנסת טלב אלסאנע, הם היחידים בבית הזה שפגשו את אסד פנים אל פנים. בסוף הפגישה הוא ביקש ממני להתעכב, ואז ביקש ממני למסור מסר לראש הממשלה המנוח, מר יצחק רבין. המסר שלו בקצרה היה, שהוא מוכן לחתום על הסכם שלום עם ישראל בתוך שבועיים אם ישראל תהיה מוכנה לקבל את העיקרון של שלום מלא תמורת נסיגה מלאה, לפי החלטות מועצת הביטחון 242 ו-338, ואמר, הכול אפשרי, גם פגישה עם ראש הממשלה המנוח, רבין, וגם ביקור בירושלים או ביקור של רבין בדמשק.

ממגעים שלי לאחרונה עם אנשים אחראים בצמרת הסורית, אני יודע שההצעה הזאת עומדת בעינה. כששאלתי אותו למה אתה מתכוון בשלום מלא, אמר: שלום מלא כפי שיש בין מדינות ידידותיות.

אני אומר לך, אדוני ראש הממשלה, שסוריה מוכנה היום להגיע להסכם שלום מלא עם ישראל תמורת נסיגה מלאה מהגולן ומדרום-לבנון. ואל ינסה מישהו להתחכם ולנסות להפריד את סוריה מלבנון. אין אפשרות להפריד את סוריה מלבנון. שתי המדינות הולכות ביחד, ואני מאמין שמוכנות לנסיגה מדרום-לבנון ומהגולן תביא להסכם שלום עם סוריה ולבנון, להסכם שלום עם כל העולם הערבי. אי-אפשר להתקדם בשלום עם העולם הערבי בלי שלום עם סוריה ולבנון. הדבר הזה הוכח.

אני רוצה לומר לך, אדוני ראש הממשלה, אם תגיע להסכם שלום כזה עם סוריה ועם לבנון תראה שהעם מלוכד מסביבך, והכנסת כולה, להוציא כמה פנאטים בתוך הבית הזה, שהתנגדו גם להסכם חברון; רוב הבית, הרוב המסיבי של הבית שרוצה בשלום, יתמוך בך, יתמוך בצעד כזה. לדעתי, אתה מסוגל לעשות את הצעד הזה. תהיה לך תמיכה בעם, תמיכה בכנסת ותמיכה בעולם כולו. אז תוכל להיות מנחם בגין הגדול השני, ולא איזה ראש ממשלה שעובר ולא משאיר את עקבותיו בהיסטוריה של המדינה והאזור.

כאשר שוחחנו עם הנשיא אסד שאלנו אותו שאלה שהועברה מכאן, מיראאל. אחד העיתונאים שאל אותו: האם אתה מוכן, אדוני הנשיא, להיות סאדאת השני? הוא אמר: אם אתם רוצים ממני שאני אהיה סאדאת השני, תשאלו את רבין אם הוא מוכן להיות בגין השני. אני חזרתי עם המסר הזה למנוח, יצחק רבין, והוא אמר לי: כריסטופר כבר מסר לי את המסר הזה, אבל אין לי רוב בכנסת. הוא אמר: הבעיה היא אצלי, במפלגה שלי, שלושת חברי הכנסת שהקימו את סיעת הדרך השלישית. הוא

לא סמך עליהם שיצביעו אתו, כי היה לו רוב של 61. אבל אלה, גם משה שחל, שהיום אומרים, שרבין לא הסכים להסכם הזה, טועים ומטעים היום את הציבור. יצחק רבין המנוח, שמעתי את זאת ממנו, היה מוכן לעיקרון של שלום מלא תמורת נסיגה מלאה. אבל, לצערי, הוא נרצח, תהליך השלום עם סוריה הופסק, ואני מאמין שאתה מסוגל לחדש אותו ומסוגל להגיע להסכם שלום עם סוריה ולבנון, עם הפלשתינים ועם העולם הערבי כולו.

אם תלך בדרך הזאת, ניתן לך את כל התמיכה שלנו. גם אם אנחנו באופוזיציה, ניתן תמיכה מלאה למי שיעשה שלום, כי השלום חשוב יותר מכל החישובים של קואליציה-אופוזיציה ושל ערבים-יהודים. השלום יכול לאחד את כולנו בבית הזה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. האחרון – חבר הכנסת בני אלון, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני ראש הממשלה, אני מציין, בצער, שלפי הודעת התקשורת, ממש בדקות אלה השר הבלגי בראשות הקבוצה שכיבדה אותנו כאן, אמור להיכנס ל"אוריינט האוס". על אף ההדדיות שאדוני הקפיד עליה, הוא יפגוש בכניסה ל"אוריינט האוס" את דגל אש"ף מתנוסס, מתנפנף ברוח – דגל ענק במרכז ירושלים.

עכשיו אנחנו עסוקים בנסיגה הבאה, בסוריה. חשבתי, שאם חבר הכנסת חגי מירום רוצה דיון מדיני, באמת תהיה היערכות. אני רואה שבבית-הנבחרים האמריקני נערכים לנושא הסורי יותר ברצינות מאשר בבית-הנבחרים הישראלי. יש בידי דף עמדה שהוגש לקונגרסמן סקסטון; לא אקרא את כולו. אלא רק חלק מהנתונים.

באמצע חודש יוני 1996 חתמו אירן וסוריה על הסכם שיתוף פעולה צבאי נגד מדינת ישראל. הסכם זה כלל תרגילים משותפים של הפיקוד הסורי עם היחידות האירניות, שאמורות לסייע בחזית הגולן. באמצע אוגוסט 1996 הוכנסו גם העירקים למעין פיקוד משולב של שלוש מדינות. באמצע ספטמבר 1996 הוסיפו להכנות המשותפות את הגורם הפלשתיני בהסכם צבאי גדול בין הרשות הפלשתינית לסוריה. זה מה שהונח בפני הקונגרס.

חשוב לציין, שהסכם זה נעשה עם הרשות ולא עם אש"ף, לא עם "פתח". כך התחייבו בפירוש הכוחות שנמצאים כיום בשטחי יש"ע. עיקר ההסכם, שמטרה פלשתינית וכוחות חמושים אחרים בשטח אמורים להצית תבערה. הם כבר ימצאו איזו מנהרה, אדוני ראש הממשלה. הם אמורים להצית תבערה בשטחים במקרה של התחממות בגבול הצפוני.

אני חושב, שבית-נבחרים ישראלי צריך לראות את הדברים האלה לפני שהוא מאיץ בראש הממשלה לרוץ לעניין הגולן.

נואף מסאלחה (העבודה):

חבר הכנסת חגי מירום לא ידע – – –

בנימין אלון (מולדת):

אני לא מאשים את מכובדנו חבר הכנסת חגי מירום, אני מאשים את עצמנו. אנחנו מרמים את עצמנו. כולנו. הקונסנסוס הזה שמבטיחים פה חברי כנסת מן השמאל לאדוני ראש הממשלה, אדוני יודע כמה זמן הוא יחזיק – עד לשערורייה הבאה, עד לרוני בר-און הבא. יומיים, אולי, אם יואיל אדוני לעשות בדיוק מה שהם רוצים, בקצב שהם רוצים, הם יהיו אתו. ועוד נסיגה, ועוד נסיגה, ועוד החלשת כוחה של ישראל, ועוד החלשת כוחה של ישראל.

דליה איציק (העבודה):

— — —

בנימין אלון (מולדת):

גברתי חברת הכנסת "צוות התגובות", תני לי לדבר.

אדוני ראש הממשלה, אני מדבר פה בחרדה על רמת-הגולן, שהיתה ונשארה חלק מהתפיסה האסטרטגית הביטחונית. ביטחון הוא לא פחות חשוב מקדושת הארץ, אף שלגולן יש גם צדדים של קדושת הארץ, של עבר הירדן, אני לא רוצה להתייחס לזה. ביטחון זה פיקוח נפש, "וחי בהם" קודם לכול.

דליה איציק (העבודה):

רק הכיסא לא – – –

בנימין אלון (מולדת):

זו היתה התפיסה היסודית שהצילה אותנו, ואותה ציין אדוני ב"מקום תחת השמש", וזה הבסיס שאדוני התווה מול תוכנית השלבים המשולבת של סוריה ומצרים, האויב הפוליטי הגדול של ישראל, שייעור מתרדמתו, ואלו שמכנים את עצמם פלשתינים. עכשיו אנחנו נמצאים במצב הפוך: עוד נסיגה, עוד נסיגה, עוד חולשה, והכול תמורת איזה רווח זמן מדומה של אחדות שקרית שלא קיימת.

אני קורא לאדוני ראש הממשלה להתעשת ולומר דברים ברורים: אין משא-ומתן. אנחנו מכבדים את החוק הישראלי, החוק הישראלי סיפח את רמת-הגולן. נקודה. אין לנו מה לשאת ולתת על שום חלק מחלקיה של מדינת ישראל. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

נואף מסאלחה (העבודה):

מתי תתחילו לארגן הפגנות?

דליה איציק (העבודה):

איפה ההפגנות?

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מסאלחה, מה קרה לך היום? אתה מפתיע "לטובה" היום.

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני שואל רק כשהנואם יורד מן הדוכן ולפני שעולה הנואם הבא.

היו"ר ד' תיכון:

מעולם לא הכרתי את הפן הזה שלך.

אדוני ראש הממשלה, בבקשה.

ראש הממשלה ב' נתניהו:

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, אני מודה לכם על ההזדמנות לשמוע ולהשמיע דברים בנושא המשא-ומתן עם סוריה ובנושא רמת-הגולן. אני מבין שזה מכשיר פרלמנטרי חדש לפי החוק החדש לבחירה ישירה. אבל אני רוצה להביא לתשומת לבכם, כנראה לא שמתם לב, שאני דיברתי גם במליאה יותר מפעם אחת על נושא הגולן בחודשים שחלפו מאז כינונה של הממשלה הנוכחית. חברי ועדת החוץ והביטחון היושבים כאן יעידו על הפעמים הרבות שדנו בנושא בוועדת החוץ והביטחון. ואני מוסיף גם, כיוון שגם זה נאמר, שאני מופיע כאן גם להצעות אי-אמון – לא בנחת רבה, אבל אני עושה גם את זה. אני שמח שמאפשרים הזדמנות נוספת.

אפתח ואומר על נתוני הרקע – שמעתי את הדיווחים לגבי הדוחות בקונגרס האמריקני. אני מוכרח להגיד לכם, כפי שיודעים חברי ועדת החוץ והביטחון שנמצאים כאן, שממצאי המודיעין שלנו הם אחרים. אני לא נכנס לפרטים. אני יכול לומר, שאכן היתה מתיחות לפני כמה חודשים בינינו לבין סוריה כתוצאה מהזזת כוחות של סוריה מביירות אל פאתי החרמון. המתיחות הזאת התפוגגה, במידה רבה. אינני רוצה לומר, שאיננו משגיחים בשבע עיניים על מה שקורה בחזית הגבול בינינו לבין סוריה, אבל איננו רואים סימנים מדאיגים ברגע זה. אנחנו מקווים שיש גם סימנים מעודדים. בכל אופן, אנחנו ממשיכים להסתכל ולשמור כדרכנו, כדרכן של ממשלות ישראל.

הממשלה הזאת מעוניינת לחדש את המשא-ומתן הישיר לשלום בינינו לבין סוריה. זו היתה המדיניות שלנו – אגב, של ממשלת הליכוד במשא-ומתן שהתחיל במדריד – להגיע למשא-ומתן ישיר לשלום בינינו לבין סוריה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

השאלה מאיזו נקודה – – –

ראש הממשלה ב' נתניהו:

גם אז, כמו היום, היה ברור שלשני הצדדים יש עמדות שונות. אנחנו נתנו ביטוי לעמדות שלנו בקווי היסוד של הממשלה, ואני לא מסתיר, שאנחנו רואים ברמת-הגולן נכס אסטרטגי חיוני לביטחונה של מדינת ישראל. אני גם לא אחדש לכם דבר אם אומר שלסוריה יש עמדות אחרות ומנוגדות לגבי רמת-הגולן.

אני חושב, שאם אנחנו נתמקד ברגע זה במשא-ומתן על המשא-ומתן ואם אני אעשה זאת כאן באופן פומבי – אני מניח שיש דרכים יותר קלות לוודא שלא יהיה משא-ומתן, אבל אני לא מכיר הרבה דרכים יותר בטוחות להבטיח שלא נוכל להתקדם בתהליך המדיני. זה גם איננו סוד שאנחנו מחפשים עכשיו נוסחת גישור בין שתי העמדות המנוגדות הללו. האם הדבר אפשרי? כן, הוא אפשרי, משום שבפועל אנחנו הגענו למדריד מתוך העמדות המנוגדות הללו, ואני מניח שברצון טוב של שני הצדדים ובעזרתה של ארצות-הברית אנחנו גם נצליח להגיע במקרה הזה לנוסחה שתאפשר חידוש ההידברות הישירה בינינו לבין סוריה.

אני רוצה להבהיר דבר נוסף – אי-אפשר לכפות על סוריה את חידוש המשא-ומתן אם היא איננה רוצה בזה. אני לא יכול לבוא ולומר לכם בוודאות, שבתאריך כך וכך לאחר כיוון הממשל האמריקני

החדש יתחדש המשא-ומתן עם סוריה. המאמצים בוודאי נעשים, נעשים גם באמצעות ארצות-הברית, אבל אין ביטחון משום שאי-אפשר לכפות על הנשיא אסד את חידוש המשא-ומתן אם הוא איננו רוצה בזה. הוא אמר לאחרונה שהשלום חשוב לסוריה עוד יותר ממה שהוא חשוב לישראל. קודם כול, שמחתי לשמוע את הדברים. אם מאחורי הדברים יש כוונות אמיתיות, אנחנו ניווכח בכך מהר מאוד. אם אין כוונה אמיתית לחדש את המשא-ומתן, הרי אפשר כל הזמן להערים קשיים ולשים מכשולים – מילוליים ואחרים – בפני חידוש המשא-ומתן.

לכן אני הצעתי שאנחנו נמצא את הדרך לאפשר לשני הצדדים להגיע לשולחן הדיונים, כל אחד עם עמדותיו. אני מניח שהדבר אפשרי – שוב, אם יש הרצון הדרוש והראוי בדמשק. בקרוב מאוד, אדוני היושב-ראש, אנחנו ניווכח אם הוא קיים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו השתמשנו לראשונה במכשיר חדש על-פי חוק-יסוד: הממשלה החדש. סדרי הדיון נקבעו על-ידי ועדת הכנסת בבוקרו של יום. לא נאמר לי איך וכיצד יסוכם הדיון. שתי המפלגות הגדולות – – –

דליה איציק (העבודה):

הוא לא אמר כלום, ראש הממשלה, אז אין לנו סיכום. אנחנו לא מבינים מה שהוא אמר.

היו"ר ד' תיכון:

אל תפריעי לי בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

הוא לא אמר שום דבר.

היו"ר ד' תיכון:

אל תפריעי לי בבקשה, חברת הכנסת דליה איציק.

דליה איציק (העבודה):

אני עוזרת לך. אני סדרנית, אני עוזרת לך.

קריאה:

אבל יש לך הבנה – – –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

– – –

דליה איציק (העבודה):

– – – בנימין נתניהו.

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת דליה איציק, אני מעריך מאוד את הסדרנים בכנסת, האמיני לי, ואני לא רוצה להוסיף יותר באשר למעמד הסדרנים בכנסת. הוא מעמד נכבד ביותר, ואני לא מזלזל, הא ראייה שהבאתי תלמידים מבתי-ספר תיכון בירושלים שישמשו כסדרנים.

אבל לגופו של עניין, אני חוזר – – –

אורי אור (העבודה):

אנחנו מסתפקים בהודעת ראש הממשלה.

היו"ר ד' תיכון:

שתי הסיעות הגדולות פנו אלי ואמרו לי שסוכם בוועדת הכנסת שהכנסת מסתפקת בהודעת ראש הממשלה. לאחר מכן – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

לא נכון.

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, חבר הכנסת זאבי. לאחר מכן התעוררה מחלוקת, וחבר הכנסת זאבי טען שמעולם לא דובר על כך בוועדה. מאחר שהנושא שנוי במחלוקת, וכפי שאמרתי, זו הפעם הראשונה שאנחנו משתמשים במכשיר הזה, הסוגיה הזאת תחזור לוועדת הכנסת ותידון מחר, ועל-פי החלטתה אנחנו ננהג. בשלב זה הדיון הסתיים. אם נמצא לנכון, נחזור לכאן. תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אני חושב שצריך גם להודות לראש הממשלה. הרבה שנים לא היה דיון בכנסת שראש הממשלה ישב בו מתחילתו ועד סופו ושמע את דברי כל הסיעות.

דליה איציק (העבודה):

— — — ראש הממשלה — — —

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, גם הפרשנות הזאת של מי מאתנו באשר למחויבות של ראש הממשלה לשבת ולהאזין לכל הדיון איננה מקובלת עלי. גם בעתיד לא אנהג על-פי הכלל שאומר שראש הממשלה צריך לשבת על כיסאו לאורך כל הדיון. אני לא יודע מנין נלקחה חוות הדעת הזאת, ואין בכוונתי — — —

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

— — — אבל צריך להודות לו על כך.

היו"ר ד' תיכון:

בסדר. לא, אני יודע מה שאני אומר. תאמין לי שאני יודע מה שאני אומר.

דליה איציק (העבודה):

חבר הכנסת איתן, אתה הכרחת אותו לבוא.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מירום, אתה רוצה לומר משהו?

חגי מירום (העבודה):

אין לי מה להגיד.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

הודעת יושב-ראש הכנסת

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו ממשיכים. לפני שאני מתחלף – ראש הממשלה ביקשני להודיע על-פי סעיף 36(א) לחוק-יסוד: הממשלה – א. השר זאב בנימין בגין התפטר מן הממשלה. כתב ההתפטרות הוגש לראש הממשלה ביום ח' בשבט התשנ"ז, 16 בינואר 1997. כהונתו בממשלה נפסקה ביום ראשון, י"א בשבט התשנ"ז, 19 בינואר 1997, בשעה 13:45. ב. השרה לימור לבנת מילאה את מקום שר האוצר בעת היעדרו מהארץ מיום ט' בשבט התשנ"ז, 17 בינואר 1997, עד יום י"ג בשבט התשנ"ז, 21 בינואר 1997. שר האוצר שב ארצה ביום י"ג בשבט התשנ"ז, 21 בינואר 1997. תודה.

היו"ר ב' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו אמורים לעבור לסעיף הבא – שאילתות, אבל אני לא רואה שר או שרה במליאת הכנסת. על כן, אני אעבור לסעיף הבא על סדר-היום.

חברי הכנסת, יש בלבול כי הסעיף הבא הוא הודעת ועדת הכלכלה על רצונה להחיל דין רציפות על הצעת חוק משק הדלק (קידום התחרות). חבר הכנסת אלי גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא אני, חבר הכנסת פורז עושה את זה.

היו"ר ל' חזן:

רשום כאן: יושב-ראש ועדת הכלכלה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני פסלתי את עצמי בעניין הזה.

היו"ר ל' חזן:

אתה פסלת את עצמך. על כן, אנחנו נעבור לסעיף הבא.

קריאה:

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר ל' חזן:

לא, השרה לא נמצאת, אני מצטערת.

נסים דהן (ש"ס):

אפשר להודיע בשם ועדת הכלכלה.

היו"ר ל' חזן:

על כן, אנחנו נעבור לסעיף הבא על סדר-היום – הצעות לסדר-היום. הנושא הראשון הוא: תהליך קבלת ההחלטות בפרשת מינויו של היועץ המשפטי לממשלה. חברי הכנסת, אני אהיה מאוד גמישה עם הדוברים בסעיף הזה, מהסיבה הפשוטה שלא היה שר להשיב על שאלות במליאת הכנסת ולכן

אנחנו הרצנו את סדר-היום. סדר הדוברים בסעיף הזה – חבר הכנסת שאול יהלום, חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת האשם מחאמיד.

שוב – אנחנו בסעיף הצעות דחופות לסדר-היום: תהליך קבלת ההחלטות בפרשת מינויו של היועץ המשפטי לממשלה.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר ל' חזן:

אם מישהו יציע לי הצעה נבונה, יש סבירות גבוהה מאוד שאני אקבל אותה. כן, חבר הכנסת סאלח טריף.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חשבנו שהדיון על המשא-ומתן עם סוריה יארך כאן שעותיים-שלוש. כולם חשבו כך.

היו"ר ל' חזן:

על כן, אני מכריזה על הפסקה לעשר דקות. סליחה, השרה לימור לבנת הגיעה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אחרי האשם – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש.

היו"ר ל' חזן:

משום שאנחנו בסעיף הזה, גברתי השרה, עברנו מהשאלות – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אולי השרה תשיב.

הי"ר ל חזן:

אם אתם רוצים לעשות פסק-זמן של דקה ולחזור לשאלות, לתת אפשרות – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

שיבקשו, עוד לא ביקשו.

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, זה לשיקולך כי אתה עומד על הדוכן, אתה ברשות דיבור אבל טרם התחלת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אם גברתי היושבת-ראש מבקשת, ודאי שאענה.

הי"ר ל חזן:

למען הסדר הטוב, זה יאפשר לאנשים אחרים להתארגן ולהגיע.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אז אני אדחה למספר שלוש-ארבע. היא מוכנה?

הי"ר ל חזן:

אני חושבת שכן. אגיד לך בעוד רגע. אני מבקשת דקה כדי שכולנו נתארגן. גברתי השרה.

סאלח טריף (העבודה):

גברתי השרה, בגללך חבר הכנסת האשם מחאמיד הסכים.

הי"ר ל' חזן:

אנחנו עושים הפסקה קלה להתייצות.

חברי הכנסת, ההפסקה הקצרה וההתייעצות הסתיימו. השרה הוזעקה, וקרוב לוודאי לא במועד, נחזור לסעיף השאלות ואז נמשיך בסדר-היום.

שאלות ותשובות

הי"ר ל' חזן:

שרת התקשורת תשיב על שאלות. שאלתא מס' 334 של חבר הכנסת שלום שמחון – הוא לא נוכח.

חיבור יישובי הפריפריה לרשת הכבלים

חבר הכנסת ש' שמחון שאל את שרת התקשורת ביום ט' בכסליו התשנ"ז (20 בנובמבר 1996):

יישובי קו העימות ברחבי הארץ סובלים מבעיות ביטחוניות רבות, והתקשורת יכולה להיות חיונית מאוד בשבילם בשעת הצורך.

רצוני לשאול:

1. מדוע מתעכבת תוכנית חיבור רשת הכבלים ביישובי קו העימות?

2. מה עושה משרד התקשורת כדי לזרז את חיבור יישובי קו העימות לרשת הכבלים?

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בעלי הזיכיון פנו לוועדת חריגים בבקשה לקבל פטור מחיבור רוב יישובי קו העימות, בהסתמך על תקנות הבזק המאפשרות להם להגיש בקשות לקבל פטור או דחיית מועד חיבור אם ישנן מניעות משפטיות, הנדסיות או כלכליות.

קודמתי בתפקיד, הגברת שולמית אלוני, מינתה את ועדת החריגים ב-30 באוגוסט 1995, בהתאם לסמכותה על-פי הוראת סעיף 10 לתקנות הבזק. הוועדה מורכבת משלושה חברים: עורך-הדין יורם בר-סלע – יושב-ראש, ד"ר אילן מעוז – כלכלן, מר דב גבע – מהנדס. ועדת החריגים קיימה דיונים אינטנסיביים בנושא הנדון, לרבות שמיעת טענות בעלי הזיכיון. הוועדה העבירה לי ביום 5 בינואר 1997 את החלטותיה.

2. אני וצוות משרדי לומדים בימים אלו את החלטות ועדת החריגים המחייבות את בעלי הזיכיון לרשת את כל היישובים שעדיין לא חוברו, כאשר לאחר מכן אני מתעתדת לפגוש את בעלי הזיכיון לצורך קביעת לוחות זמנים לביצוע פריסת רשת הכבלים ביישובי הפריפריה, ובכללם גם יישובי קו העימות. עם זאת, אני רואה את חיבור הפריפריה בחשיבות עליונה ומקדישה לה את מלוא זמני, כדי להביא בקרוב ביותר לפתרונות.

הי"ר ל' חזן:

שאלתא מס' 401 של חבר הכנסת רפאל אדרי – הוא איננו נוכח.

נסים דהן (ש"ס):

על-פי התקנון, גם כאשר חבר הכנסת לא נמצא וחבר כנסת אחר מעוניין, הוא יכול לפנות ליושב-ראש כדי שהשר ישיב.

הי"ר ל' חזן:

נכון. על-פי התקנון נהגתי בפעמים קודמות, חבר הכנסת דהן, להשאיר את זכות ההחלטה לשר המשיב. זכותה של שרת התקשורת להחליט אם בהיעדרו של השואל היא מעוניינת בכל זאת לקרוא את התשובה על השאלתא.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מוכנה. גברתי היושבת-ראש, כך אני נוהגת בדרך כלל, וכך אנהג.

היו"ר ל' חזן:

אם כך, שרת התקשורת תשיב על שאילתא מס' 401 של חבר הכנסת רפאל אדרי, בנושא: ההודעה המוקלטת של "בזק" בדבר הוספת ספרה למספר הטלפון. אם תסבירי במה מדובר, זה יסייע לאנשים רבים.

ההודעה המוקלטת של "בזק" בדבר הוספת ספרה למספר הטלפון

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שרת התקשורת ביום כ"ג בכסליו התשנ"ז (4 בדצמבר 1996):

זה זמן רב יש הודעה מוקלטת של חברת "בזק" בדבר הוספת ספרה למספר טלפון, וזו ארוכה במיוחד. ראשית, ההודעה מודיעה באנגלית שיש הודעה בכל השפות, שנית, קול עברי מקדים ונותן רקע על עובדת שינוי המספר, ורק לאחר יותר מ-15 שניות מודיע התקליט על הספרה החדשה.

רצוני לשאול:

מדוע לא תקוצר ההודעה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני רוצה להקדים ולמסור את התנצלותי לחבר הכנסת האשם מחאמיד שכבר עמד על הדוכן. לצערי הרב, לא מדובר בכך שהזעיקו אותי ולא הייתי מוכנה במועד, אלא בכך שמזכירות הכנסת לא עדכנה את הלוח האלקטרוני. על-פי הלוח האלקטרוני היו עוד שבעה-שמונה דוברים, ועל-פי בדיקה שערכנו עם גאולה ממזכירות הכנסת, מדובר בדיון שהיה אמור להימשך עוד כ-20 דקות. על כן ירדתי לקומה מינוס-3 בבניין, שם אין טלפונים ואפילו פלאפונים שם לא קולטים, כדי להשתתף בישיבת ועדת השרים לענייני חקיקה. כשהזעיקו אותי עליתי את כל הקומות בריצה כדי לבוא לכאן. שיהיה ברור שזה לא קרה משום שלא הופעתי במועד, או שלא הגעתי במועד הנקוב, אלא משום שמזכירות הכנסת לא עשתה את מה שהיתה צריכה לעשות, לא היתה מעודכנת ולא עדכנה אותי אף שהקפדתי ושאלתי.

אני רוצה להשיב על השאילתא של חבר הכנסת רפי אדרי לגבי ההודעה של חברת "בזק" בדבר הוספת ספרה למספר טלפון. הטענה של חבר הכנסת אדרי היא, שההודעה המוקלטת ארוכה במיוחד, והוא מבקש לדעת מדוע לא תקוצר ההודעה. אומנם חבר הכנסת רפי אדרי לא נמצא באולם, אבל ביקשו שאשיב על השאילתא, ואני מוכנה להשיב ברצון.

1. ברוב מדינות העולם, בהתבסס על סטנדרדים בין-לאומיים, ניתנות ההודעות הקוליות השונות בשפה אחת.

2. "בזק" נוהגת, על-פי הצורך, לשלב בהודעות הקוליות שלה גם הסברים בערבית ובאנגלית, לטובת האזרחים שאינם דוברים עברית על בוריה ולטובת תיירים או אנשים שמתקשרים מחוץ-לארץ.

3. במקומות רבים לקוחות רבים פונים ומבקשים לשלב גם שפות אחרות.

4. ההודעות הרב-לשוניות מאריכות את משך ההודעה ב-15 שניות בלבד; זה לא גורמות לטרדה רבה, אבל נותן שירות ללקוחות גם בשפות השונות.

5. לגבי המקרה הספציפי שעליו מדבר השואל, של תוספת ספרה שביעית, הוחלט על מענים רב-לשוניים מאחר שמדובר בשינוי קרדינלי בכל רחבי ארץ. במשך תקופה של יותר משנה אין דרך ליידע את כל קהל הלקוחות המתקשרים מחוץ-לארץ אל הארץ. מובן שאפשר להתקשר ל-144 ולקבל את התשובה, אפשר לקבל ספר טלפונים, אבל אתם יודעים בוודאי שהדבר מקל על המתקשרים. סברנו, אומרים לי מחברת "בזק", ששינוי כזה חייב להיות נהיר וברור לכל מתקשר מחוץ-לארץ ולכל אזרח, מאחר שהוא מקיף, מסיבי ובעל השפעה על הפעילות התקשורתית היומיומית, גם אם המשמעות היא הארכת ההודעה בכמה שניות.

על כן משאירים את ההודעות הקוליות לפחות למשך שישה חודשים, כדי להבטיח שהמידע יהיה נהיר וברור ויימנעו חיוגי סרק מהלקוחות.

הי"ר ל' חזן:

אם מותר לי להעיר, גברתי השרה, ההודעות המוקלטות האלה הן בגוף זכר, ואולי כדאי לעדכן את "בזק" בעניין.

שרת התקשורת ל' לבנת:

גברתי היושבת-ראש, תרשי לי להעיר להערה שלך. בשבוע שעבר הודענו, שהמענים למתקשרים ל-144 לא יהיו יותר בלשון זכר. אני מזמינה את היושבת-ראש לנסות בעצמה ולראות שכבר מעכשיו המענים מופנים לכל מי שמתקשר, ובמקום "אנא המתן", הן אומרות "נא להמתין". כך גם את וגם אני יכולות להתקשר ל-144 – זה נעשה על-פי בקשתי – ולא לחוש שההודעה לא מכוונת אלינו. עם זאת הסתבר לי השבוע, שחזר מ-144 יש עוד מענים קוליים, ולא בכולם בוצע התיקון. כפי שפעלתי לביצוע התיקון ב-144, ביקשתי מהיועצת שלי לענייני מעמד האשה שתטפל בנושא ותדאג שהדבר יתוקן בכל יתר המענים הקוליים של חברת "בזק".

היו"ר ל חזן:

יזמה מבורכת ושוויונית. מדובר בשאילתא של מישהו אחר, ואין שאלות נוספות.

שרת התקשורת תשיב על שאילתות שהוגשו לראש הממשלה. שאילתא מס' 405 של חבר הכנסת רפאל אדרי – איננו נוכח.

כביש חוצה-ישראל

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את ראש הממשלה ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

נוכח הפרסומים בדבר התנגדות השר לאיכות הסביבה להמשך סלילת כביש חוצה-ישראל במתכונתו הנוכחית, לא ברור המשכו של הפרויקט כפי שתוכנן במקור.

רצוני לשאול:

מה היא עמדת משרדך בעניין, והאם יש תיאום בין המשרדים השונים, לשם קידום ביצוע הפרויקט החשוב להקלת עומס התנועה?

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ביצוע פרויקט כביש חוצה-ישראל נמשך כמתוכנן, לצד התייעצויות שוטפות שמתקיימות בין משרד ראש הממשלה למשרדי הממשלה הקשורים לפרויקט.

עמדת השב"כ כלפי מינויו של מר טמיר ליועץ בלשכת ראש הממשלה

חבר הכנסת א' יחזקאל שאל את ראש הממשלה ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

בעקבות פרסומים בדבר עמדת השב"כ כלפי מינוי אברשה טמיר בלשכת ראש הממשלה, רצוני לשאול:

1. מה היו הנימוקים להסתייגות הביטחונית ממינויו?

2. מה היא מהות תפקידו בלשכה?

3. על-פי אילו קריטריונים מחליט משרדך אם לאמץ את המלצות השב"כ אם לא?

4. האם קיימים גורמים החיצוניים לשב"כ הבוחנים את המלצותיו בנוגע למינויים?

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. השב"כ לא נהג ואינו נוהג לפרסם ברבים את התייחסותו לכשירותם הביטחונית של מועמדים למשרות מסווגות. זאת, בין השאר, מטעמים של הגנה על צנעת הפרט.

2. האלוף (מיל.) אברהם טמיר עובד כיועץ חיצוני לתכנון אסטרטגי. האלוף אברהם טמיר עוסק בביטחון אזורי, נושא שהוא מתמחה בו יותר מ-30 שנה בעקבות עבודתו בצה"ל, במשרד ראש הממשלה ובמשרד החוץ. האלוף אברהם טמיר מכין עבודות מחקר בנושא זה ומוסר אותן ליועץ המדיני של ראש הממשלה, ד"ר דורי גולד.

3. קביעת התאמתם הביטחונית של אנשים למשרות מסווגות נמצאת באחריותו של השב"כ על-פי החלטת ממשלת ישראל משנת 1975. קביעותיו של השב"כ מחייבות את כל משרדי הממשלה.

4. ככל גוף מינהלי המפעיל סמכויות ביצועיות במדינה, השב"כ כפוף לביקורתו של משרד מבקר המדינה, וכמובן לביקורתו של בית-המשפט העליון בשבתו כבג"ץ.

היו"ר ל' חזן:

שאלתא מס' 451 של חבר הכנסת סילבן שלום, בנושא: חריגות בשכר לבכירים בנציבות שירות המדינה. גברתי.

רענן כהן (העבודה):

גברתי, אני יכול לבקש לא להשיב היום או בימים הקרובים?

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת רענן כהן, נראה שחבר הכנסת סילבן שלום צפה – – –

רענן כהן (העבודה):

הוא מוותר.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אשיב בשמחה רבה לחברי חבר הכנסת סילבן שלום. אני בטוחה שחבר הכנסת רענן כהן אמר זאת בבחינת הלצה ולא ברצינות.

היו"ר ל' חזן:

ותגובתי היתה ברוח זו.

חריגות בשכר לבכירים בנציבות שירות המדינה

חבר הכנסת ס' שלום שאל את ראש הממשלה ביום ט"ו בטבת התשנ"ז (25 בדצמבר 1996):

לאחרונה פורסם בעיתונות, כי פרופסור יצחק גל-נור, נציב שירות המדינה היוצא, אישר לפני פרישתו העלאות שכר חריגות לשני בכירים בנציבות שירות המדינה: סגן נציב השירות שמואל זיסקינד והממונה על המשמעת בנציבות יגאל חיות.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. מה ייעשה בנדון ולגבי תוספת השכר שניתנה, שלא כנדרש, לשני הבכירים?

שרת התקשורת ל' לבנת:

ובכן, חבר הכנסת סילבן שואל לגבי פרסומים שהיו בעיתונות, שלפיהם נציב שירות המדינה היוצא, פרופסור יצחק גל-נור, אישר לפני פרישתו העלאות שכר חריגות לשני בכירים בנציבות שירות המדינה: לסגן הנציב שמואל זיסקינד, ולממונה על המשמעת בנציבות יגאל חיות. הוא שואל, האם הדבר הנכון ומה ייעשה בנדון ולגבי תוספת שכר שניתנה שלא כנדרש, לדברי חבר הכנסת שלום, לשני הבכירים הללו. להלן התשובה:

1. פרופסור יצחק גל-נור, נציב שירות המדינה לשעבר, אכן אישר למר שמואל זיסקינד, סגן נציב שירות המדינה, תוספת של 5% על שכרו. לעורך-דין יגאל חיות, הממונה על המשמעת בנציבות, לא אושרה כל תוספת חריגה.

2. הואיל וההחלטה על תוספת השכר שאושרה למר זיסקינד היתה בתחום הסמכות הפורמלית של נציב שירות המדינה, והדבר עוגן בחוזה ההעסקה עמו, לא ניתן מבחינה משפטית לעשות דבר בנושא.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת שלום, יש לך שאלה נוספת, אני מתארת לעצמי.

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, השאילתא הזאת הוגשה לפני כחודשיים פלוס, כמובן, הרבה לפני אותה פרשה של שכר הבכירים שהתפוצצה עכשיו, והשאלה הנשאלת – נציבות שירות המדינה, שבמשך שנים היתה שייכת, באופן אינטגרלי, למשרד האוצר, היתה תמיד זאת שיצאה חוצץ נגד חריגות בהסכמי העסקה, והיא עושה זאת עד היום. לכן חשבתי לנכון שצריך לשים סוף לעניין, קודם כול, מאותו מקום שממנו צריכים להיות כלבי השמירה של כל הסקטור הממשלתי במדינת ישראל.

ממה נפשך? אם נציבות שירות המדינה עצמה מאפשרת העלאות שכר חריגות או מתן פיצויים חריגים בתוך תחומיה היא, כיצד יכולה היא לבוא ולהלין לאחר מכן על גופים אחרים? לכן, זה שזה היה בתחום סמכותו – גם לגבי סקטורים אחרים זה בתחום סמכותם ותמיד התחומים אפורים. צריך לדעת שבנציבות הדבר הזה הוא בלתי אפשרי.

לכן, מה שהייתי מצפה לדעת – מובן שאין לך אפשרות לבוא ולענות לי כרגע, אבל בסך הכול, מתשובה שתינתן אולי יותר מאוחר: האם בנציבות שירות המדינה מאשרים גם לאחרים מתן סמכות כה גורפת לאשר תוספות שכר חריגות מסוג כזה גם למשרדי ממשלה אחרים? תודה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מודה לחבר הכנסת שלום, ואני רוצה להבהיר כי השאילתא הוגשה ב-25 בדצמבר; אכן, זמן רב לפני שהתפוצצה פרשת שכר הבכירים, כמו שאמר חבר הכנסת סילבן שלום. האיחור במתן התשובה שלי הוא לא חודשיים, אלא פחות – חודש; אבל האיחור במתן התשובה נבע באמת מהעובדה שבאותה תקופה היתה מליאת הכנסת עסוקה גם בדיונים על תקציב המדינה וגם בדיונים אחר כך, בנושאים מדיניים ואחרים – ט"ו בשבט וכו' וכו'; דברים רבים נדחו.

מכל מקום, אני רוצה לומר כך. ראשית, אני מסכימה עם הדברים של חבר הכנסת שלום. אני חושבת, שאכן נציבות שירות המדינה צריכה להיות "כלב השמירה" של כל הסקטור הציבורי, והיא ודאי צריכה

לתת דוגמה אישית בכל הנושאים האלה. אני אגיד יותר מזה, ואסייג את המידע שאני נותנת עכשיו ואומר כך – הבוקר, בישיבת ועדת שרים לענייני כלכלה, היתה בקשה מסוימת של נציבות שירות המדינה לגבי תפקיד בתוך נציבות שירות המדינה, שאני ביקשתי לא לאשר אותו, והוא אכן לא אושר; הוא יתגלגל עוד לשבוע הבא, לאחר שייבדקו בו עוד כמה נושאים. מסוג הדברים הללו.

אכן צריכה להיות נורמה אחידה וצריך להיות סטנדרד קבוע לכל משרדי הממשלה. מי שצריך להקפיד יותר מכל משרד ממשלתי או מכל גוף ציבורי הוא בראש ובראשונה נציבות שירות המדינה. אני מקבלת את הדברים האלה, וככל שאוכל אפעל כדי שהנורמה הזאת אכן תישמר.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לך, גברתי. שרת התקשורת תשיב על שאילתא מס' 454, של חבר הכנסת טלב אלסאנע; איננו נוכח.

תוכנית "ישראל 2000"

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את ראש הממשלה ביום ט"ו בטבת התשנ"ז (25 בדצמבר 1996):

היישובים הערביים בנגב סובלים מעוני, מאבטלה, מהעדר מקורות תעסוקה, מהעדר מוסדות ציבור ומתשתיות פיסיות רעועות.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא נכללים היישובים הערביים בנגב בתוכנית "ישראל 2000"?

2. מה היא מדיניותכם לשיפור התנאים ורמת החיים ביישובים הערביים בנגב?

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתוכנית "ישראל 2000" הוכנסו גם יישובים ערביים, ובראשם העיר הבדואית רהט.

2. ממשלת ישראל שמה לה כיעד מרכזי לקדם את הטיפול בבדואים של הנגב הן בשבעת יישובי הקבע הקיימים והן בפזורות הלא-מוכרות בנגב.

ב-9 באוגוסט החליטה הממשלה להקים לטובת הנושא ועדת שרים מיוחדת בראשותי. הוועדה החליטה, בישיבתה הראשונה לפני כחודש, להקים ועדה בין-משרדית שתהיה הזרוע הביצועית שלה בשטח, תוך הפעלת כל הגופים הממשלתיים העוסקים בנושא תחת קורת גג אחת.

משרדי הממשלה יפעלו מתוך ראייה ארוכת טווח לפתרון בעיות העוני, העדר מקורות התעסוקה, המשך פיתוח התשתיות ביישובים הקיימים והקמת יישובים חדשים, פתרון בעיית הסדר הקרקעות עם שבטי הפזורה וקידום החינוך של ילדי הבדואים.

היו"ר ל חזן:

שרת התקשורת תשיב על שאלתא מס' 484, של חבר הכנסת ראובן ריבלין, בנושא: המשך פעילות הרשות הפלשתינית ב"אוריינט האוס".

המשך פעילות הרשות הפלשתינית ב"אוריינט האוס"

חבר הכנסת ר' ריבלין שאל את ראש הממשלה ביום ח' בטבת התשנ"ז (18 בדצמבר 1996):

רצוני לשאול:

1. האם נכון כי הוסכם עם הפלשתינים על המשך הפעילות ב"אוריינט האוס", לרבות ביקורי נציגי ממשלות זרות, ובלבד שתתנהל ב"פרופיל נמוך"?

2. האם הושג סיכום בביקור ראש הממשלה באירלנד באשר למדיניות האיחוד האירופי בעניין זה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת ריבלין, חברי הכנסת, חבר הכנסת ריבלין שואל אם נכון כי הוסכם עם הפלשתינים על המשך הפעילות ב"אוריינט האוס", לרבות ביקורי נציגי ממשלות זרות, ובלבד שתתנהל בפרופיל נמוך, ואם הושג סיכום בביקור ראש הממשלה באירלנד באשר למדיניות האיחוד האירופי בעניין זה.

אני מתכבדת להשיב בשם ראש הממשלה.

1. אין כל הסכמה בין ממשלת ישראל ובין הרשות הפלשתינית לגבי ביקורים של נציגי ממשלות זרות ב"אוריינט האוס". הסכם הביניים, סעיף 1(7), קובע בצורה ברורה, שמשרדי המועצה הפלשתינית, לרבות משרדי היושב-ראש והרשות המבצעת, ימוקמו באזורים הנמצאים בתחום השיפוט הפלשתיני, דהיינו מחוץ לירושלים.

2. יש הידברות עם האיחוד האירופי לשם הסרת מכשול ה"אוריינט האוס" ממערכת היחסים בין ישראל למדינות אירופה. ממשלת ישראל מביעה עמדה נחושה נגד העיקרון של ביקורים מדיניים של נציגי ממשלות זרות בבניין זה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ל חזן:

תודה. שרת התקשורת תשיב על שאילתא מס' 492, של חבר הכנסת אופיר פינס – איגנו.

פיטוריו של ראש לשכת ראש הממשלה

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את ראש הממשלה ביום ט"ו בטבת התשנ"ז (25 בדצמבר 1996):

לאחרונה דווח כי לשכת ראש הממשלה השתמשה בשמו של השב"כ כדי לפטר את מר פנחס פישלר ששימש כראש לשכת ראש הממשלה.

רצוני לשאול:

1. האם נמצא בתחקיר השב"כ בסיס לפסול ביטחונית את מר פישלר?

2. אם לא נפסל מר פישלר לתפקיד מסיבות ביטחוניות, מדוע פוטר?

3. האם יינקטו צעדים כלשהם?

תשובת שרת התקשורת ל' לבנת:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. קביעת התאמתם הביטחונית של מועמדים למשרות מסווגות נמצאת באחריותו של שירות הביטחון הכללי.

שירות הביטחון הכללי לא נהג ואינו נוהג לפרסם ברבים את התייחסותו להתאמתם הביטחונית של מועמדים למשרות מסווגות, וזאת, בין השאר, מטעמים של הגנה על צנעת הפרט.

תשובת המדינה בעתירתו של מר פישלר לבג"ץ בנושא פיטוריו משקפת טיפול שב"כ בעניינו.

היו"ר נ' חזן:

שרת התקשורת תשיב על שאילתא מס' 505, של חברת הכנסת נעמי חזן. אני נמצאת, ואשמח לשמוע את התשובה.

העסקת עובדת זרה בבית ראש הממשלה

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את ראש הממשלה ביום ט"ו בטבת התשנ"ז (25 בדצמבר 1996):

ב-16 בדצמבר 1996 פורסם דבר העסקתה של עובדת זרה, אזרחית הולנד, כמטפלת וכמארחת במשכנך.

רצוני לשאול:

1. האם לעובדת היה אישור עבודה בתוקף טרם קבלתה לעבודה?

2. נמסר לי שמשרד ראש הממשלה מממן את משכורתה. האומנם?

3. האם לא הצליח משרד ראש הממשלה למצוא מטפלת ישראלית ראויה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

גברתי היושבת-ראש, אני מתכוונת להשיב על שאלתא מס' 505:

1. כן.

2. לשאלה השנייה – – –

היו"ר ל' חזן:

הנושא: העסקת עובדת זרה בבית-ראש הממשלה כמטפלת ומארכת.

שרת התקשורת ל' לבנת:

1. כן, לעובדת היה אישור עבודה בתוקף טרם קבלתה לתפקידה.

2. משרד ראש הממשלה אכן מממן את משכורתה. אני מרשה לעצמי להוסיף, שהכול נעשה, כמובן, על-פי התקשי"ר ועל-פי התקנים הקבועים לעבודה בבית ראש הממשלה.

3. במשך חודשים נבחנו כל האפשרויות באמצעות חברות כוח אדם, ובסופו של התהליך נמצאה מטפלת זו ראויה לתפקידה.

היו"ר ל' חזן:

תודה. שרת התקשורת תשיב על שאלתא מס' 507, של חברת הכנסת נעמי חזן, בנושא: חקירות השב"כ. גברתי. אני מספקת לך תעסוקה, ואני מנועה מלשאול שאלות נוספות בתפקידי הנוכחי.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מציעה שאם – – –

היו"ר ל' חזן:

לצערי אני לא רואה מי יכול להחליף אותי למטרה הזאת – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

את יכולה לשאול מהמקום שאת יושבת בו.

היו"ר נ' חזן:

בבקשה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

היא יכולה לשאול, לפי דעתי.

רענן כהן (העבודה):

אין ברירה.

חקיחת השב"כ

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את ראש הממשלה ביום ט"ו בטבת התשנ"ז (25 בדצמבר 1996):

לאחרונה פרסם משרד המשפטים נתונים ולפיהם "כתוצאה מחקירות שב"כ של פעילי ארגוני טרור במהלך השנתיים האחרונות נחשפו וסוכלו כ-90 תכנונים לביצוע פיגועים חמורים".

רצוני לשאול:

1. כמה פלשתינים נחקרו בידי השב"כ בשנתיים שבהן מדובר?

2. כלפי כמה פלשתינים הופעלו אמצעי החקירה המפורטים בהמלצות ועדת-לנדוי, על-פי "היתרים מיוחדים" או "טלטולים"?

3. כמה מאותם אנשים שוחררו בלא שהאשמו האשמה כלשהי?

4. כמה מהם הורשעו?

שרת התקשורת ל' לבנת:

4-1. חברת הכנסת נעמי חזן שאלה את ראש הממשלה לגבי נתונים שפורסמו על-ידי משרד המשפטים, ולפיהם כתוצאה מחקירות שב"כ של פעילי ארגוני טרור במהלך השנתיים האחרונות נחשפו וסוכלו כ-90 תכונים לביצוע פיגועים חמורים.

חברת הכנסת חזן שואלת את ראש הממשלה כמה פלשתינים נחקרו בידי השב"כ בשנתיים שבהן מדובר; כלפי כמה פלשתינים הופעלו אמצעי החקירה המפורטים בהמלצות ועדת-לנדוי על-פי היתרים מיוחדים או טלטולים, וכמה מאותם אנשים שוחררו בלא שהאשמו בהאשמה כלשהי וכמה מהם הורשעו.

גברתי היושבת-ראש חברת הכנסת חזן, להערכת גורמי הביטחון, מסירת הנתונים המבוקשים בקשר לחקירות שב"כ עלולה להביא לפגיעה בביטחון המדינה. שירות הביטחון הכללי ואגף החוקרים בשב"כ בכלל זה נתונים, בין היתר, לפיקוח שוטף של הכנסת באמצעות ועדת המשנה לשירותים חשאי.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לך. שרת התקשורת תשיב על שאילתא מס' 521, של חבר הכנסת עזמי בשארה, בנושא: מעבר בטוח ליהודים בין עזה לחברון.

מעבר בטוח ליהודים בין עזה לחברון

חבר הכנסת ע' בשארה שאל את ראש הממשלה ביום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997):

פורסם ב"הארץ" שמשרדך הקים צוות בין-משרדי להקמת רצף מאחזים בנגב, במטרה "למנוע מבדואים ופלשתינים להתיישב באזורים אלה", כדי "ליצור מעבר בטוח", וכדי "שיהודים לא יאלצו לבקש תעודות מעבר מהערבים".

רצוני לשאול:

1. האם פרסום זה נכון?

2. מדוע שותפה "אמנה" בצוות זה, ומה חלקה?

שרת התקשורת ל" לבנת:

2-1. חבר הכנסת עזמי בשארה שואל לגבי פרסום שהיה בעיתון "הארץ", כאילו משרד ראש הממשלה הקים צוות בין-משרדי להקמת רצף מאחזים בנגב במטרה למנוע מבדואים ומפלשתינים להתיישב באזורים אלה כדי ליצור מעבר בטוח וכדי שיהודים לא יאלצו לבקש תעודות מעבר מערבים.

חבר הכנסת עזמי בשארה שואל אם הפרסום נכון ומדוע שותפה "אמנה" בצוות זה ומה חלקה. ועדת השרים לענייני הבדואים בנגב מטפלת במכלול נושאים. כחלק מההכנות לוועדת השרים התקיימה פגישת עבודה במינהל לבנייה כפרית בהשתתפות נציגי משרדי ממשלה. בפגישה נדונה, בין השאר, הקמת יישובים חדשים לבדואים וליהודים בנגב. לפגישה זו זומנו גם נציגי תנועות ההתיישבות, וביניהן גם התק"ם וגם "אמנה".

הי"ר ל חזן:

אני מודה מאוד לשרת התקשורת, השרה המקשרת, על התשובות – – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

הי"ר ל חזן:

סליחה, חבר הכנסת בשארה, אני מתנצלת.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

גברתי השרה, אני לא אשאל אם את שותפה לנאמר. בידיעה בעיתון "הארץ" מ-22 בדצמבר – אני לא אשאל אם את שותפה לביטויים שנשמעו שם על הסכנה שמהווים הפלסטינים והבדואים בנגב – כאילו הם גוף עוין שהשתלט על אדמות המדינה. אני לא אשאל על הדבר הזה.

השאלה שלי היא: האם באמת אתם, או הצוות הבין-משרדי, או בלשכת ראש הממשלה, חושבים על כך שיש סכנה למעבר הבטוח של היהודים בין חברון לבין עזה כתוצאה מכך שיש אזרחים ערבים בנגב? זאת השאלה.

שרת התקשורת ל' לבנת:

גברתי היושבת-ראש, אני כבר הגבתי ואמרתי, שהיתה פגישה שנדונה בה הקמת יישובים חדשים, שהתקיימו הכנות ומתקיימות הכנות לוועדת שרים שעוסקת בנושאים האלה. כל הגופים כולם משתתפים. לא מדובר כאן בשום דבר חשאי, באיזו פגישה שבאה כדי לטפל באופן חשאי בעניין הבדואים. הגופים כולם, הרשמיים, הממשלתיים וגם הגופים ההתיישבותיים, כפי שצינתי קודם, שותפים לזה, ולכן אין לי מה להוסיף בנושא הזה. תודה רבה, גברתי.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לך.

הצעות לסדר-היום

תהליך קבלת ההחלטות בפרשת מינויו של היועץ המשפטי לממשלה

היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא על סדר-היום: הצעות לסדר-היום מס' 1289, 1291, 1292, 1294, 1299, 1311, 1315, 1327 ו-1476 – תהליך קבלת ההחלטות בפרשת מינויו של היועץ המשפטי לממשלה.

ראשון הדוברים – חבר הכנסת שאול יהלום. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד – – –

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לא, חבר הכנסת זיסמן.

היו"ר ל' חזן:

שיקבל דקה נוספת על זה שהוא עלה וירד ועלה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

שתי דקות נוספות.

הי"ר ל חזן:

חברי הכנסת, אנחנו במסגרת הצעות דחופות לסדר-היום, ועל כן – שלוש דקות לכל דובר.

שאל יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר המשפטים, כנסת נכבדה – – –

הי"ר ל חזן:

סליחה, אדוני, אבל שר המשפטים אינו נוכח.

שאל יהלום (מפד"ל):

שר המשפטים, גברתי היושבת-ראש, נוכח גם נוכח, אלא שהוא מעדיף להביט על המליאה מהצד.

הי"ר ל חזן:

אני אודה לו אם הוא יכנס לפריים, כמו שאומרים.

שאל יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אנחנו נמצאים היום בפני החלטה – עדיין לא של הממשלה – של ראש הממשלה ושר המשפטים למנות כיועץ משפטי את אליקים רובינשטיין. אני לא רק אומר את דעתי; על סמך הידיעות בתקשורת, דעות של אנשים מכל גוני הקשת הפוליטית, מכל הקהילייה המשפטית, אני חושב שההגדרה של האדם הנכון במקום הנכון בזמן הנכון היא ההגדרה הנכונה, ואני מברך את שר המשפטים, וכמובן את ראש הממשלה, אם ירצה השם, את הממשלה כולה על המינוי הזה.

המינוי הזה מוכיח – ואני אומר את זה דווקא כשאנחנו רואים את התגובות – שאפשר למצוא יועץ משפטי בדרגה כזאת, ברמה כזאת שכל מדינת ישראל וכל הקהילייה המשפטית ואנשים מכל גוני

הקשת הפוליטית יראו בו אדם שמאמינים בו, משרה שאמונים בה, אדם שראוי לו להיות ראש התביעה במדינת ישראל.

השם היועץ המשפטי לממשלה הוא טעות. חושבים שיועץ הוא רק יועץ לממשלה; אבל זה רק כינוי ותרגום לא נכון מאנגלית, והיועץ המשפטי לממשלה, מעבר להיותו אכן היועץ המשפטי, עיקר תפקידו להיות ראש התביעה, הממונה על כל שלטון החוק במדינה. במקרה כזה הוא צריך להיות אדם בעל שיעור קומה, ברמה גבוהה ביותר.

מה שקרה בשבועות האחרונים רצוף טעויות, אם בשל עצם המינוי, אם בשל הפרשייה שאנחנו עוסקים בה עכשיו, שעדיין לא הוכחה כמובן, ונמצאת בחקירה, אבל בין כך ובין כך, אין כל ספק שזו היתה טעות, ואנחנו מברכים את הממשלה על המינוי החדש.

עם זאת, ואני מקצר מחוסר זמן, אני רוצה לומר, גברתי היושבת-ראש, אני יודע שגם לך היה בשבוע שעבר דבר דומה בנושא החוק שהגשת. מונחת כבר למעלה מחודשיים על שולחן הכנסת הצעת חוק פרטית שלי, שאומרת – ואני הגשתי אותה כמובן לפני פרוץ כל הפרשיות – שבנושא משרה כה חשובה וכה רמה צריך שיהיה אמון, אמון שייראה ולא רק שייעשה. והיועץ המשפטי לממשלה, לפי הצעתי, חייב להיות ממונה לא על-ידי הממשלה בלבד אלא על-ידי ועדה מיוחדת, שבסיסה תשעת החברים של הוועדה למינוי שופטים בתוספת שני חברים, חבר אחד שהוא יושב-ראש הכנסת והחבר ה-11 בראש הוועדה – ראש הממשלה. זוהי ועדה מאוזנת; בדרך כלל יש לממשלה ולקואליציה כמחצית החברים, המחצית השנייה מורכבת מחבר כנסת מהאופוזיציה, לפי המסורת, שהוא חבר הוועדה למינוי שופטים; משני נציגי לשכת עורכי-הדין, ומשלושה נציגי בית-המשפט העליון. ועדה כזאת מבטיחה, שלא תהיה אפילו סכנה של השפעה פוליטית, ושימונה באמת האדם הטוב ביותר.

אני מסכם, גברתי היושבת-ראש, אני מברך על כל ההחלטה, לרבות זו של ראש הממשלה, לחקור בפרשייה הקשה שאנחנו עומדים בה היום, ואני מקווה שהאמת תצא לאור בתוך כמה ימים. אני מברך את היועץ המשפטי החדש בהצלחה רבה בתפקידו. תודה רבה.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לך. אני מזמינה את הדובר הבא, חבר הכנסת רענן כהן. אחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד.

אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, אני אשמח אם בנושא של חקיקה בעניין זה נוכל למצוא דרכים לשיתוף פעולה.

שאול יהלום (מפד"ל):

ללא ספק.

רענן כהן (העבודה):

אדוני השר, גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרף לברכות למינוי היועץ המשפטי החדש, ואם השכל והתבונה היו מקדימים, ייתכן מאוד שהיינו חוסכים את כל ה"עליהם" ואת כל האווירה שנוצרה סביב מינוי כושל של יועץ משפטי, וטוב שהוא לא מונה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

הוא מונה.

רענן כהן (העבודה):

אני מדבר על היועץ הבא. גמרנו עם הראשון. יכולנו לחסוך. הוא צודק. הוא מונה. אני מקבל את התיקון. הכוונות הן אותן כוונות.

לפני שבועיים, כבוד השר, היינו עדים למעשה חובבני נוסף של הממשלה בתהליך קבלת החלטות בפרשת מינויו של היועץ המשפטי לממשלה. הממשלה הנוכחית, אדוני השר, פוגעת ומכרסמת ביציבות החוק והדמוקרטיה במדינת ישראל ועושה צחוק מכל מערכת המשפט בישראל.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

על-ידי מינוי רובינשטיין?

רענן כהן (העבודה):

לא, אני כבר אמרתי ברכות חמות. אתה לא מקשיב, אתה מקשיב רק למה שנוח לך להקשיב. הגיע הזמן שתקשיב גם לדברים שיש בהם ביקורת. את מה שהיה צריך לומר על רובינשטיין אמרתי באופן הברור ביותר, ויכולנו גם לחסוך את הדברים האלה. מעולם, אבל מעולם, לא היה כדבר הזה. אני מנסה לחפש מלים לתאר את הביזיון הזה. אינני מוצא את המלה המתאימה. אולי "פאשלה", אולי איווולת, לא יודע, פיאסקו, זה אולי תיאטרון האבסורד, אבל פרשת מינוי היועץ המשפטי לממשלה מעידה על מדיניות כושלת ומאכזבת. אני מקווה שכולנו למדנו מהתהליך הזה.

כיצד ייתכן הדבר שממשלה שלמה מאמינה לחצאי אמיתות, להסתרת עובדות, מצביעה בעד מינוי עורך-הדין רוני בר-און ליועץ משפטי לממשלה. הביקורת לא הגיעה מסיעות האופוזיציה, אני חייב להדגיש את הדברים, אלא הגיעה מצד מרבית השרים – השרה לימור לבנת, השר בני בגין, השר דן מרידור, אנשים אשר מכהנים כחברי ממשלה ואין שום סיבה שלא להאמין להם. אני מסיים.

אדוני השר, אולי נוכל ללמוד מהמהלך הזה על איזו דרך של קבלת החלטות. צדקת שפנית היום לכבוד השופט העליון בדימוס כדי להציע דרכים לבחירת יועץ משפטי בעתיד, כדי שבדברים האלה נוכל לעשות מינימום של טעויות, כי שלטון החוק ושלטון מדינת ישראל אינו שלטון של ממשלה זו או אחרת. כולנו מצווים לשמור על הדבר הזה. ואם פה מעדנו כולנו, אנחנו חייבים לתקן את המעידה הזאת וללמוד ממנה, כדי שהעתיד יראה טוב יותר, וכך אני מקווה שנעשה.

הי"ר ל' חזן:

תודה לחבר הכנסת רענן כהן. אני מזמינה את חבר הכנסת האשם מחאמיד. שוב אני מודה לך על היענותך לוותר על מקומך. אחריו – חבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, גברתי, אומנם הכנתי לי כמה הערות מלפני שבועיים, אבל בינתיים קרעתי אותן לחתיכות, ואני לא אתחיל לדבר על דברים היסטוריים או פרה-היסטוריים.

אבל אני רוצה להתחיל, גברתי היושבת ראש, בעניין ההסתה הפרועה של ראש הממשלה נגד אמצעי התקשורת, במיוחד הממלכתיים, לרבות הערוץ הראשון.

נסים דהן (ש"ס):

אתה מתכוון הפוך.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לא, לא, אני לא מתכוון הפוך. אני חושב שראש הממשלה – – –

נסים דהן (ש"ס):

אתה מתכוון להסתה של אמצעי התקשורת כלפי ראש הממשלה.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דהן, בעוד דקות ספורות תוכל להתבטא.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אם זה לא על חשבון שלוש, ארבע, או חמש הדקות שלי, אני אשיב. אני מוכן.

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שראש הממשלה הגיע למצב בלתי נסבל כאשר הוא תוקף את התקשורת בצורה כה מכוערת.

אני רוצה לומר, שכשאנחנו מדברים על הממשלה הזאת, אולי, מי יודע, אולי זה הפרק לפני האחרון בדברים שאנחנו אומרים על הממשלה, ואולי זה הפרק האחרון בהיסטוריה הקצרה שלה. ואני מתייחס למה שהזהרתי גם כשדיברו על מבקרת המדינה; אמרתי: אנחנו צריכים מבקר מדינה חזק כדי שמדינת ישראל לא תיהפך לסיציליה או לאיטליה. גם את זה אמרתי. הזהרתי מפני השתלטות של גורמים שליליים על השלטון.

כל מה שאני אומר, רבותי חברי הכנסת, הוא: אם, אם מה שפורסם בערוץ הראשון הוא נכון – הכול עם סימני שאלה, כי גם אנחנו, חברי הכנסת, צריכים להיות זהירים. אני אומר: אם זה נכון, אם הידיעה נכונה, אני בטוח שכולם יגידו שהממשלה צריכה ללכת.

שר המשפטים צ' הנגבי:

ואם היא לא נכונה, מה אתה אומר?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אם היא לא נכונה, מה שאני אומר הוא שאני גם לא אתמוך באנשים אשר לא אומרים דברי אמת.

נסים דהן (ש"ס):

שר המשפטים צ' הנגבי:

אם היא לא נכונה, מי צריך ללכת?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אנחנו מדברים עכשיו על חקירת משטרה. המשטרה חוקרת – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה אומר, שאם היא נכונה, הממשלה צריכה ללכת. אם היא לא נכונה, מה אז?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אם היא לא נכונה, מי צריך ללכת?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני אומר שהמשטרה תקבע – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אתה אומר, שאם היא נכונה, הממשלה צריכה ללכת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

הממשלה תעוף.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אבל אם היא לא נכונה, תגיד, מה אז?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אם זה לא נכון, מה שהמשטרה – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לגבי הממשלה, אתה יודע לומר שהיא צריכה ללכת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

רגע, אם לממשלה יש משהו כדי להגיש תלונה, שתגיש תלונה. אם יש לכם משהו נגד התקשורת, תגישו נגדה תלונה. אבל לא סתם לעשות "עליהם". דרך אגב – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

תגיד את האמת. תגיד: הטלוויזיה צריכה ללכת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אני לא מנסה עכשיו להתחנף לטלוויזיה, כי הם לא מדברים אתי, לא מראיינים אותי. לא לזה הכוונה. אבל אתם ממשלה. אתם לא סתם עיתונאי. אתם ממשלה, האחריות נופלת עליכם יותר מאשר על כל עיתונאי במדינה הזאת.

שר המשפטים צ' הנגבי:

תגיד לנו מה לעשות אם הטלוויזיה שיקרה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

בוא נגיע לאמת. אני רוצה להגיע לחקר האמת. ואני רוצה לומר, אדוני השר, שלא מספיקה גם חקירה משטרתית.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אמרת שאם זו אמת הממשלה צריכה ללכת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

נכון, היא צריכה ללכת.

שר המשפטים צ' הנגבי:

ואם זה שקר?

נסים דהן (ש"ס):

מה יקרה אם יתברר שזה שקר?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אם יש עיתונאי שהביא אינפורמציה שקרית – בבקשה; יש ממשלה, יש חוק, תגישו תלונה נגדו.

שר המשפטים צ' הנגבי:

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

גם אתה, אפילו שאתה שר. אבל אתה גם אזרח המדינה הזאת, תגיש תלונה. מה אתה רוצה שאגיד לך? שתתלה אותם? לא תולים פה אנשים.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להגיד פעם נוספת: אם זה נכון, זה ניסיון לרצוח את הדמוקרטיה בארץ –

שר המשפטים צ' הנגבי:

ואם זה לא נכון?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

– – וכפי שהוקמה ועדת חקירה ממלכתית אחרי רצח ראש הממשלה, אני חושב שצריך להקים ועדת חקירה ממלכתית בנוסף לחקירת המשטרה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

ואם זה לא נכון, מה צריך להקים?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

גברתי היושבת-ראש – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

חבר הכנסת דראושה הוא לא פחדן, הוא יגיד את האמת.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

כדי להיות גם אמיץ וגם אחראי, אני אומר שוב, אם הדברים נכונים, אני מאוד מקווה שהממשלה תתפטר ותגיד שאנחנו הולכים לבחירות. תלכו לבחירות. אין לכם מוצא אחר, רק ללכת לבחירות.

שר המשפטים צ' הנגבי:

חכה עד שנת 2000.

היו"ר ל' חזן:

תודה רבה. אני מודה לחבר הכנסת מחאמיד.

זאב בויס (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מציע להיות אמיץ. אבל זה חד-סטרי.

שר המשפטים צ' הנגבי:

— — —

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אמרתי. יש חוק. זה שאתה הממשלה, לא ניתן לך את הזכות לבוא ולתלות אנשים. יש לך זכות להגיש תלונה. אני הייתי מגיש תלונה. אם זה לא נכון, תגיש תלונה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

תלונה על מה?

היו"ר ל חזן:

הדובר הבא הוא חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, ואחריו – חבר הכנסת פני בדש.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אולי נשמע מחבר הכנסת רובינשטיין, כאיש מוסרי, גם מה לעשות אם זה לא נכון, אם יתברר שהכול עורבא פרח.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת הפרופסור רובינשטיין הוא אחד המומחים הגדולים למשפט הקונסטיטוציוני במדינת ישראל, ואני מתארת לעצמי שהוא ישיב גם על שאלתו של שר המשפטים.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני אתייחס לשאלה של שר המשפטים, אבל, ברשותכם, הייתי רוצה לומר משהו על מה שהתרחש, והוא שינוי לטובה.

לאחר שנתבשרנו, אתמול, מלשכת שר המשפטים על המינוי הצפוי של השופט אליקים רובינשטיין לתפקיד היועץ המשפטי לממשלה, חשתי כמי שעבר מבירא עמיקתא לאיגרא רמא בזמן קצר מאוד; ממינוי אומלל שלא היה צריך לצוץ, לא היה צריך לקום, לא היה צריך להיות נדון, למינוי מוצלח מאוד.

אגב, המינוי הזה הוא גם מוצלח והוא גם מינוי מעודד, משום שהוא מוכיח שיש שכר לביקורת ציבורית ופרלמנטרית. הוא גם מוכיח, שכאשר יש אדם מוצלח וכשיר, למרות הדיבורים על מלחמת תרבות ועל דברים כגון אלה, מתאחדים כולם, חילוניים ודתיים וחרדים ומסורתיים, וימין ושמאל, לתמוך באדם

שמתמנה לאחד התפקידים החשובים ביותר במדינה, והוא שומר מצוות, הוא חובש כיפה. אני חושב שבמעשה הזה של התאחדות סביב מינוי מוצלח אנחנו גם מצביעים על דרך נכונה, והדרך היא למנות אנשים כשירים לתפקידם. פשוט לחלוטין, פשוט כאור היום.

אני רוצה באמת לברך את ידידי השופט רובינשטיין על המינוי הזה, ואני מאחל לו שיהיו לו ימים קשים. ליועץ משפטי יש תמיד – – –

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת רובינשטיין – – –

אמנון רבינשטיין (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, תרשי לי לענות על שאלתו של שר המשפטים.

אני מאחל לו שיהיו לו ימים קשים, משום שיועץ משפטי מוצלח יש לו ימים קשים, יש לו מאבק עם השלטון. זה טיבו של הדבר.

ואולי יש לנו טעות קונצפטואלית שנובעת מאיזו טעות מילולית. השם "היועץ המשפטי לממשלה" ניתן ל-ATTORNEY GENERAL בתקופת המנדט על-ידי המתרגם הרשמי, והוא תרגום עברי אומלל למלה היועץ המשפטי לממשלה הוא לא יועץ משפטי של הממשלה. הוא יועץ משפטי של המדינה. הוא בעל סמכויות סטטוטוריות עצומות מטעם המדינה, מטעם הכנסת. ולכן הוא צריך לשקף לא מאוויים של שר זה או של ממשלה זו, אלא קונסנסוס ציבורי רחב.

ולכן אני מקבל בברכה את ההצעה של חבר הכנסת שאול יהלום, אם כי אני אגיש גם הצעה שונה שמפקידה את סמכות המינוי או את סמכות האישור בידי הוועדה לבחירת שופטים, וגם קוצבת תקופת כהונה לכהונת היועץ המשפטי לממשלה, כך שהיא לא תהלום במדויק את תקופת הכהונה של הממשלה הספציפית הממנה אותו, אלא תפסח על תקופת הבחירות, וגם תסדיר – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כמו נשיא המדינה ומבקר המדינה.

אמנון רבינשטיין (מרצ):

נכון, משהו בדומה לכך, אבל לא בחירה על-ידי הכנסת. אני חשבתי שלא צריך חוק. החוק הכי טוב הוא שדברים מסוימים לא נעשים – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה נכון לתביעה הכללית, אבל לא ליועץ המשפטי לממשלה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

אני נגד פיצול התפקיד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

צריך לחשוב על זה.

אמנון רובינשטיין (מרצ):

וצריך לזכור גם שלממשלה יש נציגות מאוד מרשימה בוועדה לבחירת שופטים.

לבסוף, אני רוצה לומר לשר המשפטים בתשובה על שאלה שלו מה יקרה אם כל הדבר הזה יתברר כעורבא פרח. אם זה לא יתברר כעורבא פרח, לדעתי באמת כל מי שהיה מעורב בזה צריך להתפטר מתפקידו. אם זה יתברר כלהד"ם, כדברים שלא היו מעולם, כל מי שהביא את הידיעה צריך להתפטר מתפקידו. אם זה בין השניים, כפי שאני חושד, שיהיו גרעינים של אמת פה ושם ואולי יתברר שחלק מהדברים לא היו מדויקים – באמת הכול תלוי לפי חומרת העניין. אבל אין לי כל ספק שכאן מוטלת אחריות כפולה – גם על מי שמאשימים אותו במעשה חמור ביותר וגם על המאשים. במקרה שיתברר כך, אני מקווה שכך או כך, תצא האמת לאור מהר.

הי"ר ל חזן:

אני מודה לחבר הכנסת רובינשטיין ומזמינה את חבר הכנסת פני בדש. אחריו – חבר הכנסת נסים דהן.

פני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני מצטרף לקודמי ואני מברך על המינוי של היועץ המשפטי החדש של הממשלה אליקים רובינשטיין. אני חושב שמכל קצות הקשת הפוליטית וכל באי הבית מברכים על המינוי, שהוא מינוי טוב, ואנחנו מקווים שלא תהיה לו עבודה קשה, כפי שביקש קודמי.

היום שמעתי תגובה של חבר הכנסת פרס על העניין. הוא אמר, שאם הדבר נכון, צריך לירות בכל התותחים בממשלה הזאת. קודם כול, לא הייתי מגדיר את ההגדרה הזאת חכמה, אבל אם יתברר שהדבר שקרי וזה ברווז עיתונאי, אדוני השר, צריך לכוון את התותחים לכיוון השני ולירות בתותחים, במלוא העוצמה, באלה שהביאו לשערורייה.

אני מאמין, באמונה, שהדבר הוא ברווז עיתונאי, שהוא לא נכון. אין לי ספק, אפילו לא לרגע, שראש הממשלה אינו מעורב בעניין. מובן שאין לי ספק שגם אתה לא מעורב בעניין. בסך הכול תקפו אותך בעבר לחינם על המינוי הזה.

אני חושב שהטלוויזיה והכתבת לא יכולים להסתתר מאחורי חיסיון עיתונאי. שמעתי בדרך, כרגע, שהמפכ"ל אמר: קצה חוט, אבל לא קיבלנו שום ניירת, שום עובדות, שום כלום. בסדר, קצה חוט. לפי הסיפורים בתקשורת אכן נשמע כאילו יש קצה חוט, אבל צריך לראות הוכחות בשטח. הנושא כל כך חמור שלא יכולים להסתתר מאחורי חיסיון של עיתונאי זה או אחר. הכול צריך להיות גלוי.

אדוני השר, כמובן, אמרתי לך, אין לי ספק שלא אתה ולא ראש הממשלה מעורבים בעניין, אבל אם יתברר שאפילו מנכ"ל משרד ראש הממשלה מעורב, אם יתברר שהיתה איזו קנוניה בעניין הזה, כהוא-זה, אני חושב, אדוני השר, שגם אתה וגם ראש הממשלה צריכים לדרוש מהאנשים הנוגעים בדבר להסיק מסקנות אישיות. אני אומר את זה גם כאיש הקואליציה: אי-אפשר לעבור על זה לסדר-היום. אני חושב שהנזק שנגרם הוא נזק אדיר. וזה לא רק בתקשורת הישראלית. נסעתי מתל-אביב, בכל מקום, בווטרגייט CNN חזרתי מאיזו ועדה, ושמעתי קטעי עיתונות מהעולם. כל העולם דן, ב-הישראלי. אם היה דבר כזה מאחורי הקלעים של אנשים אלה או אחרים, אסור לעבור לסדר-היום על כך והמחיר צריך להיות מחיר כבד.

אני חושב שהממשלה צריכה להסיק מסקנות מהאירועים האחרונים לגבי קבלת החלטות. אדוני השר, גם אני כראש מועצה, כשאני טועה, אני אומר: החוכמה היא לא לטעות פעמיים באותו נושא. צריך להסיק את המסקנות, והחוכמה היא שבמינויים הבאים, כפי שנעשה עכשיו, ובכל קבלת ההחלטות יעשו "רגע חושבים" לפני ששולפים. יש לעשות חושבים ועוד הפעם חושבים. היום זה לא מה שהיה בעבר. היום התקשורת היא ביקורתית, ובייחוד כשאנחנו בקואליציה הזאת חיים עם תקשורת שנמצאת כל כך באופוזיציה, צריך לעשות הרבה חושבים, לבדוק את הנושא לעומק ולקבל החלטות נכונות, כי בסך הכול חשוב לקבל את ההחלטות הנכונות גם מבחינת קבלת ההחלטות במדינה. תודה.

היו"ר נ' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת בדש ומזמינה את חבר הכנסת נסים דהן. אחריו – חבר הכנסת בנימין אלון. חבר הכנסת דהן, בבקשה.

נסים דהן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת, כשאנו רוצים לדון במינוי היועץ המשפטי לממשלה מלפני שבועיים, אנחנו לא יכולים לעבור לסדר-היום ולא לציין את העובדה של מה שקרה, מבלי להיכנס לוויכוח על כישוריו, על התאמתו או על אי-התאמתו לתפקיד. בזה אנחנו חייבים לתת את האמון בממשלה הנבחרת במדינת ישראל, שזכותה לבחור את היועץ המשפטי הנראה לה. אני מלין בעצם על ההשמצות הזולות שהשמיצה התקשורת את הנבחר, על הדה-לגיטימציה שעשתה התקשורת לממשלה, כאילו הממשלה הזאת לא יכולה לבחור לעצמה יועץ משפטי מתאים בעיניה. ועוד יותר: אולי היה פה, אדוני השר, ניסיון המרדה של התקשורת נגד הממשלה באמצעים הזולים ביותר שידענו אי-פעם.

הרי לא ייתכן שהוויכוח יוסט מוויכוח מקצועי על כישוריו של האדם לוויכוח – איפה הוא בילה, איפה הוא אכל, איפה הוא ישן ועם מי הוא מדבר. הרי זה לא ייתכן שכשלא מצליחים לפסול אותו מבחינה מקצועית, רוצים לפסול אותו מבחינה אישית על-ידי השמצות זולות. משמיצים אותו על סמך דבריה של איזו משוררת-סופרת, שאני לא יודע אם היא בכלל יודעת איך נראה קזינו. היא ראתה אותו שם פעם אחת. וכשחברים שלו, שישבו אותו באותו מקום, מבקשים להגיב בתוכנית רדיו, לא נותנים להם. למה? – כי זה מקלקל להם את הסיפור. זה ניסיון של דה-לגיטימציה של הממשלה.

נראה שהתקשורת הרגישה שהיא עברה את הקו האדום. אני לא מדבר עכשיו על הביקורת האמיתית שמותר שתהיה על כישוריו של אדם, אלא על השמצות זולות. התקשורת הרגישה והחליטה שהיא צריכה לכפר על מעשיה על-ידי השמצות חמורות עוד יותר – כביכול הוא מאפיונר. והוא לא מאפיונר לבדו, הוא מאפיונר כזה שמשתף את ראש הממשלה. גם את אדוני שר המשפטים הכניסו בהתחלה, ביום רביעי, לתמונה, ואחר כך גם את ידידי חבר הכנסת הרב אריה דרעי ועוד כמה אנשי עסקים. אנשי המאפיה הסיציליאנית פראירים לידם, אם מותר להגיד מלה כזאת לפרוטוקול.

הי"ר ל חזן:

הכנסת, לדאבוני הרב, שמעתה מלים קשות יותר.

נסים דהן (ש"ס):

אדוני השר, הם חזרו בהם מייד. את ראש הממשלה הם כבר הוציאו מהתמונה. אז לפחות שיתנצלו, לפחות שיבקשו סליחה מראש הממשלה. אנחנו היום שומעים מכלי התקשורת, אותם כלי התקשורת שהשמיצו, שהם כבר אומרים: שר המשפטים בוודאי בסדר. אדוני, הם התנצלו?

משה גפני (יהדות התורה):

מי, מי אמר את זה?

נסים דהן (ש"ס):

התקשורת. הם אומרים שוודאי ששר המשפטים אינו בתמונה, הם כבר כמעט בטוחים. אדוני שר המשפטים, הם התנצלו? הם ביקשו סליחה על ההשמצות של יום רביעי?

שר המשפטים צ' הנגבי:

כל יום הם מתנצלים.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אז רגע, מי בתמונה?

נסים דהן (ש"ס):

את ראש הממשלה הוציאו מהתמונה. שר המשפטים, ברוך השם, חמדאללה, יצא מהמשחק. מי נשאר? המנהל הרגיל של המדינה. אם מחר תהיה לך הפסקת חשמל בבית, אתה יכול לצלצל לאריה דרעי; הוא בוודאי גרם לך הפסקת חשמל. לפי התקשורת, אם מחר קבוצת טייבה תפסיד בכדורגל, גם כן צלצל לאריה דרעי, הוא בוודאי אשם.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דהן.

נסים דהן (ש"ס):

אני רוצה לסיים, גברתי.

היו"ר ל' חזן:

אני אודה לך מאוד.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא אחראי לניצחונות של "בית"ר ירושלים".

נסים דהן (ש"ס):

גם לניצחונות של "בית"ר ירושלים". כל מה שקורה במדינה, יש להם כתובת אחת.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת ריבלין, רק שמעת כדורגל וכבר דיברת.

נסים דהן (ש"ס):

והתקשורת לא מתביישת להמשיך להחזיק בעמדתה. היא יודעת שאין להם שום אסמכתות, כנראה. זה מגלה את חולשתה של התביעה במשפטו המפורסם של ידידי הרב אריה דרעי, כי שם אין להם שום מושג, הם לא מצליחים להוכיח כלום, אז לפחות רצונם ליצור רושם אצל השופטים שעומדת בפניהם איזו מפלצת שידה בכול ויד כול בה. אני בטוח שהכול יתגלה כעורבא פרח.

אדוני שר המשפטים, אתה שאלת: מה יהיה אם יתגלה שהכול עורבא פרח? יש לי תשובה פשוטה בשבילך: לסגור את הטלוויזיה מהיום למחר, עד שיעשו שם סדר; שהיא לא תמשיך לשדר דקה אחת עד שיעשו שם סדר ושכל האנשים שיימצאו אחראים לפרסומים הזולים האלה ייתנו את הדין. לפני זה הטלוויזיה לא תמשיך לשדר.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה לחבר הכנסת דהן.

נסים דהן (ש"ס):

יש בית-משפט.

הי"ר ל' חזן:

אני מזמינה את חבר הכנסת בני אלון, ואחריו – את חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה, אחרון הדוברים. אחר כך שר המשפטים ישתדל להשיב.

חבר הכנסת אלון, בבקשה. חבר הכנסת דהן, אתה מופיע בסדר-היום לפחות שלוש פעמים היום. תקפיד על הזמן. אודה לך. תודה. חבר הכנסת אלון, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כולם מתחילים במסכת ברכות, וגם אני אפתח בברכה לפרקליטה האמיצה והחרוצה, הגברת ארבל, שמיידי הורתה על חקירה, כמו שאני מברך אותה על החקירה המיידית בדוח-גדרון. אסור לטייח שום דבר. היא לא צריכה את הברכות שלי, היא לא צריכה את ההנחיות שלי, אבל, בכל אופן, כולם מברכים וגם אני רוצה לברך.

אני רוצה לברך גם את היועץ המשפטי החדש; אם כי, כבוד השר, אני רוצה להסתייג מדבר ששמעתי היום ברדיו, ואולי אני, בגיל שלי, כבר לא שומע טוב. שמעתי שאתה אמרת – ואני לא זוכר באיזו תחנה – שהשופט ברק היה מעורב ושידל את היועץ המשפטי לקבל על עצמו את התפקיד וכו'. דמה לי שאפילו אמרת: סוף סוף הוא ה"בוס" שלו. אם לא שמעתי טוב – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

אמרתי שהשופט רובינשטיין חייב היה לעדכן את נשיא בית-המשפט העליון, שממונה על מערכת המשפט.

בנימין אלון (מולדת):

בכהנו כשופט מחוזי. טוב. אני מודה לך. אני שמח על ההבהרה. פחדתי שאנחנו קצת הפסדנו מכל הדבר הזה. בסך הכול היתה איזו מחשבה, שאני חושב שיש בה יסוד, מלבד ההתבטאות המוגזמת והגסה של עורך-הדין חוטר-ישי, אבל בדבריו היה איזה יסוד אמיתי, שעורכי-דין מן השטח חסרים במערכת. לא ייתכן שהמערכת תהיה רק עם אנשי אקדמיה ושופטים. מונה מי שמונה, ואני בטוח שהוא יהיה מינוי טוב.

אני רוצה רק לומר דבר אחד, בהמשך לדבריו של עמיתי, הרב דהן, חבר הכנסת דהן, מלה בסלע. חידש לנו רפיק חלבי המשך למשפט הזה: מלה בסלע ושתיקה בכמה?

דוד אזולאי (ש"ס):

עשר טונות בטון יצוק.

בנימין אלון (מולדת):

עשר טונות בטון. והם מקפידים על זכות השתיקה. פתאום רשות השידור היא זאת שדואגת לזכות השתיקה הקדושה. אני פונה לרשות השידור, בלי שהמשטרה תעשה זאת ובלי שהפרקליטה תורה

על זה. הרי אם אתם תתחבאו מאחורי זכות השתיקה, אתם אלה שייפגעו. מה יאמרו? – כל היוקרה של כל העיתונות כולה תהא כפי שתהא בגלל שתיקתכם. אם אמת נכון הדבר, אם נעשה הדבר הזה בישראל, כמו שאתם אמרתם – זה עניין אחד. ותזכרו שאמרתם שהיתה פגישה של עורך-הדין – ואל תדברו באופן כללי – רוני בר-און עם השר אריה דרעי. הכתבת גם אמרה: ויש הקלטה. יש הקלטה, היא אמרה, ובהקלטה הוא סוחט אותו, והוא ישתמש בזה אחר כך. כל זה מוקלט. היתה פגישה מוקלטת וחבר הכנסת דרעי יסחוט אותו עם ההקלטה הזאת.

אם באמת יש לכם המקור, הבסיס, הדבר-מה הנוסף, כדי שאפשר יהיה לבסס את הדברים – בבקשה. אבל אם לא התייעצתם עם היועץ המשפטי של רשות השידור לפני ששידרתם, כמו שעכשיו נודע, ואתם מתכוונים להסתמך על הדמוקרטיה הישראלית שתחפה על זכות השתיקה – אזי חוסר האחריות והזלזול שיהיה במשפט הציבורי נגד התקשורת ייפול רק על כתפיכם.

הי"ר ל' חזן:

תודה.

בנימין אלון (מולדת):

אני מסיים במה שפתחתי, גברתי היושבת-ראש. אני רוצה את עצמאות היועץ המשפטי. אינני מוכן לטייח, לא כשמדובר בשועי ארץ או בחברי כנסת. מי שסרח חייב לתת את הדין. כל מי שסרח חייב לתת את הדין, ושום דבר לא צריך להציל אותו מן הדבר הזה. אבל לא ייתכן שהתקשורת תעשה משפט לינץ', בית-דין שדה, ללא דיון, ללא ייעוץ, ואחרי זה תתחבא מאחורי זכות השתיקה.

הי"ר ל' חזן:

תודה. אני מזמינה את אחרון הדוברים, חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. אחריו ישיב שר המשפטים. חבר הכנסת דראושה, בבקשה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר המשפטים, בראשית דברי אני רוצה לברך על הבחירה החדשה, הנכונה, של פרופסור אליקים רובינשטיין כיועץ המשפטי של הממשלה. זה מינוי טוב.

דוד אזולאי (ש"ס):

מינית אותו לפרופסור?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

הוא לא פרופסור? לפי מה שידוע לי הוא פרופסור.

דוד אזולאי (ש"ס):

הוא דוקטור.

היו"ר נ' חזן:

הוא בהחלט דוקטור. הוא בעל תואר שלישי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

באמצעי התקשורת נהגו לכתוב פרופסור לפני השם שלו.

היו"ר נ' חזן:

הוא בהחלט בעל תואר שלישי והוא גם מרצה באוניברסיטת בר-אילן.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אם הוא דוקטור, גם זה תואר שחופף כמעט לפרופסור.

בכל אופן, האיש הזה זכאי להערכה של כולנו, של כל הציבור במדינה, על פועלו בעבר במישור המשפטי, המדיני והכללי. אני חושב שהממשלה קלעה למטרה בבחירתו. אני תוהה, למה לא עשיתם את הבחירה הזאת מלכתחילה? למה נכנסתם לשרשרת טעויות? – רוני בר-און ואחרים שחשבתם עליהם. זאת בעוד אליקים רובינשטיין היה בשער כל הזמן. לדעתי, הממשלה "פישלה" בנושא הזה. כל הפרשה האומללה הזאת של רוני בר-און היא פרשה מביכה ומבישה והיא יאה למדינה לא דמוקרטית. לדעתי, כל הפרשה הזאת איננה מוסיפה דברים חיוביים למערך הדמוקרטי במדינה.

אני לא יכול לפסוק ואף אחד מאתנו לא יכול לפסוק האם הטלוויזיה היתה צודקת או הממשלה היתה צודקת. לכן, המשטרה חוקרת. פרקליטת המדינה הורתה על חקירה. בואו נחכה ונראה מה תהיינה תוצאות החקירה. לכן, אני לא מאשים את הרב דרעי, אני לא מאשים את שר המשפטים, אני לא מאשים את ראש הממשלה ואני גם לא מאשים את הטלוויזיה. הטלוויזיה זכותה לנסות לחשוף כל

פרשה שיש לה השלכות ציבוריות או פוליטיות או אחרות. זה תפקידה של טלוויזיה. אבל הטלוויזיה, כאמצעי תקשורת ממלכתי, צריכה להיות זהירה ובטוחה בכל פרסום כדי שהיא לא תפגע במישהו ולא תפגע גם בערכים הדמוקרטיים, בפרסומת ובתקשורת האמיתית.

לכן, גברתי היושבת-ראש, אני לא מאשים אף אחד. אני גם חושב שתוספת של האשמות לאנשים שנמצאים בבית הזה או מחוץ לבית הזה לא תוסיף כבוד לכולנו. על כן, בואו נחכה ונראה מה יהיו תוצאות החקירה של המשטרה ושל הפרקליטות, ואז נדע את האמת, כפי שהבטיח המפכ"ל – במשך כמה ימים. אז תקבל הכנסת את ההחלטות שלה, המתבקשות מהנושא.

בכל אופן, הערה אחרונה: אני חושב שצריך להוציא את הנושא הזה של בחירת יועץ משפטי לממשלה מידי הממשלה ולמסור אותו לוועדה למינוי שופטים, בהרכב זה או אחר. אני יודע שמתקיים דיון. יש לך הצעה בנושא הזה. כל הצעה שתתקבל – מקובלת עלי, והעיקר להוציא את המינוי הזה מידי הממשלה, כדי שלא תיפולנה טעויות מביכות כמו הטעות שהיתה, אשר הזיקה לרוני בר-און עצמו.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה לחבר הכנסת דראושה.

נסים דהן (ש"ס):

אפשר לשאול שאלה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

הוא רוצה לשאול שאלה. דראושה, בשם הממשלה – – –

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

לא בשם הממשלה, הוא שואל לדעתי. אם היושבת-ראש מרשה – בבקשה. בקצרה.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דהן, בבקשה. אבל תשאל מהמקום.

נסים דהו (ש"ס):

תאר לך שתפתח את הטלוויזיה בעוד שעה-שעתיים ויפתחו את השידור בכך שחבר הכנסת דראושה משתף פעולה עם מדינה עוינת?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

עם השב"כ.

הי"ר ל חזן:

תודה. חבר הכנסת דהן, אני מבינה את כיוון השאלה. תודה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

אני חושב שאמצעי התקשורת בכלל והטלוויזיה הרשמית הממלכתית במיוחד צריכים להיות זהירים בכל פרסום שיכול להזיק למישהו, או למוסד, או לאיזו מערכת.

הי"ר ל חזן:

אני מודה לחבר הכנסת דראושה, ומזמינה את שר המשפטים צחי הנגבי להשיב על ההצעות לסדר-היום. שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

גברתי פרופסור חזן, ואני מקווה שזה נכון –

הי"ר ל חזן:

זה נכון.

שר המשפטים צ' הנגבי:

– – היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת וחברי הכנסת המציעים, כאשר הוגשו ההצעות האלה לסדר-יומה של הכנסת היינו בתחילתה של פרשה א'. לאחר מכן עברנו לפרשה ב', פרשת הפרסום, שגם אני מעריך, כפי שרבים מהדוברים העריכו, שהיתה מופרכת, והגענו לפרשה ג', שהיא כבר פחות פרשה והיא יותר – – –

נסים דהן (ש"ס):

שערורייה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

לא, היא דווקא יותר סיום פרשה, וזה מינויו של כבוד השופט אליקים רובינשטיין. עדיין קשה לנקוב במושג מינוי. הוא נענה להצעתו של ראש הממשלה ולהצעתי והסכים שמועמדותו תובא בפני ממשלת ישראל בישיבתה הקרובה ביום רביעי, ואני אכן צופה, כפי שצפו אחרים, שהממשלה תאשר פה-אחד את המינוי הזה והוא יחל לכהן כשבועיים לאחר החלטת הממשלה.

אני רוצה לקרוא לחברי הכנסת את נוסח המכתב ששיגרתי ב-20 בינואר לכבוד השופט בדימוס הנשיא שמגר בסוגיות שלמעשה מצויות על סדר-יומה של הכנסת בהצעה זו.

"כבוד הנשיא שמגר, הנדון: הוועדה הציבורית לבחינת מכלול ההיבטים הקשורים בתפקיד היועץ המשפטי לממשלה.

"תפקיד היועץ המשפטי לממשלה הינו בעל חשיבות ראשונה במעלה להשלטת שלטון החוק בישראל. היועץ נושא בשני תפקידים נכבדים: האחד – מתן הייעוץ וההכוונה המשפטית לממשלה, והשני – היועץ עומד בראש מערך התביעה הפלילית בישראל.

"למרות החשיבות הרבה של תפקיד היועץ, היבטים רבים וחשובים של תפקידו אינם מעוגנים בחקיקה, ובחלקם מהווים פרי של נוהג בלבד.

"הליכי המינוי והפסקת הכהונה של היועץ מעוגנים בחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959, ובהודעת הממשלה שפורסמה ב-30 ביוני 1960. בהודעה זו גם נקבעו הכישורים הנדרשים ממועמד לתפקיד היועץ.

"סמכויות היועץ המשפטי לממשלה בשני כובעיו פזורות בחוקים שונים, ובחלקן הוגדרו בדוח ועדת המשפטים בדבר סמכויות היועץ המשפטי לממשלה משנת 1962.

"אלו רק חלקן של הסוגיות המרכזיות הנוגעות להיבטים השונים של תפקיד היועץ. כפי שניתן לראות, הנורמות החוקיות המסדירות את תפקיד היועץ לא התאימו את עצמן להתפתחות החוקתית ושינוי הנורמות המשפטיות שעברה מדינת ישראל בעשרות השנים שחלפו.

"עוד עם כניסתי לתפקיד, וכבר עם הדיון הראשון בממשלה בנושא בחירת יועץ משפטי לממשלה, הודעתי כי בדעתי להקים ועדה ציבורית שתבחן את מלוא ההיבטים הקשורים לתפקיד היועץ המשפטי לממשלה, על מנת להתאים את מערכת הנורמות המסדירות את תפקידו לנורמות המשפטיות הנהוגות כיום במדינה.

"אשמח מאוד אם כבודו, שהיה היועץ המשפטי לממשלה, שופט בית-המשפט העליון ונשיא בית-המשפט העליון, יסכים לעמוד בראש ועדה כזאת. אני סבור כי תוכל לתרום לוועדה כזו תרומה ייחודית, וכי אין מתאים ממך להנהיג ועדה ציבורית שתביא לגיבוש מערכת נורמות חדשה ומתקדמת.

"במידה ותיענה להצעתי זו אשמח להיפגש עמך על מנת לדון בכתב המינוי לוועדה, במינוי חברי הוועדה, תקופת כהונתה וכל נושא אחר שיידרש.

"אשמח מאוד לקבל את תשובתך החיובית."

לאחר הפנייה הזאת נקבעה פגישה בין כבוד השופט שמגר לביני. אני מקווה שהפגישה הזאת תוביל לקידום הנושא החשוב הזה.

אני חייב לומר לבית, שלא גיבשתי עמדה בסוגיות הספציפיות שאותה ועדה אמורה לדון בהן. אני שומע באופן טבעי, יותר אולי מרבים אחרים בבית הזה, עצות ועמדות שקשורות לתפקודו של יועץ משפטי לממשלה בשאלת פיצול הסמכויות הנוגעות לתפקידו כראש התביעה הכללית וכמי שאמור לייעץ לממשלה. אני לא יכול לומר, לא לכם ולא לעצמי, שעמדתי מאוד מגובשת, אבל אני בוודאי אצטרך להופיע בפני הוועדה הזאת לכשתקום ולהביא בפניה את עמדת הממשלה. אני אתייעץ עם שרי משפטים שקדמו לי מכל המפלגות ועם גורמים אחרים בדרג המקצועי במשרד ואגבש עמדה.

לאור זאת, נדמה לי שטוב תעשה הכנסת אם לא תפעל לקידום החוקים השונים שהונחו על שולחנה בסוגיות אלה. יש כמה הצעות חוק, ביניהן, אני מבין, של יושבת-ראש הישיבה ושל יושב-ראש ועדת החוקה. אני יודע על הצעות אחרות שחלקן כבר הוגשו וחלקן טרם הוגשו. נדמה לי שמן הראוי, אם אכן השופט שמגר יסכים לעמוד בראש ועדה כזאת ולהוביל אותה, שהכנסת תמתי. הכנסת איננה חייבת להמתי, כמובן איננה נדרשת להמתי. סמכותה בתחום החקיקה היא מוחלטת. היא ריבונית לקבל כל הכרעה. אבל דווקא משום שחברי הכנסת, גם בדיון הזה וגם עד הדיון הזה העירו שסוגיה כל כך מהותית כמו סמכותו של היועץ המשפטי לממשלה צריכה להיות מנותקת מהכרעות שבחלקן יש להן זיקה פוליטית – דווקא משום הטעם הזה כדאי באמת לשמוע מה תהיה חוות דעתה של הוועדה הזאת.

זה איננו מחייב חברי כנסת או מונע מהם להגיש הצעות למליאת הכנסת, אבל נדמה לי שהדיון בהצעות הללו יצטרך להיעשות בוועדה עצמה, וחברי הכנסת שיש להם עמדה בשלב הזה יכולים בוודאי להיות מוזמנים לוועדה ולהביע שם את עמדתם.

זה בסך הכול הנושא המהותי שנדרש היום בדיון. אני לא רוצה להיכנס כרגע לפולמוס עם חברי אופוזיציה בנושא המינוי של עורך-הדין בר-און. עמדתי היתה ונותרה בעינה, שלקח מסוים שאני אישית הפקתי מהאירועים הוא, שבאמת מן הראוי, כשמדובר במינוי כזה, להביא אותו לידיעת הציבור ולידיעת השרים שמחליטים עליו קודם לשיבת הממשלה. זה נכון שמאז ומעולם כך נהגו, וגם מינוי של השופט חריש וגם מינוי של השופט בן-יאיר, וייתכן גם שמינויים אחרים הובאו במעמד ישיבת הממשלה. אני יכול לומר לכם, שיש מינויים שהובאו בתוך ישיבת הממשלה, בלי שהיו בסדר-היום ובתוספת לסדר-היום. כך לפחות נמסר לי לאחר תחקיר מעמיק שנעשה על-ידי מזכיר הממשלה. אבל קרוב לוודאי שנורמות שהיו נהוגות לפני 40, 50, 30 ו-20 שנה, ואולי גם לפני שלוש שנים, כבר אינן ראויות היום, וטוב עשינו – – –

אמנון רבינשטיין (מרצ):

היה מקרה אחד כזה – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

בהחלט נכון. לא מה שהיה תקף לפני שנים, ואפילו לא מה שהיה תקף לפני ארבע או שלוש שנים, ראוי היום לשחזור.

אני בהחלט הבנתי חלק מן השרים בממשלה שהתרעמו על כך שלא היתה להם ידיעה מוקדמת לא על עצם המינוי ולא על זהותו המדויקת של המומלץ.

לכן פעלנו במינוי הנוסף כפי שהתחייבנו, בדרך שהיא ודאי ראויה יותר, אף שהיא איננה מעוגנת בשום הליך או נוהל או חוק או תקנה, פרסמנו זאת ימים לפני ישיבת הממשלה, וביום רביעי, כשהממשלה תדון בנושא, תהיה לכל אחד מחבריה היכולת להגיע מוכן אל הדיון ולפרט עמדה שמעוגנת בתחקיר מוקדם, או לפחות בגיבוש עצמאי של עמדתו שלו.

יכול להיות שיש גם לקחים אחרים שניתן להפיק. בסופו של דבר אני מאוד מקווה שמעז יצא מתוק.

אני חייב לומר משהו על המתקפה הברוטלית שהופנתה כלפי עורך-הדין בר-און. אני חושב שהמתקפה הזאת היתה לא רק בלתי מוסרית אלא גם בלתי מוצדקת בראייה כוללת של הפעילות שלו בתחום המשפט. אין מדובר באדם שהוא חדש בתחום. ייתכן שיש כאלה שסבורים שעורך-דין פעיל איננו צריך להיות יועץ משפטי לממשלה. הושמעו דעות הפוכות על-ידי רבים וטובים, שאינם נמנים דווקא עם המחנה שלי, כמו עורך-הדין המזהיר אביגדור פלדמן. אבל מדובר באדם שמאחוריו רקע של פעילות מעשית במשך למעלה מ-20 שנה בתחומי עשייה מאוד מגוונים במערכת המשפט: גם פרקליט מאוד מצליח בירושלים, גם אחד מן הסניגורים הפליליים המובהקים שקיימים בבירה, גם מי שכיהן במשטרה ובפרקליטות המדינה וכשופט שבע שנים בבית-הדין הצבאי באזור יהודה ושומרון; מי שחי את החיים האמיתיים של השטח, מי שחווה על בשרו חוויות שעוברים עבריינים ועורכי-דין ושופטים ופרקליטים.

ייתכן שיש טובים ממנו, ואין ספק שכמעט לכל אדם יש איזה תחליף, אבל הרשעות והנבזות שאפיינו את המתקפה האישית שכל כולה לא עסקה בכלל ברקע המשפטי שלו, ולא היו מוכנים לראיין אף אדם מאלה שבאמת חושבים שהוא היה מתאים לתפקיד על רקע המקצועיות שלו, רק הולכי רכיל וכל מיני צופי קזינו כאלה ואחרים. וכבר הוזכרו כאן הדרכים שבהם שיתקה התקשורת ולמעשה סתמה את פיותיהם של אלה שחשבו אחרת מן האופנה שהתפתחה באותן 48 שעות.

אני חושב שבסך הכול עורך-הדין בר-און יכול היה להיות יועץ משפטי מצוין. הדבר הזה לעולם לא ייוודע. אני מקווה שלפחות ההאשמות שהוטחו כלפיו ביום רביעי בטלוויזיה תוכחנה כהאשמות חסרות כל שחר, האשמות שאין להן לא בסיס ולא יסוד.

חבר הכנסת דראושה, דיברת כאן על החובה של התקשורת לחשוף בציבור עובדות ונתונים. זה מה שהיא חייבת לעשות – לחשוף עובדות ונתונים; לא לחשוף סיפורי סרק. לא ייתכן שאתה תקום יום אחד ותשמע בטלוויזיה שחבר הכנסת דראושה מקבל באופן קבוע מיאסר ערפאת 400,000 דולר לשנה והוא מטמין אותם בחשבון סודי בניו-זילנד. אתה צועק, זה לא נכון. מעלים את ערפאת והוא מכחיש, ואתה לא יכול לעולם להוכיח את חפותך, כי הטלוויזיה לא מוכנה לגלות את המקור. אתה תיטול על שכמך לנצח נצחים את הכתם הזה. אתה תבוא ותטען מה שתטען, ותבוא המשטרה ותפנה אל הטלוויזיה ותאמר להם שהם דורשים את העובדות שמוכיחות את הקשר הזה בינך לבין ערפאת, ואיפה החשבון, ואולי יש איזה צילום של שיק, אולי יש איזו הקלטה של שיחת טלפון שבה אתה מודה למר ערפאת על הכסף, או מתלונן שהכסף מזויף, ואומרים אנשי הטלוויזיה: סליחה, יש חיסיון עיתונאי, אנחנו חייבים לשמור על המקור. ואתה צריך על גבך לשאת לנצח את החטוטר הזאת. אני משתמש בך, וכמובן הדברים הם רק לשם המטאפורה.

כך שאני חושב שטוב היתה עושה הטלוויזיה אילולא נקלעה בכלל, כרגע, למצב של מצוקה, של חשיפת או אי-חשיפת מקור. להחליט לפרסם זה אומר שמפרסמים גם את הנתונים. אם אין להם היכולת להתמודד באומץ עם הערך הזה של חשיפת נתונים, אין מפרסמים. מבקשים מהמקור שילך למשטרה ויגיש תלונה, ואין הולכים שבי אחרי סיפור שאין לו כנראה לא ידיים, לא רגליים ולא קצה חוט.

אם אכן יש בסיפור הזה ממש, אני בהחלט מזדהה עם אלה שמזדעזעים ממנו. אבל באותה מידה אני דורש מהם אותו יושר אינטלקטואלי, שאם אין לסיפור הזה רגליים וידיים ואם אין בו שחר, לא ייתכן שהחברה הישראלית, אופוזיציה כקואליציה, ימין כשמאל, תעבור בשתיקה על רצח אופי ועל עלילת דם כזאת שאינני חושב ש היתה אי-פעם בתולדות איזו מערכת תקשורתית בעולם כולו. ניסיתי בימים האחרונים לנסות ולהיזכר. אני עוקב כבר 20 שנה אחרי חשיפות בארץ ובעולם. אינני חושב שהיתה חשיפה כזו. היתה חשיפה בעבר בארצות-הברית, שהובילה באמת להדחת נשיא. אבל היא היתה מעוגנת בכל כך הרבה ראיות ובכל כך הרבה נתונים – – –

היו"ר נ' חזן:

להתפטרות נשיא.

שר המשפטים צ' הנגבי:

המפורסם שהסתיים בהתפטרותו של הנשיא ניקסון. IMPEACHMENT, להתפטרותו של הנשיא, ה- אבל אז אותו "גרון עמוק" מפורסם לא פרסם קטעי רכילות. פרסמו נתונים ועובדות שהובילו בסופו של דבר לתהליך שממנו באמת לנשיא ניקסון לא היתה דרך חזרה.

אני מודה לגברתי, ואני חושב שאני יכול לבקש מן החברים להסתפק בתשובתי, כי אין טעם להעביר זאת שוב לוועדה. ועדת החוקה קיימה היום דיון בנושא. אני חושב שכיוון שכולנו מזדהים עם המינוי החדש ומוודעים לביקורת שהוטחה בנהלים של הדין הקודם, להערכתי אפשר שהכנסת כולה תסתפק בתשובתי.

הי"ר ל חזן:

אני מודה לשר המשפטים.

חבר הכנסת האשם מחאמיד, האם אתה מסתפק בדברי השר?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אם כל החברים מסתפקים, גם אני מסתפק.

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת רובינשטיין, האם אתה מסתפק?

אמנון רובינשטיין (מרצ):

כן.

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת בדש?

פיני בדש (הליכוד-גשר-צומת):

מסתפק.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת דהן?

נסים דהן (ש"ס):

מסתפק.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת אלון?

בנימין אלון (מולדת):

מסתפק.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת דראושה, האם אתה מסתפק?

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע-רע"ם):

כן.

היו"ר ל חזן:

אם כך, אני מבינה שגם חבר הכנסת מחאמיד מסתפק.

הצעה לסדר-היום

יחס המשטרה ביחשלים כלפי חרדים

היו"ר נ' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא על סדר-יומנו: יחס המשטרה בירושלים כלפי חרדים. חבר הכנסת דהן, אתה מוזמן לדון. אני מבינה, חבר הכנסת דהן, שמדובר בהצעה רגילה שלך, ועל כן יש לך עשר דקות. בבקשה, אדוני.

נסים דהן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני השר, לפני חודשים מספר הזדעזעה המדינה ת"ק פרסה על ת"ק פרסה עקב גילוי בטלויזיה הישראלית, כי שוטרים במשמר הגבול הכו עצורים מבני המיעוטים, התעללו בהם והשתמשו באלימות. הדבר צולם על-ידי צלם חובב, לכאורה מזדמן. היתה שם, לדעתי, פרובוקציה מכוונת עם צלם מאורגן. לא נשכח, ידידי היקרים, חברי הכנסת, כי אין מדובר בצדיקים, אין מדובר באנשים תמימים, אלא מדברים בפועל שטחים שנהגו מפעם לפעם לחצות שלא במקום המחסומים, ניסו להערים פעם אחר פעם על שוטרי משמר הגבול, וכשנתפסו פעם אחר פעם, עם כל הגינוי שאני מגנה את האמצעים שבהם השתמשו – וגיינו את זה אז ואנחנו מגנים את זה שוב, אף שלא מדובר בצדיקים ואף שלא מדובר באנשים תמימים, אלא מדובר בפורעי חוק, שעשו את זה פעם אחר פעם – האלימות שבה הם הוענשו והעונש שלקחו לידיים שוטרי משמר הגבול. ראויים לכל גינוי.

אבל, ופה אני אומר, חברי חברי הכנסת, וגברתי היושבת-ראש, אני אומר כאן "אבל" אחד גדול. אמרנו כאן מעל הבמה הזאת, שהמוסר של השמאל ושל התקשורת הוא סלקטיבי. יבוא יום ואנחנו נוכיח את זה, שבמקרים דומים בדיוק, אם המוכים יהיו חרדים איש לא יפצה פה. כך היה.

חברי חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, אני מחזיק קטע מהעיתון "חדשות המשפחה" מיום חמישי, א' בשבט, שמתעד בתמונות. וכך היה המעשה, גברתי היושבת-ראש: קבוצת חסידים שנקראים ברסלב עשתה לעצמה מנהג לרקוד במרכז ירושלים, ברחבת "המשביר" – לא בכביש, לא הפריעה לסדר הציבורי. היא עשתה לעצמה מנהג שהיא רוקדת לה שם, עושה לה קצת שמח, מצרפת עוד כמה עוברים ושבים לריקוד. נקרא להם קבוצת תימהונים. אותה קבוצת תימהונים, או יותר נכון, אותה קבוצת חסידים, שהשמחה היא חלק מן ההווי שלהם, הותקפה על-ידי שוטרים ממשמר הגבול; אותה נבחרת מפורסמת שהכתה אותם תושבים פלשתינים. היא הוכתה בברוטליות, באכזריות. כל חטאם הוא שהם רקדו להם במרכז ירושלים. לא היתה שום התגרות מצדם בשוטרים, וגברתי היושבת-ראש, כתב העיתון שנכח שם מציין, שהם לא הפריעו, לא התגרו, וזו לא פעם ראשונה שהם רוקדים ועושים שמח. אבל המשטרה באמצעות משמר הגבול הכתה ללא רחם על ימין ועל שמאל בלי שתהיה מצדם שום התגרות.

יותר מזה, עמדה שם קבוצת נערות שמוכנות לבוא ולהעיד בכל זמן ובכל מצב, נערות מבית-ספר לצילום עם מצלמות ביד, והן צילמו את האירוע, כיצד המשטרה מתנפלת על אותם אזרחים תמימים,

שכל חטאם הוא שרצו לעשות קצת שמח ברחוב. הן צילמו והגישו תלונה במשטרה. כשהמשטרה תקפה אותם אזרחים שלווים, הן אמרו להם, למה אתם עושים את זה, וניסו להתערב. השוטרים לא שעו ולא שמו לב והמשיכו.

אני לא רוצה לקרוא פה את כל מה שכתוב בכתבה. אני יוצא מתוך נקודת הנחה, שאפילו הכתב הרשה לעצמו להיסחף קצת, אף שאני לא מצדיק את זה, אבל גם אם 50% ממה שכתוב פה בעיתון הוא נכון, המעשים הם חמורים.

איפה הם אבירי הדמוקרטיה? איפה הם אבירי המצפון ואיפה הם גדולי המוסר שעמדו פה רק לפני כמה חודשים וצעקו "גוואלד"? איך יכול להיות ששוטרי משמר הגבול מכים תושבים פלשתינים, שלא היו חפים מפשע בכלל – אני אומר שצריך לגנות את צורת ההתנהגות שלהם, לגנות לאורך כל הקו. גם פה היו צריכים לעמוד חבר הכנסת רובינשטיין וחבר הכנסת שריד וכל חברי הכנסת שצעקו בזמנם ולגנות גם את התופעה הזאת. הם לא עושים את זה. למה? כי המוסר שלהם סלקטיבי: בחרדים – הכול מותר. זו דוגמה א'.

דוגמה ב' מאותו עיתון. עובר לו אזרח לתומו ברחוב, ניגשים אליו שני אזרחים ועוצרים אותו. גברתי היושבת-ראש, עוצרים אותו. אחד מאיים שיש לו שוקר ביד, אחת מאיימת שיש לה גז מדמיע, ואם לא יעמוד וימתין עד שהמשטרה תגיע – הם ישתמשו נגדו באלימות. הוא, מסכן, אין לו ברירה, הוא עומד. המשטרה מגיעה ועוצרת אותו ל-24 שעות, עם חקירות עד 02:00. אחר כך המשטרה משחררת אותו עם התנצלות שזו היתה טעות. הוא ביקש לדעת – לפחות תגידו לי מי היו האנשים שהתלוננו עלי ולמה עצרתם אותי. גם זאת המשטרה לא מוכנה להגיד.

כששוטרי משמר הגבול הכו פלשתינים, פרסמו את התמונות שלהם למחרת. למחרת פיטרו אותם מהמשטרה והשעו אותם ממשמר הגבול. אבל אזרחים שעברו על החוק והתחזו לשוטרים, שביצעו מעצר בלתי חוקי של אזרח – אותם אף אחד לא עצר. לא רק שלא עצרו אותם, לא נתנו לאיש להגיש תלונה נגדם, כי לא גילו לו את שמותיהם, לא גילו לו את כתובתם. העולם הפקר. כל יהודי חרדי שילך ברחוב מכאן והלאה ידע שיכולים לעצור אותו שני אזרחים סתם – לא שוטרים, לא שוטרים בלבוש אזרחי, יעצרו אותו באלימות, ימסרו אותו למשטרה, המשטרה תחקור אותו על תלונת שווא. אחר כך ישחררו אותו ללא כל ממצאים ואפילו לא יגלו לו מי הגיש נגדו תלונת שווא כדי שיוכל להתלונן נגדו, או לפחות להגיש נגדו תביעה אזרחית פלילית. גם זה לא מוכנים להגיד.

אדוני השר, אני חושב שאסור לך, כשר המשפטים בישראל, וגם שלא כשר המשפטים –

שר המשפטים צ' הנגבי:

כאזרח.

נסים דהן (ש"ס):

— — כאדם שידוע לי שהמוסר שלו, לפחות, לא סלקטיבי – מוסר אמיתי. אתה מגנה כשצריך לגנות. גינית בזמן, אני זוכר, את אנשי משמר הגבול. אני בטוח שתגנה גם את המעשה של השוטרים כאן.

אבל גינוי לא מספיק, אדוני השר. חייבת להתבצע כאן, הייתי אומר, אפילו חקירה פרלמנטרית, של הכנסת. לא ייתכן שאזרחים חרדים במדינת ישראל יופקרו לשיגיונות של אזרחים חילונים ואף אחד לא יגן עליהם. אני כבר לא מדבר על כך שהם יופקרו לאלימות של המשטרה ואף אחד לא יגן עליהם כמו אותם אזרחים שלווים שרקדו להם בכיכר ועשו קצת שמח. אפילו אם הם עברו על החוק – כולנו הגענו למסקנה, שגם כלפי עובר על החוק לא ייתכן שהמשטרה תגיב באלימות כזאת. יש חוק במדינת ישראל, בבקשה, יגישו נגדם תלונה, יעצרו אותם, אבל לא ייתכן שיתנהגו באלימות, במיוחד כשלא עברו על שום חוק – ודאי שלא כמו אותם פלשתינים שהוכו, בוודאי לא כמותם.

אני יודע שאני לא יכול לבקש שהנושא יועבר לוועדה. אני יכול לבקש רק דיון במליאה. אבל אני רוצה, אדוני השר, שהנושא הזה לא ירד מסדר-היום. תודה רבה.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת דהן. שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

חבר הכנסת דהן, אפשר לקבל את העיתון – — —

היו"ר ל' חזן:

אדוני השר, הכנסת כולה ואזרחי מדינת ישראל מצפים לתגובתך.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש – — —

היו"ר ל' חזן:

סליחה?

שר המשפטים צ' הנגבי:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, מתי אפסיק לטעות בעניין הזה?

היו"ר ל' חזן:

דבר עם אמא שלך.

שר המשפטים צ' הנגבי:

כאשר הגיעה ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת נסים דהן, ניתנה הנחיה לבדוק מייד את הפרטים המופיעים בה, כי על פניהם מדובר בפרטים מזעזעים, לא שונים במידה מהותית מן ההתעללות שהכנסת כולה התאחדה בשעתה לגנותה בפרשת שוטרי משמר הגבול. אלא שלצערי, חבר הכנסת דהן, לא פורטו בהצעה שלך, כמו בשאילתא, הפרטים שמהם היה ניתן להגיע לבירורה של התלונה – בשאילתא ובהצעה לסדר-היום שמצויה בידי לא מדובר על מועד ספציפי שבו אירע האירוע. אין גם דרך לזהות את השוטרים שבהם מדובר. כאשר נמסרים פרטים כלליים קשה מאוד לבדוק האם הוגשה בכלל בעבר תלונה והאם התלונה הזאת מטופלת במחלקה לחקירות שוטרים.

אני מבקש מחבר הכנסת דהן, שמכיר, בוודאי, את הנפשות הפועלות, לתת לי את השמות המדויקים של אלה שהגישו את התלונה, המועד המדויק שבו הוגשה התלונה, וכמובן – אם יש פרטים מזהים לגבי השוטרים או לפחות יכולת לזהות אותם, זה יקל, בוודאי, על המחלקה לחקירת שוטרים.

נסים דהן (ש"ס):

היות שדובר המשטרה הגיב על התלונה – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני לא יכול להשיב בשם המשטרה. אני יכול רק להשיב בשם המחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים. במחלקה לחקירות שוטרים לא מקבלים, אולי, את הודעות דובר המשטרה. כשאני מפנה אליהם נושא להצעה לסדר-היום הם חייבים לתת לי מענה. הם לא יכולים לתת לי מענה עובדתי כשאין להם פרטים יסודיים. אני מניח שניתן יהיה לברר אותם ולעשות מהדורה חוזרת של הביורור הזה.

אותו דבר, חבר הכנסת דהן, נוגע גם לסוגיה השנייה. גם שם מדובר בהתעללות של זוג – אני מבין שהוא לא זוג שוטרים אלא זוג אזרחים רגילים שהתחזו לאנשי רשות החוק וממש טפלו עלילת שווא על אדם אחר, חרדי. גם במקרה זה הדברים על פניהם חמורים, אבל ללא יכולת לדעת היכן אירע

הדבר, מועד מדויק של האירוע, שמותיהם של בני הזוג הזה כדי שניתן יהיה לתחקר אותם, לקבל פרטים מדויקים וכתוצאה מהתחקיר הזה גם לזהות – – –

נסים דהן (ש"ס):

המשטרה צריכה לבדוק.

שר המשפטים צ' הנגבי:

לא המשטרה, אתה צריך למסור. אתה צריך להגיד לי במי מדובר. אם אתה חושב שהמקור הוא כתב העיתון "משפחה" – לנסות לשוחח אתו. לנו אין הכלים. אנחנו כחברי כנסת ואני כשר לא יכולים לעסוק באופן אישי בחקירה.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת דהן, שבסך הכול הוא העלה סוגיה חשובה; מעבר לעניין הפרטים, שהוא ימסור לי, בוודאי, הסוגיה היא באמת חשובה. אני יכול לומר שהמצב השתפר במידה מכרעת יחסית לעבר. בעבר, כמו שאנחנו זוכרים, תמיד היתה התקוממות – גם בבית הזה – על עצם העובדה שהמשטרה חוקרת את עצמה. אם היו תלונות נגד שוטרים, הן היו נחקרות על-ידי אנשי משטרה שמצויים בכפיפה אחת באותו ארגון. ודאי שהיה צל – או סימן שאלה, לפחות – מרחף מעל המוטיבציה שלהם או היכולת שלהם לחקור באמת את חבריהם. לפני תקופה לא ארוכה חל מהפך בגישה העקרונית והוקמה מחלקה מיוחדת במשרד המשפטים – מח"ש, המחלקה לחקירות שוטרים. בראשה הועמד קצין מצטיין, ערן שנדר.

בהתחלה היו הסתייגויות לגבי יכולתה של יחידה כזו להגיע להישגים, כי מדובר בסך-הכול ביחידה שיוצאה ברובם באים משורות המשטרה, וייתכן שהם נושאים את עיניהם לחזור בסופו של דבר, לאחר התהליך שהם יעברו במח"ש אל שורות המשטרה. הועלו תמיהות האם זה באמת הפתרון הנכון. אני יכול לומר כרגע, לאחר ניסיון של שנים בפעילותה של המחלקה הזו, שאין להם משוא פנים, לא איפה ואיפה ולא נכונות לטייח. במחלקה הזאת נחקרו אלפי מקרים, והועמדו לדין רבים-רבים. אינני יודע את המספר המדויק, לכן לא אתחייב, אבל אני מעריך שמדובר במאות מקרים שבדרך כזו או אחרת חקירתם נסתיימה בהכרעה. נחקר שם מפכ"ל של המשטרה, נחקרו שם כמה בעלי תפקידים בכירים במשטרה, וכמובן גם שוטרים שאינם ברמות העליונות.

כך שיש לנו כרגע, אדוני חבר הכנסת דהן, כלי יעיל שבאמצעותו ניתן באמת למצות דין עם אלה שמרשים לעצמם לנצל את התג, את הסמכות ואת האחריות הלאומית שהופקדה בידיהם כדי להתעמר באזרחים, בין שהם חרדים, בין שהם ערבים ובין שהם אזרחים אחרים. הכלי קיים, וכדי שנעשה שימוש נכון בכלי הזה – כל נושא שמגיע לידיעתך או לידיעתו של כל חבר כנסת ואיננו מטופל בדרך השגרתית על-ידי המשטרה, באמת מן הראוי שיגיע לידיעתי, כמי שמופקד על המחלקה לחקירות שוטרים. לא אני אישית מופקד על פעילותם, הם עובדים למעשה תחת סמכויותיה של פרקליטת המדינה, אבל יש לי כמובן האחריות המיניסטריאלית לייצג את כל המשרד, את פרקליטות המדינה ואת המחלקה לחקירות שוטרים בפני הבית הזה. כל אימת שנראה שאין ממצים עד תום את הדין, מן הראוי שהדבר יגיע לידיעתי.

אני חושב שברגע שהפרטים הנוספים יובאו לידיעתי על-ידי חבר הכנסת דהן, ניתן יהיה לפעול ישירות. כמובן, אני אביא לידיעתך את פרטי הטיפול לאחר שאוכל להתחיל בו. תודה רבה.

הי"ר ל' חזן:

מה אתה מציע?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני מבקש שחבר הכנסת יסתפק בתשובתי.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת מסתפק?

נסים דהן (ש"ס):

גברתי, אפשר להגיב? אני באמת מתפלא ששלחו מהממשלה את שר המשפטים להשיב. לדעתי, מי שהיה צריך להשיב זה השר לביטחון פנים, מכיוון שהנושא הזה ידוע למשטרה מצוין. אומנם למח"ש זה עוד לא הגיע, מכיוון שבאמת לא הגשתי תלונה למח"ש מהסיבה הפשוטה – המשטרה לא מוכנה לתת לנו פרטים של השוטרים שהשתתפו באירוע, של אותם אזרחים שעצרו את האזרח; לא מוכנים למסור. לכן הייתי מבקש שיבוא לפה השר לביטחון פנים – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

לא. כאמור, השר לביטחון פנים איננו מופקד על תלונות נגד שוטרים.

נסים דהן (ש"ס):

אני לא יכול להגיש תלונה, כי המשטרה לא מוכנה לתת פרטים – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

אתה לא צריך להגיש את התלונה. האזרח – – –

הי"ר ל' חזן:

שר המשפטים מופקד על תלונות נגד שוטרים, ולא השר לביטחון פנים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אתה לא צריך להגיש את התלונה. מה שחשוב שיקרה – שאותם אנשים שבהם בוצעה – – – סליחה, אדוני חבר הכנסת צבי יעקבזון, מאז מונית לכנסת – – –

הי"ר ל' חזן:

היועץ צבי יעקבזון, אני כמעט קראתי אותך לסדר בתור חבר הכנסת ה-121 של כנסת ישראל, אבל אני מבקשת ממך לא להשתתף בדיון. תודה.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא מייצג את התקשורת.

שר המשפטים צ' הנגבי:

התקשורת הלא-עוינת.

אני מציע שנבין את ההפרדה, אדוני חבר הכנסת דהן. יש משטרה, וכאשר שוטרים סורחים, רחמנא ליצלן, הם לא מטפלים בעצמם, נכנסת לפעולה המחלקה לחקירות שוטרים, שהיא במשרדי. מכיוון שהיו אירועים שהם נשוא התלונות האלה, המתלוננים חייבים להגיש את התלונה למחלקה לחקירות שוטרים. הם לא צריכים להתלונן במשטרה, כי כבר בוצעה ההפרדה הזאת. אם אתה יכול לאתר אחד מהם – שיגיש את התלונה במח"ש, שלא יחכה למשטרה ולא לתגובתה. המחלקה לחקירות שוטרים תטפל בתלונה הזאת, כך אני משוכנע, בכל חומר הדין.

הי"ר ל' חזן:

תודה. חבר הכנסת דהן, האם אתה מסתפק בדברי השר?

נסים דהו (ש"ס):

בכל זאת אני מבקש – – –

הי"ר ל' חזן:

אם כך – – – סליחה, השר הציע להסתפק בתשובתו, וחבר הכנסת משה גפני מבקש להסיר את ההצעה.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, להעביר לוועדה.

הי"ר ל' חזן:

סליחה, אדוני, אתה לא יכול, יש מישהו אחר שביקש להעביר לוועדה. אתה יכול לבקש להסיר.

משה גפני (יהדות התורה):

בסדר. גברתי היושבת-ראש, כבוד שר המשפטים, ברשות חברי כנסת רבים, ואני בתוכם, מונחות תלונות רבות אשר הוגשו למח"ש בליווי תמונות ועדויות חד-משמעיות על התנהגות בלתי הולמת, בלשון המעטה, של שוטרים. לאחר חודשים ארוכים של בדיקת המח"ש התיקים נסגרו. אני לא רוצה להזכיר כאן את השמות, יש במשרדי מקרים רבים מהסוג הזה. ההפרדה בין המשטרה לבין משרד המשפטים, המחלקה לחקירות שוטרים, היא חשובה, אבל כאשר יושבים שם שוטרים לשעבר או אנשי משטרה לשעבר והם אלו שחוקרים, נוצרת הרגשה בלתי נסבלת מבחינה ציבורית. לא יכול להיות שכאשר מוגשות תלונות על הכאת ילדים, על הכאת מבוגרים וקשישים, בליווי תמונות – עדויות חד-משמעיות – לאחר תקופה ארוכה מאוד באה המח"ש ומודיעה, שהתיק נסגר מחוסר הוכחות – – –

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת גפני, ועל כן אתה מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דהן.

משה גפני (יהדות התורה):

לכן אני מבקש משר המשפטים לקחת את העניין הזה באופן הרציני ביותר, מכיוון שכל המלים היפות של הפרדת הרשויות בעניין הזה אינן פותרות את הבעיה, והבעיה הזאת מונחת לפתחך, אדוני שר המשפטים. תודה.

היו"ר ל' חזן:

תודה. חבר הכנסת בני אלון מבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת דהן.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אני באמת אבקש להעביר את הנושא לוועדת הפנים, שעוסקת בביטחון פנים. אני חושב שחשוב שגם השר לביטחון פנים, שעד אז יהיה בארץ, ישתתף בדיון הזה. אני עד להרבה מקרים שמגיעים למח"ש ואינם מטופלים כמו שצריך. הואיל וזו הכללה גורפת, המקום היחיד שמתאים להעלות בו את הדברים, לבדוק ולברר כמה תלונות הגיעו למח"ש, מה נעשה בטיפול במסגרת מח"ש – זו רק ועדה שתטפל בזה באופן ענייני. לכן אבקש להעביר זאת לוועדה.

היו"ר ל' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת דהן, האם אתה מסכים להעברה לוועדה?

נסים דהן (ש"ס):

כן.

היו"ר ל' חזן:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו נערוך הצבעה – – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

גם אני מסכים.

היו"ר ל' חזן:

גם אתה מסכים, אדוני השר, אז בכלל – אנחנו נעבור להצבעה על העברת הצעתו של חבר הכנסת נסים דהן בנושא יחס המשטרה בירושלים כלפי חרדים לוועדת הפנים. בבקשה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ל' חזן:

אם כן, אני קובעת שברוב של שישה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים – הצעתו של חבר הכנסת דהן תידון בוועדת הפנים של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

הצורך בעחץ טלוויזיה בחסית

היו"ר ל' חזן:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – הצעה לסדר-היום מס' 1030, של חבר הכנסת רומן ברונפמן, בנושא: הצורך בערוץ טלוויזיה ברוסית. אדוני, אבקש, אם תוכל, להתייחס גם לכוונות לסגור את שידורי רק"ע – רשת קליטת עלייה – שכרגע, עד כמה שידוע לי, משדרים ברוסית. אני מבינה שיש בעיה גם לגבי תוכניות הטלוויזיה ברוסית. אודה לך אם תתייחס גם לזה. אדוני, במסגרת הצעה רגילה לסדר-היום יש לך יחסית הרבה זמן.

רומן ברונפמן (ישראל בעלייה):

תודה רבה. גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בארץ מתגוררים נכון להיום כמיליון תושבים דוברי השפה הרוסית; מתוכם 670,000-680,000 שהגיעו בגל העלייה האחרון, החל מסוף 1989 ועד היום הזה. קצב העלייה לישראל מחבר המדינות העצמאיות הוא 60,000-65,000 כל שנה, ואנחנו מברכים עליו ומקווים שהקצב הזה יישמר עוד שנים רבות. במלים אחרות, כל חמישי מתושבי הארץ היהודים הוא דובר השפה הרוסית.

מתוך אותו מיליון שאנחנו מדברים עליו, לפי ההערכה שלנו כשליש אינו שולט בשפה העברית. דהיינו, מנותק מהמציאות הישראלית, אבל בעזרת לוויינים ותקשורת בכבלים הוא מחובר היטב לתקשורת בין-לאומית בשפה הרוסית, ובעיקר לטלוויזיה המשודרת ממדינות חבר העמים, בעיקר מרוסיה. במלים אחרות, אנחנו מייצרים בתוכנו קבוצת אזרחים ישראלים, לא מבוטלת במספרה, שמנותקת מהמציאות הישראלית ומוזנת אידיאולוגית, תרבותית ולשונית מתקשורת זרה שלא תמיד היא אוהדת ישראל.

בארץ קיימות היום תוכניות לא מעטות בשפה הרוסית. ערוץ הטלוויזיה החינוכית – ערוץ-23, ערוץ ממלכתי – ערוץ-33, וערוצים נוספים משדרים מעת לעת תוכניות שבועיות בנות חצי שעה כל אחת בתפזורת של שעות וימים לאורך שבוע השידורים.

המצב שנוצר כשמצד אחד יש ביזור במשאבים ומצד אחר התנתקות מהמציאות הישראלית הוביל אותנו לבקשה ולדרישה להקצות שעות שידורים קבועות, עדיף בערוץ הממלכתי, במסגרת אותה שיטת הזמן שניתנת לסמכותה של שרת התקשורת, באמצעות מכרז, במקביל לערוץ הערבי שנדון היום בוועדת הכלכלה ובמקביל לערוץ – ששמענו שעומד להיפתח – לאוכלוסייה המסורתית ולשומרי המצוות.

יהיה הוגן ונכון לפתוח ערוץ בשפה הרוסית שיהיה ערוץ מסחרי ויוכל להחזיק את עצמו ממתן שעות פרסום. מצדנו נצטרך להיערך לכך שהערוץ הזה והשידורים שיועברו בו יהיה ערוץ ישראלי לכל דבר, ערוץ אינטגרטיבי שייתן לקהל כל כך רב אוריינטציה תקשורתית ישראלית בשפה הרוסית עם צביון בשפה הרוסית – התוכנית "ערב חדש", והיא TITLE ישראלי-יהודי. קיימת תוכנית שמשודרת ב-משמשת דוגמה אינטגרטיבית מאוד מועילה וחיונית.

אני מנצל את ההזדמנות לפנות לרשות השידור ולשרת התקשורת שנוכחת באולם ולהגיד שבימים אלה קוצץ תקציבה של התוכנית בערוץ-33, שהוא ערוץ ממלכתי ומנוהל על-ידי רשות השידור. לתוכנית שמשודרת פעמיים בשבוע בשפה הרוסית נשקפת סכנת סגירה. כל עוד לא פתחנו ערוץ שלם שכולו בשפה הרוסית, ראוי להחזיר אל המסכים תוכניות קיימות; כל עוד, כפי שאמרתי, לא ניערך אחרת. תודה רבה.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת ברונפמן. אני מזמינה את שרת התקשורת להשיב על ההצעה לסדר.

שרת התקשורת ל' לבנת:

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת ברונפמן, חברי הכנסת, לפני שאתייחס לצורך בערוץ טלוויזיה ברוסית אני רוצה להעיר, שערוך-33 ורשות השידור אינם בתחום סמכותי. כפי שוודאי ידוע לכם, רשות השידור נמצאת באחריות משרד ראש הממשלה ולא באחריות משרד התקשורת, על כן אינני מכירה את הנושא לפרטיו ואינני יכולה להשיב. יכול להיות שהוא ראוי בפני עצמו, וצריך להעלותו בפני הגורם המוסמך.

אשר לערוץ טלוויזיה ברוסית. המועצה לשידורי כבלים היא הגוף שמייצע לי בעניין הוצאת מכרזים לערוצים חדשים בכבלים. מדובר על אותה שיטת שעליה דיבר חבר הכנסת ברונפמן שנתרה כדי לאפשר ערוצים נוספים לערוצים שמשודרים כרגע. שרת התקשורת לשעבר, שולמית אלוני, פרסמה מכרז לערוץ ערבי בכבלים במסגרת אותה שיטת והיה בכוונתה להמשיך ולהוציא מכרז לערוץ נוסף, לערוץ דתי מסורתי.

אני בהחלט רואה בעין יפה ושוקלת ברצינות את הפנייה שנעשתה גם אלי לערוץ טלוויזיה ברוסית. ואכן, המועצה לשידורי כבלים, שהיא הגוף שמייצע לי בנושא הזה, כפי שאמרתי, תבחן את הסוגיה הזאת. אבל צריך לשים לב לכלל הצרכים הייעודיים, ובכלל זה ייעודים שעניינם ערוצים לקהלים שנבדלים בשפתם מהשפה העברית המדוברת כאן בארץ. זו סוגיה מורכבת, וצריך לבחון את הצרכים של כלל המפה, בעיקר את סוגיית מקורות המימון.

אני חוזרת כאן לערוץ הערבי. זכייני ערוץ-2 עתרו לבג"ץ נגד המכרז לערוץ הערבי. אף ששרת התקשורת לשעבר, שולמית אלוני, סברה שהחוק מאפשר לפרסם מכרז כזה, סבר בג"ץ שיש לתקן את החוק. לאחר שמוניתי לתפקידי הבאתי לכנסת הצעת תיקון לחוק שתאפשר ערוצים ייעודיים על חשבון אותה שיטת בכבלים. הכנסת העבירה את הצעת החוק הזאת ברוב קולות בקריאה הראשונה, אבל מאז אנחנו נמצאים בוועדת הכלכלה בדיונים חוזרים ונשנים תוך התנגדות גורפת וקשה של זכייני ערוץ-2, וגם של חלק מחברי הכנסת.

כרגע הארכנו את מועד תום המכרז של הערוץ הערבי מאותו טעם ממש, משום שהנושא עדיין לא נסגר והחקיקה לא הושלמה. כך שבקרוב לא יהיה, לצערי, ערוץ ערבי; יידרש עוד זמן כדי להשלים את החקיקה הדרושה בכנסת. אני מקווה שאנחנו מגיעים להסכמות מסוימות בנושא. אני לא בטוחה, אני מקווה, שיאפשרו לנו להוציא לאור גם את הערוץ הערבי וגם ערוצים ייעודיים נוספים.

אנחנו רוצים לאפשר כניסה לרשות הכבלים לגורמים עסקיים חדשים שיוכלו להפעיל בעתיד ערוצים חדשים. סוגיית המימון איננה פשוטה. הערוץ הערבי אמור להיות מממן מפרסומות, ובגין זה יצא קצפם של זכייני ערוץ-2 על המכרז לערוץ הערבי. מובן שבמקביל אנחנו שוקלים את הסוגיה הזאת במסגרת ועדה שהקמתי לבדיקת כל מפת השידור בארץ, בראשות האלוף יוסי פלד, והיא תגיש מסקנות ביניים מעבודתה כבר בסוף חודש פברואר. הוועדה הזאת בוחנת את מפת השידור כולו, את כל הנושא של מימון השידורים, את כל נושא השידורים הייעודיים.

אני רוצה לסכם, חבר הכנסת ברונפמן, ולומר, כי הנתונים שהבאת לגבי מספר דוברי השפה הרוסית בארץ, המספר של 300,000-350,000 איש שאינם דוברים עברית כלל, אלא רק רוסית – הנתונים עומדים לנגד עינינו. אני רואה את זה בהחלט ברוח חיובית, ומעבר לזה אני לא יכולה להתחייב כרגע – אבל אנחנו בוחנים את הנושא בכובד ראש.

היו"ר מ' שטרית:

מה את מציעה בקשר להצעה? הוא יכול להסתפק בדברי השרה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

לא, יש לי הצעה יותר טובה. אני מציעה להעביר את הנושא הזה לדיון בוועדת הכלכלה שעוסקת גם בתיקוני החקיקה המוגעים לעניין הזה. ראוי שוועדת הכלכלה תעסוק בסוגיה הזאת, כי זו סוגיה ראויה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת ברונפמן מסכים?

חזן ברונפמן (ישראל בעלייה):

מסכים בהחלט.

היו"ר מ' שטרית:

אם כן, רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. אבקש להצביע. מי בעד, מי נגד?

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

רוב של שישה קולות בעד, אפס מתנגדים, אפס נמנעים. אני קובע, שהצעתו של חבר הכנסת ברונפמן מועברת לוועדת הכלכלה לדיון.

הצעות לסדר-היום הצעת נציב שיחות המדינה להכיר בהשכלה תורנית כהשכלה

אקדמית

לצורך מכרזים בשיחות המדינה

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום – סדרה של הצעות לסדר-היום, מס' 1446, 1465, 1494, 1495 ו-1498 – הצעת נציב שיחות המדינה להכיר בהשכלה תורנית כהשכלה אקדמית לצורך מכרזים בשיחות המדינה. ראשון המתדיינים – חבר הכנסת אבנר חי שאקי. אחריו – חבר הכנסת נסים דהן. כל אחד במסגרת זמן של שלוש דקות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, הצעתו של נציב שיחות המדינה, מר שמואל הולנדר, ראויה לשבח, אם כי אני שומע שכבר היום הוא הודיע שהוא בינתיים משהה את הצעתו. נראה שבעקבות לחצים שונים – – –

היו"ר מ' שטרית:

מר שמואל הולנדר. אמרת: הנדלר.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אמרתי: הולנדר. במה מדובר? באנשים בעלי השכלה תורנית שסיימו לימודיהם בישיבות גבוהות, שהוסמכו לרבנות אחרי הרבה הרבה שנות לימוד, לאחר עמידה במבחנים ברמה גבוהה ביותר, שהוכיחו יכולת אינטלקטואלית גבוהה, כי אי-אפשר לקבל סמיכה לרבנות ללא אותו כושר אינטלקטואלי, ללא אותה יכולת, ללא בקיאות וללא חריפות במאטריות הנבדקות והנבחנות בבחינות הקרויות בחינות לכושר לרבנות.

משום מה קיימת דעה בארץ, ומצאתי לה היום ביטוי בכמה עיתונים, שמעתי ברדיו, שמעתי תגובות של נציב שיחות המדינה לשעבר פרופסור גל-נור, כאילו אנחנו עומדים לפגוע ברמה האקדמית של הפקידות הבכירה של דירקטורים בחברות ממשלתיות וכו' וכו'.

אני אומר לפרופסור גל-נור ולכל מי שחושב כמותו – ולא היא. טעות בידכם. השכלה תורנית היתה מאז ומתמיד ביטוי ליכולת שכלית אינטלקטואלית גבוהה, לצורך להתמודד עם סוגיות קשות, מסובכות, מורכבות ביותר. התלמוד הוא מסכת של סוגיות קשות ומורכבות מאין כמותן. כל המשפט העברי מבוסס על התלמוד, מבוסס על הלימודים הישיבתיים המגיעים לשיאם באותו כושר לרבנות

שמאפשר לך, אם זאת דרגה ראשונה – להיות רב בית-כנסת או רב שכונה, אם זאת דרגה שנייה – רב של יישוב בינוני, ואם דרגה שלישית – רב עיר.

ברור לי, כי יש חיוב רב בצירוף של תורה ודרך ארץ, תורה והשכלה כללית, בתחום כלשהו במדעי הרוח ובמדעי היהדות. נכון באותה מידה, שרב שהוסמך כדן, בהבדל ממי שנושא תואר רב בלי שלמד ובלי שנבחן ובלי שעמד בהצלחה במבחן – ההבדלים הללו ברורים לי.

אני מדבר על בחינות כדן, על אנשים שעמדו בדרישות, על אנשים שהוכיחו אותה יכולת שנדרשה מהם. מי שעומד במבחנים אלה – והם אינם קלים כלל ועיקר, הם קשים ביותר – מי שעומד בהם בהצלחה אכן ראוי להיחשב כבעל תואר אקדמי המקביל לו, לפחות. לכן אני ממליץ לקבל את הדעה הזאת.

אני אשתדל לעשות זאת באמצעים ובמסגרות בכנסת ומחוצה לה כדי לשכנע בצדקת העניין. אני קורא לחברי המתנגדים לזה לשקול זאת שנית, מפני שההיפך מזה הוא הנכון. יש הרבה בעלי תואר או דוקטור, שזיקתם ליהדות ולמדעי היהדות וליהדות בכלל בתנ"ך, B.A., M.A., M.Sc. מאקדמי. בתלמוד, למדרשים, לכל העולם הרוחני היהודי העשיר, הגדול והאדיר, זיקה רופפת אם היא קיימת בכלל. הראיה היא שדנים בימים אלה, כתוצאה של ועדת-שנהר, בחיזוק לימודי היהדות בתיכון. אני מסיים, אדוני היושב-ראש.

אני חושב, אם כן, שיש לשקול את העניין בכובד ראש. מדבר אליכם אדם, שלשמחתו ולמזלו מיזג את השניים – למד בישיבות והשיג את התואר האקדמי הגבוה ביותר של פרופסורה, בעמל לא קל – לא כאן ולא שם. אני יכול להעיד מניסיוני, ויכולים להעיד מאות דוקטורים שגם למדו ולומדים תורה – בתורה זה לא עניין של סיום, תורה לא מסיימים לעולם. יש תלמיד חכם. אין חכם ביהדות. יש תלמידי חכמים. החוכמה היא דבר שלעולם אינו נגמר ואתה תלמידו לעולמי עד.

אנא, כבדו את היהדות, כבדו את התואר של רב שהוסמך כדן. אפשר לדרוש ממנו כושר ניסוח, אם יש צורך בעניין – שפה זרה; הכול לפי העניין. הוא צריך להתמודד. אין מדובר על פרוטקציה או על העדפה. אבל שוויון, אפשרות להתמודד, לגשת למכרזים, לכל תפקיד בכיר.

אני מבטיח לציבור, לנציבות שירות המדינה, לממשלה, לכל המוסדות הממלכתיים – שרק תתעשר הפקידות הזאת ורק תתעשר הממשלה אם אנשים אלה, תלמידי חכמים אלה, רבנים אלה, יוכלו גם הם להתמודד.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת אבנר חי שאקי. אחריו – חבר הכנסת נסים דהן, ואחריו – חבר הכנסת אלכס לובוצקי.

חבר הכנסת שאקי, אני רוצה לומר, שרק כשלומדים יודעים כמה לא יודעים. ככל שלומדים יותר יודעים – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

זה נכון בכל מקצוע.

היו"ר מ' שטרית:

בדיוק. רק ככל שלומדים יותר יודעים כמה יודעים פחות.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

רק ביהדות נקראים: תלמיד חכם ולא חכם – – –

נסים דהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, גברתי השרה, נאמר בפסוק: כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני כל העמים. זה נאמר על חוכמת התורה.

עם ישראל, עם הספר, הצטיין מאז ומתמיד בכך שחוכמתו וידיעותיו הרחבות בכל מכמני העולם באו לו מעיסוקו בלימוד התורה בלבד. מי לנו גדול מן הרמב"ם, שהיה בקיא בלימודים כלליים, היה רופא מפורסם, ספריו ברפואה נלמדים עד היום כספרי יסוד ברפואה, ואת כל חוכמתו שאב רק מתורת ישראל ומן התלמוד. אני לא מדבר על אבן-תיבון, אני לא מדבר על שמואל הנגיד, שהיו יועצים בכירים למלכי ספרד, יועצים כלכליים, היו שרי אוצר כמו אבן-גבירול וכו' וכו'. גדולי ישראל ששאבו את חוכמתם רק מלימוד התורה הקדושה, היו בקיאים במדעים ובכל חוכמות העולם, ואף אחד לא חשב, שאם את חוכמתם קיבלו מלימוד התורה הקדושה חוכמתם פחותה, אולי, מזו של אנשים אחרים.

רק במדינת ישראל, רק במדינת היהודים, תורת ישראל למרמס. אם בעל תואר רב במדינת ישראל לא יכול לשמש בתפקיד ממשלתי כי הוא למד את חוכמתו, הרי על מה מדובר? אם הוא לא מבין בניהול – אף אחד לא ימנה אותו להיות מנהל. אם הוא לא מבין בחוכמות ואם הוא לא בעל אופקים רחבים, מי חושב למנות אותו? על מה מדובר? אדם שהוכיח כישורים בעבר במקומות אחרים. הוא הוכיח בעבר כושר ניהול נפלא, אופקים רחבים, התמצאות במכמני – – –

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת דהן, אם מותר לדייק, לפחות, בסוגיה כי חשוב מאוד שנדייק. במה דברים אמורים?

נסים דהו (ש"ס):

זה בדיוק מה שאני אומר, אדוני היושב-ראש. במה דברים אמורים?

היו"ר מ' שטרית:

כאשר מיישהו מוגיש מועמדות למכרז – על-פי תקנות המכרזים, כאשר כתוב במכרז שצריך, למשל, השכלה אקדמית – – –

נסים דהו (ש"ס):

נגיע לזה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' שטרית:

– – – זה אוטומטית פוסל כאילו רב מלגשת.

נסים דהו (ש"ס):

נגיע גם לזה, אדוני היושב-ראש. נגיע גם לזה.

היו"ר מ' שטרית:

מר שמואל הולנדר הציע שרב ייחשב כבעל השכלה אקדמית.

נסים דהו (ש"ס):

נגיע גם לזה, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר מ' שטרית:

זה לא שמישהו פסל את הרב או את חוכמתו או את תבונתו – – –

נסים דהו (ש"ס):

נגיע, נגיע, אדוני.

אם כן, במה מדובר, כמו שהיושב-ראש שאל? הרי מדובר באחד שהוכיח בעבר, מבחינה מעשית, לפחות, כושר מתאים למנכ"ל, אלא שחסרה לו תעודה שקוראים לה תעודה אקדמית. אם הוא יביא תעודה אקדמית לאותו שבט זולו קניבלי שאוכל באפריקה בני אדם, כי בזה הוא התמחה מבחינה אקדמית – הוא ראוי להיות מנכ"ל. אם הוא יביא תעודה אקדמית שהוא מומחה למשפט הסיני או לאיזו סינית עתיקה שמזמן נכחדה מן העולם ואין לה שום שימוש מעשי – זאת תעודה תיאורטית. אפילו אם הוא לא יוכיח שום כישורים אחרים, אם יש לו תעודה אקדמית הוא ראוי להיות מנכ"ל במדינת ישראל. אבל אם הוא היה רב צבאי או שהוא היה מפקד בסיס וחזר בתשובה והוציא תעודת רבנות – הוא פסול, הוא לא יכול לקבל שום תפקיד ממשלתי שמסתתר מאחוריו תואר אקדמי.

גברתי השרה, אנחנו מדברים על מדינת ישראל של המאה ה-20. מדינת ישראל של המאה ה-20 מקבלת את כל חוכמות העולם כחוכמות, רק חוכמת התורה לא קיימת בשבילה. חוכמתנו, שעליה גדלנו, שעליה חונכנו, שעליה עם ישראל הצטיין, כמו שצינתי בתחילת דברי – גדולי עולם שאבו את חוכמתם מתורת ישראל; היו מנהיגים דגולים, היו שרי אוצר, היו רופאים, היו מהנדסים, היו תוכנים, אלה שמסתכלים בכוכבים וקובעים את מסלולי הכוכבים, תיאוריות שלמות. הרי קולומבוס נסע על-פי מפה שקיבל מהתוכן שהיה יועץ של מלך ספרד, על-פי אותה מפה הוא גילה את אמריקה. הוא לקח את זה רק מהתורה הקדושה.

לפני 3,000 שנה, לפני 2,000 שנה, לפני 1,500 שנה, לפני 800 שנה, תורת ישראל היתה תורה רחבה, כללית, וכל העולם קינא בנו שמשם אנחנו שואבים את חוכמתנו. הגענו למדינתנו, למדינת היהודים, תורת ישראל למרמס, לצערי הרב, אדוני היושב-ראש, גברתי השרה. את הנושא הזה צריך לתקן.

אני שמח שכבר יש מישהו בממשלה, מר שמואל הולנדר, שהגיע למסקנה הנכונה. לצערי הרב, רק צרות עין, קנאה ושנאה לתורת ישראל מונעות את המשך קבלת ההחלטה בצורה הנכונה. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. חבר הכנסת אלכסנדר לובצקי אינו נוכח, ועל כן הוא מפסיד את תורו. אחריו – חבר הכנסת משה גפני. אחרון הדוברים בסוגיה זו יהיה חבר הכנסת דוד צוקר. חבר הכנסת גפני, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

נתת לי קודם אפילו שאין לי תואר אקדמי.

נסים דהו (ש"ס):

לי יש שלושה תארים, וזה לא עזר לי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר מ' שטרית:

יש לך תואר של רב.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, נציב שירות המדינה, מר שמואל הולנדר, הציע את הדבר המתבקש המובן לכל בר-דעת אובייקטיבי, שכאשר צריך להתקבל למכרז בשירות המדינה כדי להיות פקיד בדרגה כזו או אחרת, סמיכה לרבנות – שלפי דעתי זה לא מספיק – השכלה תורנית איננה פחותה לפי כל קנה מידה אנושי אינטליגנטי, איננה שונה מכל השכלה אקדמית אחרת. בהשכלה אקדמית באוניברסיטה יכולים ללמוד כל דבר. יכולים ללמוד סינית עתיקה, אמר חבר הכנסת דהן, יכולים ללמוד יפנית, יכולים ללמוד הרבה דברים, וזה מספיק כדי לגשת למכרז. אני לא אומר לזכות במכרז; לזכות במכרז צריך למלא אחר מה שצריך במכרז הרלוונטי שעליו מדובר, את המיומנות – – –

דוד צוקר (מרצ):

אתה לא צודק.

משה גפני (יהדות התורה):

אני צודק ועוד איך, תאמין לי. אני צודק במאה אחוז. צריך את המיומנות הנדרשת לצורך קבלת התפקיד, כדי להתקבל, לעבור את הסף של הכניסה למכרז, מי שהוא רב ואיננו יכול להתקבל למכרז שבו צריך השכלה אקדמית.

אמר נציב שירות המדינה את הדבר המתחייב, להכיר לפחות בסמיכה לרבנות, שזו תעודה ממשלתית, שצריך לעבור את הבחינות וצריך לעבור את הכול. מובן מאליו. הדבר מאוד פשוט. כנראה זה לא כל כך פשוט במקומותינו. אנחנו שומעים מייד את נציב שירות המדינה הקודם, פרופסור גל-נור, שאומר – והזכיר זאת ידידי חבר הכנסת שאקי – אנחנו צועדים אחורנית – אני לא זוכר בדיוק את מלותיו – ואנחנו מפסידים את תקופת ההשכלה בזה שאנחנו נאפשר לאנשים תורניים, שלמדו שנים רבות במוסדות תורניים להשכלה גבוהה ויש להם סמיכה לרבנות, להתקבל לעבודה.

אני רוצה לומר, גברתי השרה, הרמב"ם, הרמב"ן, הרי"ף, הרב עקיבא אייגר, ה"אור שמח", אני יכול למנות את כל גדולי הדורות של העם היהודי, לו הם היו רוצים לבוא למכרז לפרופסור גל-נור, נציב

שירות המדינה הקודם – אני כבר מסיים – לו היו רוצים להתקבל להיות פקיד בינוני במדינת היהודים, הרב עקיבא אייגר לא היה יכול להגיע למכרז – – –

נסים דהן (ש"ס):

הם לא יודעים אפילו – – –

משה גפני (יהדות התורה):

– – – רק אם הוא היה לומד יפנית באוניברסיטה העברית. אם הוא היה לומד יפנית, הוא היה יכול להגיע למכרז, לא לעבור את המכרז, כדי לעבור את המכרז יש עוד תנאים. הוא צריך שיהיה לו כושר בניהול, צריך להיות כל דבר לגופו של עניין, צריך להיות דובר שפות במקרים רבים. אנחנו מדברים על כך שהוא עומד מבחינה זו בשווה לאותו סטודנט שלמד במוסדות להשכלה גבוהה. הרמב"ם לא עובר. אי-אפשר במדינת ישראל – הרמב"ם, שהיה הרופא המפורסם, המלומד הגדול שלאורו אנחנו צועדים, לא היה יכול להיות, גברתי השרה, במשרד התקשורת שום דבר. לא יכול להיות. הרמב"ם לא, הרי"ף לא, רש"י לא, בעלי התוספות לא. למה? מפני שהשכלתם היא תורנית, הם לא למדו באוניברסיטה.

נסים דהן (ש"ס):

כל העולם – – –

שרת התקשורת ל' לבנת:

הרמב"ם לא למד באוניברסיטה. גם חבר הכנסת שטרית, שלמד תואר שני בטכנולוגיה, לא יכול היה להתקבל.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, לגשת למכרז הוא לא יכול.

דוד צוקר (מרצ):

הוא יכול, אבל הוא לא יעבור.

משה גפני (יהדות התורה):

חבר הכנסת צוקר, אומר לך רק משפט אחד, מכיוון שנאמר פה קודם. לפני שעליתי לכאן דיברתי עם נציב שירות המדינה – הוא מוסמך, הוא בסדר? בסדר. הוא אמר לי באופן חד-משמעי: על-פי המצב החוקי היום הוא לא יכול לגשת למכרז, לא לעבור את המכרז.

היו"ר מ' שטרית:

מי, הרמב"ם?

משה גפני (יהדות התורה):

לא. אני מצטט אותו. הוא לא יכול. ה"בית יוסף" לא יכול לגשת למכרז. וכדי ביזיון וקצף – זאת התשובה המוסמכת של ממשלת ישראל שקיבלתי באמצעות נציב שירות המדינה לפני חצי שעה. לגשת למכרז. יש פה מאבק אמיתי שמנהלים אותו פרופסור גל-נור ואחרים. גם ההסתדרות פתאום נרתמה לעניין. הסתדרות האקדמאים במדעי החברה והרוח מודיעה ששמואל הולנדר חזר בו. הוא לא חזר בו.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

"נעמת".

משה גפני (יהדות התורה):

"נעמת". הוא לא חזר בו. עכשיו אני מסיים.

היו"ר מ' שטרית:

בגלל נועם דבריק נתתי לך לחרוג בשתי דקות.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מסיים. יש העדפה – – –

דוד צוקר (מרצ):

צריך לתת לו עוד כמה דקות כי טיעוניו חלשים.

היו"ר מ' שטרית:

אתה רואה שנתתי לו לחרוג בשתי דקות לפחות. עוד דקה בבקשה, דברך מעניינים.

משה גפני (יהדות התורה):

לא צריך טיעונים.

יש מושג של העדפה בשירות המדינה. יש העדפה לסקטורים שונים. יש העדפה לנשים, יש העדפה למיעוטים, יש העדפה גם במכרזים וגם בדברים כאלה. נעבור בשירות המדינה ונראה כמה יש בסקטור הזה שלמד בשיבות, או שרכש השכלה תורנית, או שהם רבנים, רבנים עם כושר ניהול. כמה יש כאלה? לא היה צריך פה העדפה מתקנת? באים ואומרים: לא, אנחנו נחזור אחורנית לתקופת החושך. באיזה חושך מדובר?

גברתי השרה, יש פה מאבק אמיתי. יש פה מגמה שלא לתת לאנשים האלה להיכנס לשירות המדינה. ואם לא תקום הממשלה הזאת ותגיש הצעת חוק חד-משמעית, שהשכלה תורנית מוכרת בשווה כמו השכלה אקדמית אחרת, אכן אנחנו הולכים לתקופת החושך, לתקופה שהייתי מגדיר אותה גירוש ספרד. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת משה גפני. אחרון הדוברים – חבר הכנסת דוד צוקר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת גפני, אדם שמדבר כל כך יפה על הרמב"ם ועל הרמב"ן לא צריך לדבר על גירוש ספרד. כאשר אתה מגזים אתה מפספס.

משה גפני (יהדות התורה):

רוצים לגרש את כולם.

דוד צוקר (מרצ):

חברים, לפחות השרה ממהרת.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הדיון איננו – ואני מציע להסיר את זה מסדר-היום – על המעמד, על הסטטוס ועל המקום החברתי שממנו נהנית ההשכלה התורנית. אני מציע להוריד את העניין הזה. אני מקווה שתאמינו לי, שגם אני מאוד מכבד מי שמשקיע שעות, ימים, שנים בלימוד, בלימוד לשמו. לא זה הדיון.

נסים דהן (ש"ס):

רק הוא לא נקרא משכיל. תואר אקדמי זה משכיל.

דוד צוקר (מרצ):

לא זה הדיון. הוא משכיל מאוד. אני אומר עכשיו את עמדתי. מי שלמד שנים, במקרה הזה קיבל השכלה תורנית, הוא איש משכיל בתחומו, ודאי שהוא משכיל.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת צוקר – – –

דוד צוקר (מרצ):

נקודה שנייה, לפני שאני נכנס לדברים עצמם. לכל מי שיושב פה בבית, לכל החברה הישראלית יש אינטרס שיהיה מינהל ציבורי מקצועני ומקצועי. מוסכם?

היו"ר מ' שטרית:

כן.

דוד צוקר (מרצ):

זה אינטרס משותף לכולנו, שנותן השירות הציבורי יהיה בעל מומחיות, מקצוענות, ידע ותשתית השכלתית רחבה. גם זה מקובל על כולם.

משה גפני (יהדות התורה):

ללא אפליה.

דוד צוקר (מרצ):

נקודה שלישית. כל מה שפוגע ביכולתו של מינהל לספק שירותים באופן מקצועני, מקצועי, ידעני, למדני, בואו נסכים שייחשב כמתקפה על איכות השירות הציבורי, כן, כמתקפה על מודרניזם. מוסכם? כולנו חיים בתקופה מודרנית, גם אתם, וכולנו רוצים שירות טוב. מי שמערער על הכלל הזה ששירות ציבורי צריך להיות מקצועני, מערער, מקעקע, משבש מגמות של מודרניזם.

משה גפני (יהדות התורה):

עד כאן הכול בסדר.

דוד צוקר (מרצ):

מאה אחוז.

עכשיו אני אקרא לכם מכתב שכתבתי לשמואל הולנדר ולשר החינוך והתרבות. בקדנציה הקודמת, אני יחד עם חבר הכנסת אורון הבאנו את תיקון מס' 6 לחוק החברות הממשלתיות, שקובע קריטריונים מי יכול להיות דירקטור, מנכ"ל ויושב-ראש. בהקשר זה קבענו אז שני דברים ברורים: א. יש מקרים שבהם השכלה תורנית היא רלוונטית למינויו של אדם לתפקיד. יש תפקידים כאלה שבהם השכלה תורנית היא רלוונטית. אבל המקרים האלה הם ספציפיים, וחייב להתקיים קשר בין אופי ההשכלה, אופי הלימוד, אופי המקצוע שלמדת, לבין אופיה של החברה הממשלתית או התאגיד שבו אתה משרת. ועלתה אז הדוגמה של החברה למתנ"סים. אמרנו: בחברה למתנ"סים יכול להיות דירקטור שהוא בעל השכלה תורנית, כי יש התאמה, יש רלוונטיות. ב. קבענו שגם אם נמצא אדם שעונה על הקריטריון הנ"ל, הוא עדיין חייב לקבל אישור אישי, ספציפי, נקודתי.

שרת התקשורת ל' לבנת:

היכן קבעתם את זה?

דוד צוקר (מרצ):

בתיקון מס' 6 לחוק החברות הממשלתיות. זה אותו תיקון שיש בו גם האפליה המתקנת לנשים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

מופיע שם העניין הזה?

דוד צוקר (מרצ):

כן. יש שם השכלה תורנית, לא כתבנו רבנית אלא תורנית, כאשר היא רלוונטית. בסדר. אבל היא צריכה להיות רלוונטית, והיא נקודתית ואישית. היא לא סף כניסה כללי לכל המכרזים, אלא במקום שבו היא רלוונטית.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת צוקר – – –

דוד צוקר (מרצ):

רק שנייה. כלומר, גברתי השרה, כמובן לא היתה פסילה עקרונית של השכלה מסוג כלשהו. אם היא רלוונטית והיא תקפה לחברה מסוימת, ויש אישור של ועדת בן-דרור, ייכנס. יואיל וייכנס. אבל כמובן לא ככישור כללי.

משה גפני (יהדות התורה):

בן-דרור עצמו אומר שזה מעוות.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת גפני, בוא נעשה את זה רציני.

אני רוצה לומר לכם, שיש שלוש נקודות שאתם צריכים להתגבר עליהן כדי שהשכלה תורנית תיחשב להשכלה שוות משקל למקצועות אחרים, ואני בספק אם היא עונה על שלושת התנאים הללו: 1. בעלי

השכלה תורנית רבנית הם כולם גברים, והכישור הזה לא יכול לעמוד ככישור נאות ומספיק במבחני בג"ץ. אני מעריך, שעל בסיס עקרון השוויון לא יוכל בג"ץ לאשר סוג השכלה מסוים שאליו אין כניסה לנשים, אלא אם כן המקצוע שעליו אנחנו מדברים הוא ייחודי לרבנים ובעלי השכלה תורנית. כלומר, מכרז לרב שכונתי או לרב עיר, לא יעלה על הדעת שלא ילך אליו, לצערי בדפוסים הקיימים בישראל, אלא גבר. כנ"ל לגבי שוחט וכנ"ל לגבי כותב מזוזות.

שרת התקשורת ל' לבנת:

זה לא שייך לעניין.

דוד צוקר (מרצ):

ודאי שזה שייך. אבל למקצועות אחרים, העובדה שהכניסה לסף ההשכלה הזו היא חד-מינית, פוסלת אותה על בסיס עקרון השוויון.

2. טיבה של ההשכלה הנ"ל, בניגוד להשכלה במקצועות – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

– – – ההשכלה היא של האדם – – –

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת ריבלין, אני בא לדוכן הזה עם המגבלות שלי, אני יודע, אני מצויד בכל המגבלות שלי.

היו"ר מ' שטרית:

בין היתר יש לך מגבלה של זמן שעבר.

דוד צוקר (מרצ):

נעשתה כאן השוואה להשכלה בתרבות יפן. טיבה של ההשכלה התורנית, בניגוד להשכלה במקצוע תיאורטי אחר, במדעי הרוח או החברה, הוא בתשתית ההשכלתית. מי שלומד לתואר ראשון חייב גם לעמוד בדרישות נוספות על השכלתו הישירה: לימודי שפה זרה, לימודי מחשב, טיפול בספרייה,

מבואות כלליים במקצועות אחרים וכיוצא באלה. כלומר, לימודי יפן אינם רק לימודי יפן. יש שם תשתית השכלתית רחבה, שעשויה להועיל לו במילוי תפקידו בשירות הציבורי.

נסים דהן (ש"ס):

שקיבל אותה לפני 20 שנה.

דוד צוקר (מרצ):

3. אין מוסד מוכר ומוסכם אחד המפקח על לימודים לתואר רב. אין בנמצא אמות מידה אחידות ודרישות מינימום אחידות מן התלמיד לתואר רב. בפועל, רבנים מוסמכים רשאים להעניק את התואר רב, כשבחלק מן המקרים הדרישות הן מאוד קפדניות, באמת אחרי לימוד רב; אבל, אתם יודעים שיש הדורשים דרישות מינימום, שמרוקנות לעתים את התואר רב מתוכנו. אז כל מי שנושא את התואר הזה כשיר לגשת לאותו מכרז?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

לא, לא.

דוד צוקר (מרצ):

לכן, אם הייתם מסכימים, שכמו שיש המועצה להשכלה גבוהה, תהיה מועצה להשכלה תורנית, לפי הצעתו של חבר הכנסת לובוצקי, שתפקח על הסטנדרטים – – –

נסים דהן (ש"ס):

— — —

דוד צוקר (מרצ):

— — — ואם אתם תהיו מוכנים שעם הלימודים להשכלה רבנית תהיה גם השכלה כללית, ואולי יהיו גם לימודי מחשב, ואולי יהיו גם לימודי שפות זרות, ואולי יהיו גם לימודים נוספים – אז זה אקוויולנט ושווה להשכלה תיאורטית אחרת בתחום מדעי הרוח. עד אז, מה שאתם עושים כאן הוא מאוד מסוכן.

שרת התקשורת ל' לבנת:

הם לומדים שפות זרות. יש ארמית ויש – – –

דוד צוקר (מרצ):

יש ארמית? נכון, בדיוק, ואונקלוס. אני באמת חושב שאי-אפשר להשוות את אונקלוס וארמית וכתב רש"י להשכלה בתחום השפות הזרות האחרות. אני אומר את זה עכשיו ברצינות. כבודן של השפות הארמיות במקומן מונח. זה איננו רלוונטי, זה איננו שווה-משקל ושווה-ערך להשכלה רחבה אחרת.

ולכן פרופסור שאקי, אני בכוונה קורא לך פרופסור שאקי, אל תהיו שותפים למתקפה על מודרניזם, על מינהל יעיל, על מינהל מודרני. זה לא טוב, זה לא טוב לחברה הישראלית. אם רוצים לתת משקל להשכלה תורנית, בוא נעשה אותה כמו בלימודים ב"שיבה יוניברסיטי". יבוא, יביא תואר מ"שיבה יוניברסיטי" – מקובל לגמרי, זה שווה-ערך לתואר ראשון בכל מדעי הרוח. תודה רבה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

זה כבר יותר הגיוני.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת צוקר. אני קורא לשרה לימור לבנת להשיב למתדיינים, הפעם בתור השרה המתאמת, לא כשרת התקשורת.

שרת התקשורת ל' לבנת:

נכון, בתור השרה המקשרת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב על ההצעות לסדר-היום, וקודם כול לגבי הפרטים. נציב שירות המדינה שמואל הולנדר הציע למשרד החינוך, התרבות והספורט להכיר בתעודה סמיכה לרבנות, ואני רוצה להדגיש כאן, שמדובר בתעודת סמיכה "יורה יורה", שהיא הדרגה היותר-גבוהה – – –

דוד צוקר (מרצ):

שרת התקשורת ל' לבנת:

אמרתי היותר-גבוהה. נכון לומר הכי גבוהה, או הגבוהה ביותר, של הרבנות הראשית, לצורך הגשת מועמדות למכרזים למשרות בשירות המדינה, שצמוד להן דירוג המח"ר ונדרשת בהן השכלה אקדמית כללית.

אין שום קשר בין ההצעה הזאת, שמתייחסת רק למשרות בשירות המדינה, לבין החוק שעוסק במינוי דירקטורים לדירקטוריונים של חברות ממשלתיות, שהוא בסמכות הוועדה למינוי דירקטורים בראשות השופט בן-דרור ושל רשות החברות הממשלתיות.

בהצעתו של נציב שירות המדינה לא מדובר בתיקון לחוק, אלא בכך שמשרד החינוך, התרבות והספורט יכיר בתעודת הסמיכה לרבנות כשקולה לתואר ראשון של המוסדות להשכלה גבוהה, מה שיאפשר גם לבעלי תעודת סמיכה לרבנות להתמודד במכרזים למשרות בשירות המדינה.

אני רוצה להדגיש כאן, שאין מדובר במתן הכרה אקדמית לתעודת הסמיכה לרבנות. הסמכות הזאת נמצאת רק בידי המועצה להשכלה גבוהה. אני חוזרת ואומרת שמדובר כאן בהכרה בתעודת הסמיכה לרבנות כשקולה לתואר ראשון של המוסדות להשכלה גבוהה.

אבל אני רוצה להוסיף עוד שני משפטים על הדברים שאמרתי עד כאן. העובדה שהנושא הזה עלה לסדר-היום, ובאמת אינני חושבת שמישהו היה פסול – ואגב, אני עוסקת בין היתר במינוי מנכ"לים ובמינוי דירקטורים בחברות שאני ממונה עליהן בתוקף תפקידי, ואני יודעת שכל מינוי כזה באמת דורש את כל הכישורים, וטוב שכך. הוא דורש את הכישורים הראויים, את ההשכלה הראויה, ונעשית בחינה של האנשים שאותם ממנים. ואכן, אני חושבת שטוב שכך נעשה, כדי להיות באמת בטוחים שממנים אנשים ראויים וכשירים ושיש להם ההשכלה הדרושה למלא תפקידים.

עם זאת, אני חושבת שבטענות שהושמעו כאן על-ידי חברי הכנסת שדיברו קודם יש טעם רב ביותר. הרי באמת בלתי מתקבל על הדעת, שמי שיש לו תואר אקדמי בכל מיני מקצועות, שיכולים להיות כלל לא רלוונטיים, יוכל להיות מועמד לתפקיד, ומי שיש לו דרגה של סמיכה לרבנות, שבאה כתוצאה מלימודים ומבחינות שהוא עובר, לא יוכל להיות מועמד. הרי לא מדובר כאן באדם שלא למד אלא באדם שלמד, הוא רק למד מקצועות אחרים. נכון שיכול להיות מצב שעליו יגיד חבר הכנסת דדי צוקר: רוצים למנות מנכ"ל לחברה שעוסקת בנושאים הנדסיים, אז מה מסייעים לו לימודיו הרבניים בעניין הזה? יכול להיות שממילא הוא לא יעבור את המכרז או ממילא הוא לא יוכל להתמנות, מפני שעניינית ייקבע שאכן תחום העיסוקים שלו, תחום ההתמחות שלו, תחום ההשכלה שלו, לא מספיק כדי לנהל את החברה המסוימת הזאת, שעוסקת בנושאים האלה.

אני רוצה לשאול: אנשים טובים שמשתחררים מהצבא, שמשתחררים מהמשרה ושממנים לנהל חברות ענקיות – ויכול להיות שהחברות האלה שהם מנהלים הרבה יותר גדולות ועוסקות בתחומי עיסוק שאין להם קשר לתחומים שהם עסקו בהם או להשכלתם עד אותו רגע – יש איזו ודאות שהאנשים האלה יכולים להצליח בתפקידם? לא. אלא שאנחנו כנציגי הציבור, כמי שממונים, והמדינה

כמי שממונה על אותם תפקידים בשירות הציבורי, מנסים באמת לבחון ולבדוק ככל שניתן אם מדובר באנשים ראויים, אנשים שלמדו משהו. מובן שכלל שהנושא קרוב יותר לתחומי העיסוק של החברה או של המשרד שבו עוסקים, כך מוטב, אבל זה בהחלט לא תנאי הכרחי.

ועוד הערה אחת לדברים שאמר כאן קודם חבר הכנסת צוקר בקשר לנשים או לכך שבית-המשפט העליון לא יקבל. הרי השאלה של נשים, או שוויון לנשים בנושא של סמיכה לרבנות, היא שאלה שאתה יכול להעלות בפני עצמה, אבל אין לה שום קשר ושום חצי קשר לנושא שעליו מדובר כאן. כל אשה יכולה, בכל מקצוע שהיא לומדת, ואם הוא אחד המקצועות שבאמת המתאימים, להיות מועמדת. אנחנו אפילו מעדיפים נשים העדפה מתקנת במינון כדירקטוריות של חברות. אני יכולה להגיד כאן, שאם מגברים נדרשת השכלה למינוי לדירקטוריונים באחד התחומים – משפטים, מינהל עסקים, כלכלה, ראיית חשבון או הנדסה, לגבי נשים מקלים קצת יותר לעתים. אם מדובר בניסיון של חמש שנים לפחות שצריך להיות לאדם כזה, לגבי נשים מקלים קצת יותר, משום שיש כל כך מעט נשים בדירוג בכיר וכל כך מעט נשים במקצועות האלה ויש רצון לתקן את העיוות הזה ולאפשר ליותר נשים להיות מעורבות. אני חושבת שנכון עשתה הכנסת הקודמת כשתיקנה וקיבלה ואימצה, ואני תמכתי בכך, את הצעת החוק של חבר הכנסת דדי צוקר, ואם אני לא טועה – של חבר הכנסת חיים אורון.

אבל בוא לא נערב. ידוע שאני רגישה למתן שוויון הזדמנויות לנשים, אבל בוודאי, חבר הכנסת דדי צוקר, אני רגישה לא פחות גם לכך שצריך לתת שוויון הזדמנויות למי שבחר במסלול תורני ולמי ששישוריו לא בהכרח נופלים מאלה של מי שלמד באוניברסיטה איזה מקצוע שהוא. אני חושבת שכל דבר כזה צריך להיבחן באמת לגופו, ואכן הוא נבחן לגופו – קודם כול הוא נבחן לגופו – אבל סף ההתמודדות צריך שיהיה גם לאותם אנשים שאכן קיבלו סמיכה לרבנות בדרגה הגבוהה ביותר על-ידי הרבנות הראשית. לא רק שאינני רואה בזה רע, אני רואה בזה אות כבוד לחברה הישראלית. אני חושבת שכלל שנוכל, אכן זה יצא אל הפועל, וגם אם יהיה צריך בדרך לשקול ולבדוק לאילו תחומים כן ולאילו תחומים לא ואם צריך להטיל הסתייגויות כאלה או אחרות לנושאים מסוימים, אז צריך יהיה לעשות את זה. זאת לא הבעיה, אני בטוחה שגם הדבר הזה ייעשה בהסכמה.

אני חושבת שראוי לנו וחשוב לנו ונכון לנו לא להפוך כל נושא להתנגחות בין חילונים לדתיים. אני חושבת שהנושא הזה לא ראוי שיהיה מקור להתנגחות כזאת. הייתי מצפה שיראו בעין יפה ובעין טובה את ההחלטה לשלב בשירות הציבורי גם את מי שלא יכלו עד היום להשתלב בשירות הציבורי. זה אינטרס של כולנו, זה לא אינטרס של ימין מול שמאל ולא של דתיים מול חילונים. יש לנו מספיק בעיות, יש מספיק נושאים שנזנחים במחלוקת, יש מספיק נושאים שבהם יש הבדלי תפיסות עולם מהותיים בין דתיים לחילונים. נדמה לי שלא זה המקרה. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

מה את מציעה, גברתי השרה?

שרת התקשורת ל' לבנת:

אני מציעה להוריד את הנושא מעל סדר-היום. סליחה, אני מוכנה לקבל הצעה. כיוון שיש החלטה – –

דוד צוקר (מרצ):

או שזה ילך לוועדה או שיסתפקו בדברייך.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

ועדת החינוך או ועדת הכספים.

שרת התקשורת ל' לבנת:

אדוני היושב-ראש, אני מוכנה להעביר את זה לוועדת החינוך של הכנסת. מדובר בשר החינוך והתרבות, ולכן אני מוכנה להעביר את זה לוועדת החינוך של הכנסת, אין שום בעיה. חשבתי שמכיוון שיש החלטה לא ירצו דיון נוסף, אבל אם רוצים, אינני מתנגדת.

היו"ר מ' שטרית:

האם חבר הכנסת אבנר חי שאקי מוכן להסתפק בתשובת השרה או רוצה להעביר לוועדה?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

להעביר לוועדה.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת גפני?

משה גפני (יהדות התורה):

אני רוצה להעביר לוועדת הכספים.

היו"ר מ' שטרית:

אני מבין את המגמה הכללית, אין טעם להמשיך לשאול.

יש לנו הצעות אחרות. חבר הכנסת רובי ריבלין מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת דוד צוקר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני רוצה לנצל את היכולת לבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת צוקר.

אני מוכרח לומר, שתואר אקדמי הנדרש לצורך קבלת תפקיד במדינה הוא נושא של יכולת אינטלקטואלית. נכון, חבר הכנסת צוקר, יש חברות מיוחדות שדורשות מיומנות, ואז מבקשים תיאור ספציפי של הגדרת הנושא, כמו לגבי מהנדסים, רופאים ואנשים שמתבקשים להיות מיומנים ביותר בחברה מסוימת. אבל הבקשה לתואר אקדמי כדבר גורף נוגעת ליכולת אינטלקטואלית. עם כל הכבוד, סמיכה לרבנות היא יכולת אינטלקטואלית, יכולת חשיבה לעילא ולעילא, מבחינת יכולת, של אותו אדם באותו רגע שהוא בא ומבקש SE החשיבה. ההשכלה היא השכלה של האדם מהמדינה שתקבל אותו כי הוא עומד בקריטריונים. זאת אומרת, אם אדם רכש השכלה שהיא השכלה פורמלית ובאותה עת ההשכלה הזאת היתה סגורה בפני השוויון בין גברים לנשים, הדבר הזה הוא לא רלוונטי לחלוטין, ולכן יש כאן משום טיעון שאולי הוא צודק במגזר אחד ולא צודק לחלוטין בעניין זה.

אני מבקש לומר דבר נוסף: גם המדינה קיבלה, למשל, גברתי השרה, ששלוש שנות ותק בשירות המדינה שוות לשנה אחת אקדמית.

שרת התקשורת ל' לבנת:

נכון, אתה צודק.

דוד צוקר (מרצ):

זה לא אותו דבר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אם כך הדבר, הרי שאי-אפשר שלא לבוא ולומר, שאותם טיעונים שנטענו על-ידי חברינו, שטענו לסמיכות רבנית, ראויים לדיון ממצה ביותר, ובאמת ראוי שהכנסת תדון בנושא הזה.

רציתי להוסיף לפרוטוקול דבר אחד: ייתכן שיכולה להיות הגבלה אחרת. הייתי מסכים עם חבר הכנסת צוקר אם היה בא ואומר, שלעניין של דירקטורים ממשלתיים צריך בן-אדם לעבור שירות צבאי.

היו"ר מ' שטרית:

תודה. אם כן, רבותי, אנחנו עוברים להצבעה על ההצעות שיש בפנינו, להעביר אותן לוועדת החינוך והתרבות.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, לוועדת הכספים.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת לובוצקי, אתה פשוט החמצת את התור.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אולי מהצד.

היו"ר מ' שטרית:

אני יכול לתת לך להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אבנר חי שאקי. בבקשה.

אלכסנדר לובוצקי (הדרך השלישית):

אני רק מבקש להסיר אותה מטעמים פורמליים, אבל אני רוצה לומר שההתקפה שהיתה בנושא הזה, ובמיוחד מאמר מערכת שראיתי בעיתון "הארץ", היתה מבישה. דווקא כפרופסור באוניברסיטה וכמי שמכיר גם את המערכת האקדמית וגם את עולם הישיבות אני יכול לקבוע בצורה חד-משמעית, שבמערכת הישיבות יש לעתים קרובות הכנה יותר טובה של האדם למילוי תפקידים ציבוריים הנדרשים במערכת הממשלתית מאשר של מי שלומד מתמטיקה. אני אומר "מתמטיקה" כמתמטיקאי, ומפני שאותו מאמר מערכת דיבר על הידע הנדרש במתמטיקה. הרגשתי שיש איזה נימוח אנטישמיות בעניין הזה, ורבותינו כבר לימדונו: ולא תהיה בת מלך כפונדקית. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה. אנחנו עוברים להצבעה על ארבע ההצעות שנדונו בכנסת. מי בעד העברתן של ההצעות לוועדת הכספים? בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, לוועדת החינוך.

היו"ר מ' שטרית:

לא, לוועדת הכספים. כולם רוצים את ועדת הכספים. גם השרה הציעה זאת, ואין ויכוח.

קריאות:

לא, לוועדת החינוך.

היו"ר מ' שטרית:

אם כן, רבותי, אנחנו מעבירים את ההצעות לוועדת הכנסת, וועדת הכנסת תחליט באיזו ועדה הן תידונה. בזאת אני קובע שכל ארבע ההצעות מועברות לוועדת הכנסת שתקבע באיזו ועדה הן תידונה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

ברוב קולות של 11 בעד, אפס מתנגדים ואפס נמנעים, ההצעות מועברות לוועדת הכנסת שתקבע באיזו ועדה ההצעות תידונה.

הצעות לסדר-היום

זיהום אוויר בתל-אביב

היו"ר מ' שטרית:

אנחנו עוברים לנושא הבא: זיהום אוויר בתל-אביב – הצעות לסדר-היום מס' 1460, 1503 ו-1472. ראשון המתדיינים בעניין – חבר הכנסת מיכאל קליינר. אחריו – חבר הכנסת תאופיק חטיב. בבקשה. מסגרת הזמן של כל אחד היא שלוש דקות.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, השר לאיכות הסביבה, אני רוצה לספר לכם היום סיפור על עיר ללא הפסקה, עיר שיש בה הכול. ארובת ענק הפולטת ערפיח ללא הפסקה. אוטובוסים, מוניות ומשאיות המונעים על-ידי דיזל ופולטים את עשנם הכבד על פרצופם של העוברים ושבים ללא הפסקה. תחנה מרכזית חדשה שמזהמת את סביבותיה ללא הפסקה. כריתת עצים ללא הפסקה. בנייה על גנים ללא הפסקה. הרס ריאות ירוקות ללא הפסקה. עלייה במספר הסובלים מקשיי נשימה ומגירויי עיניים ללא הפסקה. החמרה במצבם של סובלים במחלות נשימתיות, כמו אסתמה, ללא הפסקה. אדישות של העירייה ללא הפסקה. הסתרת מידע על-ידי העירייה ללא הפסקה. מניעת הקמתן של תחנות ניטור חדשות ללא הפסקה. ראש עיר שבמקום לנסות לפתור את בעיית זיהום האוויר בעירו משקיע בפרשנות פוליטית בטלוויזיה ללא הפסקה.

לו יכולנו להבחין באמצעות החושים במרכיבים של האוויר בעיר ללא הפסקה, היינו מזהים בו ללא הפסקה זרמים עתירי תחמוצת החנקן, גוונים אפרפרים של פחמן דו-חמצני ואוזון, וריח חריף של תחמוצות גופרתיות – הכול ללא הפסקה. לצערנו, ואולי למזלנו, חושינו אינם מבחינים בפרטים המרכיבים את האוויר של העיר ללא הפסקה. ייתכן כי לו היינו רואים את מרכיבי האוויר שלה, היתה אוחזת בנו חרדת מנוסה. זו בדיוק הסיבה לכך שהעירייה מחזיקה את הנתונים על מצב זיהום האוויר בעיר קרוב לחזה, כמו סוד צבאי שמור ביותר.

אולי באמת כל הניטורים וכל הנתונים מיותרים. ממלא-מקום ראש עיריית תל-אביב, מר דן דרין, הזהיר כמה מן התושבים, שזיהום האוויר באזור רחוב אלנבי הוא כה חמור, שילדים הנחשפים לו עלולים פשוט לא לגדול. אמא שלוקחת את הילד שלה לאלנבי בקיץ, בצהריים, יודעת שאולי הוא לא יגדל. מי זקוק לתחנות ניטור אם אפשר לקבל את התוצאות של שיקופי הריאות של ילדי תל-אביב? שלא לדבר על רשימת גורמי התמותה שעל-פיה 1,000 איש בישראל מתו בשנה שחלפה ממחלות זיהום אוויר. יותר מאשר בתאונות דרכים.

גם אם היו בעיר תל-אביב תחנות ניטור והמידע שבהן היה מועבר לעירייה, קרוב לוודאי שהיה לה אינטרס להמשיך ולהסתיר את המידע מתושביה ומתושבי ערים אחרות שמסתופפים סביב הילת חוסר ההפסקה שלה. לכן, כאזרח, כתושב תל-אביב, כהורה מודאג, אני פונה מעל במה זו למשרד לאיכות הסביבה שיקים הוא עצמו את תחנות הניטור וידאג לפרסום תוצאות הבדיקה שלהן.

אי-אפשר להתייחס ברצינות לעיריית תל-אביב כבעל הפתרונות, אם עיריית תל-אביב רואה את הפתרון – כך היא אומרת – בהקמת רכבת תחתית, פרויקט שאולי לא יצא כלל לפועל, ואם יצא לפועל – יושלם רק בעוד 10, 20 שנה.

לכן, אני קורא לשר לאיכות הסביבה ליטול עליו את האחריות למצב זיהום האוויר בעיר, שהיא מרכז העצבים של המדינה, ולפעול להפחתת כמות הרכבים הנכנסים לעיר, ולפחות לדאוג לכך שהתחבורה הציבורית תופעל בחשמל או בגז, כפי שנהוג בערים המתקנות בעולם, שבהן אומנם לא מדובר באוויר הרים צלול כיון, אבל גם לא באוויר שמאיים על חיי תושביהן. תודה רבה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל קליינר. אני מזמין את חבר הכנסת תאופיק חטיב.

חבר הכנסת קליינר, אני רוצה לומר לך שפעם אברהם בים, שהיה ראש עיריית ניו-יורק, אמר: אני לא יכול לנשום אוויר שאני לא רואה אותו.

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, טוב בשעה טובה להתרחק קצת מזיהום האוויר הפוליטית ולדבר דווקא על זיהום אוויר שנוגע ישירות לבריאותנו. אכן, אני מצטרף לדברי ידידי, קליינר, שלזיהום האוויר בתל-אביב שתי סיבות עיקריות; ואגב, הזיהום הוא לכל הסביבה. תל-אביב זה השם, אבל כל האזור, אזור המרכז, אזור דן, מזוהים.

שתי הסיבות העיקריות הן: אזורי התעשייה וכל הארובות הענקיות שפולטות אותו עשן רעיל; ולדעתי, הרבה יותר מזה, זו הכמות הנוראית של מכוניות שנכנסות לתל-אביב. אני רוצה להתמקד דווקא בנושא השני. צריך לחפש את הפתרון פה. כל המכוניות שנכנסות לתל-אביב נכנסות בעיקר מפני שהאנשים האלה מחפשים, כל אחד, את מקום העבודה, את המקום שבו הוא מחפש לפתור את בעיותיו, אם זה משרדי ממשלה, אם זה בתי-משפט ואם זה משרדים פרטיים למיניהם.

לדעתי, אחרי ההשקעה של מאות מיליוני שקלים, ואולי מיליארדים, בסלילת כבישים רחבים, טובים וגדולים לאורך הארץ ולרוחבה, אולי הגיע הזמן, לאט לאט – ואם היו מתחילים קודם היינו יכולים כבר להגיע לחלק מהפתרון – להוציא את משרדי הממשלה מתוך תל-אביב ולבנות אותם לאורך הכבישים הראשיים. אני אומר: גם לאורך וגם לרוחב. אז אותה כמות נוראית של מכוניות היתה מצומצמת יותר. האנשים שמחפשים בתי-משפט היו יכולים להגיע מקסימום לכביש 5, לכביש 4, לאורך, או הכי רחוק

ל"נתיבי איילון", ולא להיכנס לכל הסמטאות הפנימיות של תל-אביב כדי להגיע למשרד החקלאות שמצוי בתוך הקריה, כאשר הפקק הנוראי משתרע מרחוב קפלן ועד ליציאה מתל-אביב. אם המשרדים האלה יצאו משם – משרדי הממשלה, בתי-משפט – תהיה לכך תרומה. יש אפילו לעודד כל מיני משרדים פרטיים של עורכי-דין ורואי-חשבון לצאת ולבנות את המשרדים האלה מסביב, לאורך הכבישים הגדולים והרחבים האלה.

אם בינתיים קשה להוציא את אזורי התעשייה וצריך השקעה יותר גדולה – אפשר אולי להוציא אזורי מלאכה מהמרכז. כל דבר כזה שמוציאים מהמרכז מפחית את מספר המכוניות שנכנסות. אם אנחנו מדברים על אלפי מכוניות שנכנסות – אזי ודאי שהעשן שלהן הוא פי כמה יותר גרוע מאותן ארובות שדיברנו עליהן.

אני חושב שיפה שעה אחת קודם. אפשר להתחיל בזה. אפשר להתחיל להעתיק את המשרדים ולחפש רק את הדרך איך לעודד או איך להכריח את האחראים להוציא אותם. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת תאופיק חטיב. אני מזמין את חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנכחים, אדוני השר, המטרופולין שלנו, העיר העברית הראשונה תל-אביב בצרות: זיהום האוויר שבה משיג שיאים מפחידים. האוויר בתל-אביב מזוהם יותר מכל עיר אחרת בישראל ומסכן את תושביה ואת אלה הבאים בשעריה. הנפגעים העיקריים הם קשישים וילדים, שתי אוכלוסיות שחובתנו לתת להן הגנה.

הבעיה מחריפה במיוחד בימי החורף. אין לנו נתונים מדויקים, מאחר שהעירייה מסתירה אותם. העירייה גם מעכבת את פרויקט תחנת הניטור. אומרים שהרכבת התחתית תפתור את הבעיה, אבל עד שהיא תוקם נחכה עשר שנים עם כל מכות מצרים בתל-אביב: אסתמה, מחלות דרכי הנשימה, מזלת כרונית, כאבי ראש, גירויי עיניים, סחרחורות, בחילות, הפרעות במערכת העצבים, במערכת המין, במערכת הדם, בתפקוד הכליות. אין לי השכלה רפואית, אבל כל אלה הם חוות דעת של רופאים.

בשם תושבי תל-אביב ובשם של אזרחים העובדים בתל-אביב או באים ליהנות משירותי התרבות והכלכלה שלה, אנחנו תובעים מעיריית תל-אביב להקים מייד את תחנות הניטור. אנחנו תובעים מכל הרשויות לנקוט מייד את הצעדים הנדרשים כדי להפחית את זיהום האוויר, כמו כתיבת דוחות נגד אוטובוסים שפולטים עשן רב; פעולה אצל בעלי עסקים מזהמים כדי שייציבו מסננים, וזה יהיה תנאי לרשיון העסק שלהם; חיוב תחנת הכוח רדינג להשתמש בדלק דל-גופרית; חיוב המאפיות והמכבסות להשתמש בחשמל ובגז במקום במזוט; חיוב כלי הרכב הפרטיים להשתמש בדלק דל-גופרית.

חז"ל אמרו, שכל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא. כמה נפשות מישראל נקיים אם נפעל למען טיהור האוויר בתל-אביב?

התגאינו בתל-אביב כעיר בלי הפסקה, תוססת, פעילה, שהכול באים בשעריה ומוצאים בה הכול. עכשיו הפכה העיר הזאת למסוכנת לבני אדם. אבות העיר ורשויות המדינה צריכים לראות במציאות הזאת מצב חירום. מהעשן שנושמים בה נופלים יותר בני אדם מאשר מה"סקאדים". כך צריך להתייחס לבעיה ולתת לה פתרונות של זמן חירום. תודה, אדוני.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. אני מזמין את השר לאיכות הסביבה רפאל איתן להשיב על ההצעות לסדר-היום. אמור היה לדבר חבר הכנסת עמנואל זיסמן, אבל הוא נמצא מחוץ לכנסת בשליחות הכנסת, לכן הצעתו איננה עולה היום. השר ישיב למתדיינים.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על-פי מחקרים ועל-פי המידע הנאסף באמצעות מערך ניטור מצומצם של חברת החשמל, מצב איכות האוויר בתל-אביב אינו טוב, והוא ילך ויחמיר אם לא ינקטו פעולות מניעה בעיקר בתחום התחבורה, שגורמת לזיהום אוויר בערים הגדולות. מדובר עכשיו על תל-אביב. זו לא ארובה של רדינג וזה לא ערפיח, שזאת הגדרה באירופה והיא לא מתאימה לנו, אבל חבר הכנסת קליינר השתמש במלה ערפיח.

המשרד לאיכות הסביבה אינו יכול לכפות על עיריית תל-אביב לפרסם את הנתונים המצויים בידו, אף שראוי שתעשה כן.

חבר הכנסת קליינר, פניתי אליך והזכרתי לך שבארץ אין ערפיח. בלונדון היה פעם, אבל עכשיו אין.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אבל יש מספיק מרעין בישין אחרים, לצערנו.

השר לאיכות הסביבה ר' איתן:

עם זאת, משרדי נמצא בתהליך פריסה של מערך ניטור אוויר באזור גוש-דן בכלל ובעיר תל-אביב-יפו בפרט. תחנות ניטור אלה הן חלק מהמערך הארצי לניטור אוויר. נתוני הניטור יפורסמו לציבור באופן קבוע ושוטף.

חובה על משרדי הממשלה הנוגעים בעניין לשפר את איכויות הדלק במטרה לצמצם את תרומת התחבורה לזיהום האוויר, ומשרדי פועל בהתאם לכך.

אולם, להערכתנו לא ניתן להסתפק רק בשיפור הדלקים, וקיים הכרח לפתח תחבורה נקייה, כמו רכב מונע על גז, כמקובל במדינות מתקדמות – הולנד, יפן, ברזיל, ורכב חשמלי.

נתוני הניטור יאפשרו תכנון תחבורתי נכון יותר וכן נקיטת אמצעים מיידיים במקרה של חריגות חמורות בתקני איכות האוויר.

ידוע שזיהום אוויר מחלקיקים פוגע בבריאות ויכול לגרום לתמותה, וניתנו כאן מספרים. על מנת לקבוע את השפעת הריכוזים הגבוהים של החלקיקים בישראל יש לבצע מחקרים מעמיקים בארץ; לא ניתן להתבסס רק על מחקרים מחוץ-לארץ. את זה יעשו משרד הבריאות והמשרד לאיכות הסביבה.

עכשיו כמה דברים כלליים. משרד החקלאות יצא בעוד שנה מתל-אביב. השוק הסיטונאי, שהוא אבן שואבת להרבה מאוד תחבורה כבדה, גם כן יצא מהעיר.

יש לנו בעיה עם פיזור האוכלוסייה ותחבורה אחרת. מבנה השטח הבנוי של תל-אביב, אם הוא היה חכם, אם היו רואים את הנולד היו בוני העיר, אבותינו ואבות אבותינו – העירוניים, לא הכפריים – בונים את העיר אחרת, כך שרוח מערבית תעבור במפולש בין הגושים הבנויים, כמו שזה נהוג בארצות חכמות. אבל לא עשו את זה, והיום תהיה בעיה מאוד רצינית לשנות את מבנה העיר כדי שהרוח תישא את זיהום האוויר ותפזר אותו.

אני מציע להעביר את ההצעה הזאת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, ושם ידונו בה ויזמינו את ראש העיר תל-אביב, שיסביר מדוע הוא לא מציג את נתוני הניטור ומה הוא עושה בעניין. תודה.

היו"ר מ' שטרית:

תודה לשר לאיכות הסביבה.

האם חבר הכנסת מיכאל קליינר מסכים להעברת הצעתו לוועדה?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

מסכים.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת תאופיק חטיב?

תאופיק חטיב (מד"ע-רע"ם):

מסכים.

היו"ר מ' שטרית:

חבר הכנסת רחבעם זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

מסכים.

היו"ר מ' שטרית:

אם כן, אנחנו מצביעים על העברת שלוש ההצעות לסדר-היום לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה. בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר מ' שטרית:

אני קובע, כי ברוב של שישה קולות בעד, אפס מתנגדים ואפס נמנעים, שלוש ההצעות הללו, של חברי הכנסת מיכאל קליינר, תאופיק חטיב ורחבעם זאבי, מועברות בזאת לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

רבותי, בזאת תם סדר-היום. אני נועל את הישיבה. הישיבה הבאה תתקיים מחר בשעה 16:00. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:08.